

Naşterea

Alină-te, dor, alină.
Că inima nu-i de vină.
Alină-te, dor şi jele.
Nu strica zilele mele.[1]

Se spune că a fost cândva, pe lume, un tărâm, al cărui nume, din nefericire a fost uitat.

El însă a existat şi unii cred că încă mai există.

Stăpânitorul său din vremea când are loc povestea noastră se numea Alb-Împărat. Iar tărâmul lui se-asemăna cu o grădină plină de flori plăcut mirositoare sau cu o livadă, încărcată în toiul verii cu tot felul de fructe.

Soarele o încălzea cu razele lui blânde, în vreme ce izvoarele îşi murmurau cântările, iar pâraiele cristaline, ca şi râurile bogate în peşti, o împodobeau cu panglicile lor argintii şi-o răcoreau când se simţea nevoia.

Popoare de păsări hălăduiau, zburând prin văzduhul înmiresmat, ciripind vesele din zori şi până-n noapte.

Numai că împăratul Alb avea trei vecini răi. Se numeau Negru, Verde şi Roşu. Tustrei îi râvneau frumuseţea pământului şi nu se dădeau înapoi, când se ivea prilejul, să-i încalce hotarele.

— Ei, dacă soarta m-ar fi învrednicit şi pe mine cu un flăcău care – atunci când îmi vor scădea puterile şi sabia îmi va tremura în mână – să prindă, voiniceşte, hăţurile şi

---

1 Versurile de la începutul fiecărui capitol sînt alese din „Antologia de poezie populară" a lui Lucian Blaga.

să poarte carul împărăţiei, prin timp, mai departe, n-aş mai fi avut nicio grijă, rostea adesea Alb-împărat.

Spusa lui avea temei, deoarece împăratul şi împărăteasa nu izbuteau, din cine ştie ce pricină necunoscută, să dobândească prunc.

Se duseseră la vraci, la vrăjitori. Şi fiecare îi sfătuise câte ceva.

— Unul îi învăţase să încerce biruirea neputinţei printr-un descântec.

— Răul care o împiedică pe cinstita împărăţiţă să prindă rod s-ar putea să fie matriciu, tălmăcise acesta. Este un rău neînţeles. Nu se ştie de unde şi din ce vine. Dar împotriva lui nu se poate lupta decât prin descântec.

Perechea împărătească se învoise. Întrebaseră unde s-ar putea găsi cel mai vestit descântător. Aflaseră. Trimiseseră o solie să stea cu el de vorbă şi să-l aducă.

Vestitul descântător se ascundea într-o peşteră din munte. Solia îl adusese de-acolo mai mult cu sila, fiindcă numai cu greu se învoise să-şi părăsească pustnicia.

Descântătorul se dusese pe malul unui râu, căutase cel mai învolburat vârtej. Luase din vârtej apă neîncepută. Apa este aceea care curăţă. Iar când e neîncepută spală până şi inimile de amărăciuni şi nevoi.

„Matriciu prin sete, matriciu prin foame, matriciu prin deochi, matriciu prin fierbinţeală, matriciu prin spaimă, matriciu prin neodihnă.

Cu apa neîncepută o stropise pe împărăţiţă de nouă ori şi abia atunci îşi începuse descântecul.

Matriciu de 99 de feluri.

Ieşi de unde te-ai ascuns, din piept, de sub piept, din inimă, de sub inimă, din şale, din braţe, din toate încheieturile!”

Descântătorul vântura apa cu palmele şi glasul lui, la început slab, era din ce în ce mai ameninţător:

„Că tu de nu vei ieşi, cu 99 de coase te-oi cosi, din trup şi din toate oasele de-i porni.

Cu 99 de seceri te-oi secera, din trup şi din toate încheieturile te-oi lua şi până la Marea cea Mare, te-oi mâna.

Acolo te-oi arunca; acolo-i sta, acolo-i mânca, acolo-i bea, şi cinstita împărătească curată va rămânea, ca soarele pe senin, în vecii vecilor amin!”

Se săvârşise descântecul.

— Slăvită împărăţiţă, acum lipsită de stavilă, va rodi şi va naşte, îi asigurase descântătorul, de azi în cel mult nouă luni.

Aşteptară o lună, două, trei, şase, nouă, douăsprezece, dar nu se ivise, câtuşi de puţin, semnul prevestit de descântător.

Văzând că nu e alt chip, se duseseră şi la o bătrână, la fel de cunoscută prin aceea că le ajuta pe femei să capete prunc.

Bătrâna îi îmbiase pe împărat şi soaţa lui cu nişte băuturi, pe care numai ea ştia să le pregătească din două feluri de flori: trandafir şi liliac, amândouă albe. Acestea se fierbeau în miere.

Băutura cu miere trebuia turnată într-un şip de cleştar. Şipul se aşeza pe vatră, unde se păstra neatins timp de nouă zile. După nouă zile, băutura din şip se sorbea în mici înghiţituri vreme de nouă săptămâni. În aceste nouă săptămâni se ţinea post negru numai cu pâine uscată şi apă.

Au ţinut amândoi postul. Au sorbit, picătură cu picătură, băutura din flori de trandafir şi liliac alb.

Dar din nou niciun semn nu s-a ivit.

Ce era de făcut?

S-a auzit că la ţărmul mării ar vieţui o altă doftoroaie, care se pricepea să facă minuni pentru asemenea nevoi.

Au pornit împăratul şi împărăţiţa spre ţărmul mării. Au găsit-o pe doftoroaie, i-au arătat necazul ce-i măcina şi

au rugat-o să-i ajute.

Doftoroaia a învăţat-o pe împărăţiţă să se scalde într-o apă, în care plămădise trei feluri de flori: de hamei, de mărgăritar şi de romaniţă. Să-şi caute după scaldă o cordică roşie. Să încingă, întâi, cu ea, pântecul unei iepuroaice, iar, după nouă zile, să-l încingă cu aceeaşi cordică pe-al său Aşa închingată să meargă desculţă prin buruienile înrourate din pădure, în nouă revărsaturi de zi. Să îngenunche apoi sub razele Soarelui şi să-l roage:

— Soare, mărite Soare, aşa cum faci să încolţească seminţele fă să încolţească şi în trupul meu o nouă viaţă!

După ce va rosti aceste cuvinte de nouă ori, să plece tot desculţă spre casă, cântând cel în.ai frumos cântec pe care-l cunoştea spre slava astrului strălucitor al zilei.

Toate acestea şi încă multe altele le-a săvârşit împărăţiţa. Până când, într-o noapte, ea a avut un vis.

Se făcea că se găsea într-o poiană smălţuită cu flori.

Luna se afia pe cer şi razele ei argintau frunzişurile copacilor.

Ea însăşi, desculţă şi îngenuncheată în iarbă, i se ruga, plângând:

— Lună, tu, fecioară, menită a împlini toate dorurile – în afară de acela al Soarelui, care veşnic te urmăreşte pe cer cu dragostea lui, dar nu te va ajunge decât când va fi să se sfârşească lumea – fie-ţi milă, rogu-te! Ajută-mă să-mi dobândesc pruncul pe care mi-l doresc cu toate gândurile şi cu toate simţurile mele.

Mama, rugându-se, plângea suspinând. Atât de arzătoare îi erau lacrimile că, unde îi picau, florile se păleau, iarba se veştejea. Şi toate vietăţile câte i se aflau în ju? fluturi noptatici şi gâze plângeau de mila ei. Privighetorile, mai ales, îşi preschimbaseră plânsul într-un ghiers de jale atât de sfâşietor, încât până şi sălbăticiunile cele crude, lemnele şi pietrele se lăsaseră înduioşate.

Luna însăşi, altminteri fecioară rece şi neînduplecată, îşi simţi inima mişcată şi spuse:

— Bine! Facă-se voia ta. Din lacrimile ce le-ai vărsat voi face să se arate umbra împlinirii visului tău. Atâta că s-

ar putea să-ţi pară rău! Fiul ce ţi s-ar naşte ar trebui să călătorească mult. Niciun alt om de pe pământ n-ar avea atât de mult de

călătorit, de cunoscut şi de îndurat până să ajungă la limanul dorului său.

— Fie ce-o fi, suspinase împărăţiţa, fără să cugete prea adânc la vorbele ce le rostise.

Şi, de cum glăsuise astfel, o scară de argint porni să se desfăşoare în jos, dinspre cer şi până în poiana unde ea se ruga şi plângea.

Păşind uşor pe scâră cu încălţări bătute în nestemate, în timp ce pe umeri îi flutura o mantie înstelată, se ivi un flăcău de-o frumuseţe nemaivăzută.

Împărăţiţa îl privea fără glas. În cele din urmă izbuti să-şi dezlege limba şi întrebă:

— Tu vei fi feciorul meu?

— Nu voi fi, ci sunt!

— Chiar aşa te vei întrupa?

— Chiar aşa!

Împărăţiţa vedea, dar nu se putea dumiri.

— Atât... de frumos?

Feciorul-umbră surâse.

— Întrupează-te degrabă, continuă mama. Şi eu şi tatăl tău nu mai avem putere să aşteptăm. Iar mie, dacă mai plângeam de dorul tău, îmi secau izvoarele lacrimilor.

— De-aceea m-am şi ivit, ca să nu mai plângi!

— Uite că nu mai plâng!

— Spune-mi numai, măicuţă scumpă, ce nume vrei să-mi dai?

Mama se gândi puţin, apoi glăsui:

— Am să-ţi dau un nume ce nu s-a dat şi cred că nici nu, se va mai da decât acelora care vor izbuti să-ţi semene întru totul. Eşti atât de frumos, încât alt nume nu ştiu a-ţi da în afară de Făt-Frumos...

— Îţi mulţumesc, măicuţă, rosti umbra feciorului cel nenăscut. Numele acesta adunat în vis din două cuvinte, izvorâte din dragostea de mamă, mă va ajuta să-mi împlinesc menirea.

— Ce fel de menire?

— Vei afla după ce mă voi naşte. Dar, până una-alta, pentru a ajunge să văd mai degrabă lumina Soarelui, să caute tata o buruiană ce nu este purtată de şuvoiul apei în jos, ci se întoarce către izvor. Iarba aceasta s-o fierbi şi băutura s-o sorbi. Astfel îţi vei depăşi neputinţa. Aşteptaţi-mă după aceea, căci voi sosi curând! mai spuse el, în timp ce se urca înapoi.

Împărăţiţa se trezi. îi povesti cele visate soţului şi acesta dete numaidecât poruncă să plece toţi cei care se încumetă şi nu se tem de greutăţi, întru căutarea ierbii cerute de feciorul său încă nenăscut.

S-a căutat mult, dar până la urmă s-a găsit.

Împărăţiţa, cu mâna ei, a fiert-o. Băutura a sorbit-o.

Ca să nu-i pricinuiască mamei vreun rău zburătorii (pe-atunci, mişunau pretutindeni, ca muştele!), moaşa a

aşezat pe pirostrii o căldare cu apă, în care azvârlise alte nouă feluri de flori. Iar în timp ce fierbeau florile, descântă:

„Avrămeasă, cristineasă, leuştean şi odolean, busuioc, sânge de nouă fraţi, iarba ciutei, coada iepurelui şi mătrăgună, cum se răspândesc răspântiile, aşa să se răspândească şi vrăjile!”

În apa aceasta s-a scăldat împărăteasa. Şi, după scaldă, moaşa i-a azvârlit-o la nouă răspântii, cu o oală nouă, repetând întruna descântecul.

Aşa că, într-o bună zi, flamura albă s-a ridicat pe turla cea mai înaltă a palatului. Trâmbiţaşii au dat glas, semn că pe împărăteasă au apucat-o muncile facerii şi, în puţine zile, copilul va izbândi pe lume.

Aşa s-a petrecut. Feciorul a dat întâiul ţipăt.

Când a dat el ţipătul, se povesteşte că un şarpe gros cât o bute, ce tocmai ieşise dintr-un afund de peşteră şi se însorea la ţărmul mării, a plesnit dintr-odată. Pământul s-a deschis şi l-a înghiţit. Tot atunci, din culmea unui munte, în chip cu totul nefiresc, a ţâşnit un izvor puternic de apă. Şi apa era atât de dulce, încât părea să fi fost amestecată cu miere.

Bătrânii chemaţi la curte, judecând aceste semne, ca şi încă multe altele mai mărunte, pe care nu le mai amintim, au grăit într-un singur glas că băiatul ce s-a născut este menit a săvârşi fapte cu priinţă şi dulceaţă pentru cei buni, însă cu foc şi sabie pentru cei care pun la cale săvârşirea de nedreptăţi.

Moaşa l-a ridicat pe copil în braţe şi arătându-l Soarelui la fereastră i-a menit:

Acest băiat, Ce *l-am ridicat*.

Să fie norocos, mintos şi sănătos, Voios şi drăgăstos, Bogat şi învăţat.

Dăruit la vreme de nevoie cu vitejie, iar inima s-o aibă de om de omenie.

L-a lipit cu pieptul de masă, rostind: – Să fie cinstit la mesele împăraţilor şi cuvântul să-i cântărească greu în faţa tuturor ce i-l v-or asculta.

După aceea, l-a umezit cu un petec de lână muiat în apă rece, ca să fie întotdeauna oţelit, l-a învelit într-o cămaşă de-a lui tată-său şi l-a pus în leagăn. L-a descântat de deochi:

Numai acela ce s-o afla să măsoare cât e cerul de sus şi *pământul cât e de întins, Să-l poată deochea pe prunc*.

Mama şi tata s-au crestat puţin, cu pumnalul împărătesc, la degetul mic al mâinii stângi. Au lăsat să le cadă câte trei picături de sânge sub leagăn. Şi, făcând această legiuită jertfă, ca la orice început de nouă viaţă, au rugat-o pe schimă, zâna cea bună a casei:

— Apără-ne pe toţi, dar mai ales pe copil, de foc, de apă, de fier, de piatră, de boală şi de nepricepere.

Moaşa a pus o făclioară de ceară curată sub hornul încăperii, pentru ca nu cumva pe-acolo să pătrundă ielele şi să schimbe copilul cu vreunul de-al lor. În acelaşi timp, a adus apă într-o oală nouă de pământ care suna bine. Astfel copilul urma să aibă glasul limpede şi plăcut.

Lucrul s-a făcut înainte de apusul soarelui, ca să nu apuce duhurile rele ale nopţii să întineze apa.

În schimb, în copaie, i-a pus o ramură de busuioc, un ban de argint, o floare de bujor, o bucăţică din fagure de miere şi puţin lapte. Busuiocul însemna curăţenie sufletească şi dragoste, banul de argint urarea ca oamenii să ţină la el aşa cum ţin îndeobşte la arginţi. Bujorul, ca să arate rumen şi frumos cum e floarea de bujor. Să aibă vorba dulce ca mierea. Să fie bun şi cu de toate îndestulat, alb şi curat la piele, ca laptele. I s-a mai pus în copaie un fluier, potrivit dorinţei mamei ca băiatul să iubească ghiersul şi tot ce este melodios pe lume.

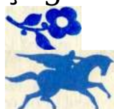
Copilul a fost scăldat, apoi învelit într-o faţă *, un hrăneţ[2], mai multe pelinci[3], un obielaş şi pe cap i s-a pus o căiţă

Cu apa răcită din scăldătoare s-au udat florile, pentru ca pruncul să fie frumos ca o floare. Tatăl a primit copilul înfăşat şi l-a ridicat în grindă. Toţi au râs de bucurie şi

2' * Brîu.

3 Bucată de pinză.

povestea bătrânească spune că, în acea clipă, „s-au bucurat şi au râs toate încheieturile casei”. L-a dat mamei, care l-a strâns la piept zicând: – Dragul mamei, aşa cum te iubeşt eu, să te iubească toată lumea. Şi de orice te vei apuca să-ţi meargă din plin! Toate acestea fiind împlinite, s-au adunat Jă palat neamurile şi curtenii, fiecare aducând daruri, făcând copilului urări de sănătate, viaţă lungă şi îmbelşugată.

2. *Copilăria şi întâia tinereţe*

Sărmană inima mea.
Nu te jelui aşa.
Că n-oi trăi cât lumea.
Ci-i trăi o zi, ori două.
Şi te-i topi ca o rouă.
Ca roua din iliverzi.
Când dă soare, n-o mai vezi.

Băiatul a început să crească, dar nu ca toţi copiii. Ci, cît creşteau alţii într-o lună, el se înălţa într-o zi.

La doisprezece ani era flăcău în lege. Mama şi tatăl se mândreau cu el cum nu se mai poate.

Fetelor de împăraţi megieşi, care avuseseră norocul să-l cunoască, le sfârâiau inimioarele după el. Cât despre copilele de curteni sau chiar ale oamenilor din popor, după ce-l zăreau, ce să mai vorbim! Se prăpădeau, îl visau nopţile şi fiecare ar fi fost fericită să se bucure măcar de una din privirile lui.

Dar el trecea nepăsător. Chiar când erau petreceri şi se întâmpla a lua câte o fată în braţe s-o dănţuiască mai că nici n-o zărea. Gândurile lui rătăceau cine ştie pe unde. Uneori ofta. Şi când mama sau tatăl îl întrebau pentru ce

oftează, şi dacă nu cumva vreo copilă de crai i-a furat inima cu gingăşia ei, el răspundea, întristat, că are o dorinţă, ascunsă, încă nedesluşită, dar care-l mistuie.

— Ce fel de dorinţă? se nelinişte mama. Şi care sunt gândurile ce te frământă?

Tatăl îşi încrunta sprâncenele. Nu spunea, nimic; dar se vedea că eratdă atât de muncit în sine ca şi soţia sa.

În iatac însă, când zarva zilei se potolea şi rămâneau numai ei singuri, părinţii nu încetau să-şi vorbească.

— Ce se petrece oare cu fiul nostru? se întreba tatăl.

— A crescut înalt ca bradul, mândru şi puternic ca stejarul şi-a înflorit ca mărul, răspundea mama.

— Un singur lucru mă nelinişteşte, adăuga tatăl.

— Şi-anume ce?

— Băiatului nostru nu-i tresare inima pentru nicio copilă din câte împodobesc lumea!

— Eh! După vârstă este încă fraged! a ţinut să-l acopere mama.

— O fi! Dar, după înfăţişare, a devenit flăcău în putere. Şi atâtea fecioare, odrasle împărăteşti, doar auzind despre vrednicia lui, l-au îndrăgit, iar părinţii acestora şi-l râvnesc de ginere. O mulţime de împăraţi şi alţi domni ai pământului mi-au trimis rugămintea să mă gândesc la ei când o să vină vremea ca Făt-Frumos al nostru să-şi pună pe cap cununiile…

Împărăţiţa, care – ca să fim drepţi – nu prea voia să-şi piardă feciorul atât de grabnic, dacă s-ar fi petrecut astfel cum năzuiau odraslele împărăteşti, ca şi părinţii lor, rămăsese tăcută.

Şirul gândurilor i l-a rupt împăratul:

— Aşa cum este feciorul nostru mie nu-mi prea place.

— Şi pentru ce, mă rog? s-a mirat mama.

— Pentru că un fecior ca el, la vârsta întâiei tinereţi, în loc de dragoste, de hârjoană, de vânători şi de petreceri, nu face întreaga ziulică altceva decât stă îndelung de vorbă cu bătrânii împărăţiei, despre câte-n lună şi-n stele, încercând să înţeleagă lucruri, pe care nici eu şi nici cei mai de seamă sfetnici ai mei, deprinşi să încurce şi să

descurce treburile, nu le putem pricepe cât de puţin.

— Şi ce-ar fi rău în asta?

— Ar fi, deoarece am aflat că ascultă, câteodată, de la unii dintre bătrânii care se tot încearcă să despice firul de păr în patru, unele cuvinte care nu-mi plac…

— De pildă?

— De pildă îi aude cârtind asupra felului cum este orânduită lumea…

Împărăţiţa nu îndrăznea să pună în cumpănă ceea ce soţul ei gândea şi spunea.

Totuşi a oftat din băieri.

— Şi mai des mă supără… a continuat împăratul.

— Ce anume?

— Faptul că băiatul nostru a luat deprinderea de a da pe faţă el însuşi gânduri nechibzuite.

Împărăţiţei, mamei lui Făt-Frumos, aproape că-i dădeau lacrimile.

— Gânduri nechibzuite?

— Gânduri nechibzuite, da! Iată, îmi mărturisea deunăzi că lumea nu poate fi deloc astfel cum ni se înfăţişează de-atâtea ori.

— Nu înţeleg. Cum ni se înfăţişează?

— Dreaptă…

— Şi nu e dreaptă?

— El susţine că nu poate fi dreaptă o lume în care împăraţii, pentru poftele lor, varsă adeseori sânge nevinovat…

Dar vorba împăratului şi-a împărătesei a fost curmată tocmai atunci de către un sfetnic. Acesta l-a vestit pe împărat că, de la hotare, a sosit un crainic în goana cea mai mare.

Împărăteasa s-a retras, grăbită, în iatac, aşa cum i se cuvenea unei femei. Crainicul a intrat. Avea suliţa aplecată în jos, semn că a fost încălcat pământul strămoşesc.

— Ce s-a întâmplat?

— Negru-împărat şi oştile lui au năvălit în ţară.

— Aşa fără nicio pricină s-au pornit împotriva noastră?

— Împăratul Negru arată că nu fără pricină. Dimpotrivă, el strigă sus şi tare că măria ta l-ai fi batjocorit!

— Eu l-am batjocorit?

— Aflând despre Făt-Frumos al nostru că este cel mai chipeş flăcău din câţi se află pe lume, fata lui şi l-a dorit de soţ. împăratul Negru ţi-a trimis o solie cu rugămintea să vă încuscriţi.

— Mi-a trimis, însă eu i-am răspuns, nu respingându-l, ci doar rugându-l să mai aibă răbdare până când Făt-Frumos va spori în vârstă. ca să poată hotărî singur.

— Ei bine, împăratul Negru crede că, socotindu-te mai presus decât el, i-ai dispreţuit copila. Şi, dispreţuindu-i-o, el s-a hotărât să se răzbune, să te răstoarne din scaun, punând în loc un alt împărat, dintre dregătorii săi, cu care fata lui să se mărite.

Împăratul Alb s-a înfiorat. Sfetnicii şi căpeteniile sale de oaste la fel.

— Măria ta, s-au plâns ei, suntem nepregătiţi. Am fost luaţi prea pe neaşteptate. Şi cel mai bun lucru credem c-ar fi la ceri, fără întârziere, cruţare, iar chezăşia păcii să fie nunta lui Făt-Frumos al nostru cu domniţa lui Negru-împărat.

S-a întâmplat însă ca tot atunci să intre şi Făt-Frumos în sala tronului.

— Bine şi la timp potrivit ai venit, fiule! l-a întâmpinat împăratul. Chiar despre tine vorbeam.

I-a povestit apoi tot ce se întâmplase.

Sfetnicii au repetat că ei socot de datoria împăratului Alb să-i ceară duşmanului cruţare, iar, drept zălog, Făt-Frumos să se cunune cu copila lui Negru. I-adevărat că prinţesa-i saşie, când păşeşte zvârle puţin cu piciorul drept într-o parte, că dorinţa ei de-a se mărita cu fiul lui Alb este izvorâtă din mândrie, dar, oricum, pacea câştigată, chiar şi cu acest preţ, este mai bună decât un război.

Făt-Frumos a rostit:

— Dulce este cuvântul pace, dar cred că a ne pleca şi a îndura supunerea în faţa vrăjmaşului numai pentru toana

unei fiice de împărat ar însemna ceva care ne-ar înjosi.

— Şi ce ne-ndemni să facem?

— Să ne-apărăm. Umilinţa care ar urma unei supuneri ar fi prea grea de îndurat.

— Şi cine cutează să-l înfrunte pe Negru-împărat?

— Eu! a răspuns flăcăul.

— Tu? Dar şi mama ta şi eu nu vrem să te pierdem! a gemut Alb-împărat.

— M-aţi pierde numai dacă aş rămâne cu braţele încrucişate înaintea primejdiei.

Şi fără să mai stea pe gânduri, a cerut unor slujitori credincioşi să sune trâmbiţele prin ţinuturile încă neocupate de vrăjmaşi şi să-i cheme pe cei gata să moară pentru izbăvirea ţării.

Degeaba l-a rugat tatăl, degeaba a plâns cu lacrimi fierbinţi mama, amintindu-i cât de greu îl dobândise ca fiu şi spunându-i că, de i se va întâmpla lui vreo nenorocire, ea însăşi se va stinge.

— Cea mai înjositoare supunere în faţa celui care ştii bine că-ţi năzuieşte răul mi se pare a fi aceea de bunăvoie! a rostit Făt-Frumos.

Între timp, cei mai neînfricaţi flăcăi şi începuseră să se-adune. Nu erau mulţi, dar fiecare, prin curajul hrănit în suflet şi prin credinţa faţă de cel mai bun dintre ei, Făt-Frumos, preţuia cât o sută sau poate chiar mai mulţi oşteni de-ai împăratului „Negru.

Lupta a început. Şi, numai văzându-l pe Făt-Frumos – când intra în mijlocul duşmanilor izbind cu sabia – voinicii nu mai ştiau ce-i teama. Iar paguba năvălitorilor era dintre cele mai mari.

Împăratul Negru vedea, cu spaimă, cum cea mai de temei parte a oştii sale începea să se spulbere.

— Cine este tânărul cel viteaz, care a răpus mai mult de jumătate dintre oştenii noştri? îşi întreba împăratul căpitanii de oaste.

— Acela-i Făt-Frumos, feciorul lui Alb-împărat pe care ţi-l dorisei ca ginere şi urmaş în scaun al măriei tale, îi răspundeau aceştia.

— Tot restul oştii să-l încercuiască şi să-l ia prins!

Porunca se împlinea.

Tot restul oştii împăratului Negru se grămădea cu laţurile şi armele în jurul lui Făt-Frumos. Dar săbiile vitejilor lui Alb-împărat tăiau întruna pârtii prin mijlocul vrăjmaşilor, în faţă, în stânga, în dreapta, în spate, apoi cruciş.

Negru-împărat, văzând prăpădul, încercase să fugă.

Făt-Frumos, dând pinteni calului, zbură după el, îl ajunse, îl înşfăcă şi-l târî până în pragul palatului tătâne-său. Acolo îl lepădă în ţărână, în vreme ce războinicii săi îşi duceau mâi departe lucrarea începută cu săbiile, suliţele şi arcurile.

Curând, din făloasa oaste năvălitoare nu mat rămaseră decât puţini bărbaţi, dar prăpădiţi cu totul şi care nu mai dovedeau încotro s-o apuce doar – doar să se vadă o dată scăpaţi de sub coasa tăioasă şi nemiloasă a morţii.

Împăratul Negru, cu sufletul la gură, se târa prin ograda lui Alb-împărat, în genunchi şi cu chipul mânjit.de tină, cerşindu-şi, cu glasul cel mai jalnic, cruţarea.

Alb-împărat, îndârjit, n-ar fi vrut să i-o dea. Făt-Frumos însă a mijlocit pentru el. Şi astfel a fost iertat, dar numai după ce jurase pe paloşul său că nu-l va mai supăra nicicând pe împăratul Alb.

Cum-necum, războiul se terminase.

Pacea, vrăjita zână, îşi întinsese iar aripile şi zbura, liniştită, deasupra ţării. Ogoarele erau din nou muncite. Turmele se întorceau pe păşunile unde iarba proaspătă se îndesa în locurile mai înainte pârjoliţe şi înţepuşate.

Totul părea a se fi îndreptat, când, într-o bună zi, o altă solie veni la curtea împăratului Alb.

Aceasta era alcătuită din cei mai de frunte curteni ai împăratului Verde: Iar Verde îi punea megieşului său următoarea întrebare:

— Este împăratul Alb dornic de-a păstra pacea statornicită între ei? Să spună: da sau nu? Iar dacă răspunsul e „da”, atunci să se pregătească de nuntă. Fata

lui, auzind despre Făt-Frumos că are cel mai minunat glas – un glas pe care şi-l însoţeşte cu o lăută – şi, cum îi plac fără de seamăn cântările, doreşte să şi-l dobândească de soţ…

Împăratul Alb i-a grăit soliei lui Verde, la fel cum îi dăduse răspuns şi împăratului Negru. Făt-Frumos e prea tânăr, mai are nevoie de timp ca să se poată hotărî. Iar el, tătâne-său, nu vrea să se încumete a vorbi în numele lui.

— Pentru ce nu? s-a încruntat căpitanul soliei, doar îi eşti tată, împărat şi stăpân. Voinţa împăratului se cuvine să fie lege pentru supuşi.

— Să-l lăsăm să înainteze încă puţin în vârstă! a maicutezat Alb-împărat.

— Iar dacă nu primeşti… a urmat căpitanul soliei.

— Nu, nu pot să primesc! Poate că mai târziu…

— Atunci să nu te mai găteşti de nuntă, ci de război, îţi trimite veste împăratul Verde.

Împăratul Alb, ştiindu-se mai slab, în faţa acestei noi ameninţări, şovăia, sfetnicii lui tremurau, când iar a intrat în sala cea mare a tronului Făt-Frumos.

Auzind despre ce este vorba, s-a îndreptat către căpitanul soliei şi-a spus:

— Împăratul Verde pofteşte ca, pentru o toană a copilei lui, să înceapă un război şi să verse o mare de sânge nevinovat?

— Aşa doreşte măria sa şi nu-i chip de tocmeală, a răspuns căpitanul soliei.

Bine! Atunci să vină împăratul Verde, dacă pofteşte, şi noi ne vom apăra cum vom putea mai bine.

Ameninţările soliei lui Verde-împărat s-au împlinit. Vrăjmaşii au intrat în tărâmul lui Alb-împărat. Numai că, tot atunci, at-Frumos, cu cei mai de seamă viteji ai ţării, au ieşit la luptă.

Săbiile, suliţele şi arcurile lor nu i-au cruţat pe năvălitori.

Trufaşul împărat Verde încercase de la o vreme să scape cu fuga. Dar Făt-Frumos îl prinse, îl legă în curmeie şi, astfel închingat, îl târî până în pridvorul lui Alb-împărat.

Acesta îl azvârli în temniţă şi, doar după ce-i făgădui, sub jurământ, că nu va mai săvârşi în viitor nici. O faptă asemănătoare, îşi primi cruţarea.

Nu fuseseră destule aceste două întâmplări când, iată, şi împăratul Roşu îşi încercă norocul pentru copila sa „tot la fel dornică de măritiş cu Făt-Frumos.

Îi trimise mai întâi megieşului chipul copilei sale. Chipul îi fusese zugrăvit de cel mai priceput meşter în culori şi peneluri. Prinţesa era înfăţişată frumoasă ca o zână. Şi alături de portret, se găsea un răvaş în care împăratul înşiruia toate multele bogăţii ce i le dădea copilei sale ca zestre.

Dar Făt-Frumos aflase cât era prinţesa de rea, cum bătea slugile şi cât de mult îi plăcea să privească atunci când unui poporean i se reteza gâtul sau era atârnat într-un ştreang.

Mulţimii îi era nesuferită prinţesa şi se temea de ceasul când ea, căsătorită, ar fi ajuns împărătească.

Fiul împăratului Alb, din această pricină, la îmbierile soliei, îi răspunse, ca şi în celelalte două dăţi dinainte, cu un.

— Dacă răspunsul e nu, se necăjise căpitanul soliei, înseamnă că altă urmare nu veţi avea în afară de distrugerea ţării şi căderea locuitorilor săi în robie.

— Ba, niciuna nici alta nu se va-ntâmpla! grăise Făt – Frumos. Pentru că atât eu, cât şi voinicii mei, ne vom încerca din nou norocul şi volnicia în luptă.

— Le încercaţi zadarnic!

— Om trăi şi-om vedea! N-aş vrea să mai lungesc povestea depănând luptele ce-au avut loc. Destul este doar să arăt că şi oastea lui Roşu-împărat a fost înfrântă. Şi chiar împăratul, până în cele din urmă, a căzut prins. Rugat de

Făt-Frumos – milos ca întotdeauna – împăratul Alb l-a cruţat de moarte pentru faptele săvârşite şi paguba adusă. În schimb, împăratul Roşu a fost silit să-l răsplătească pe Alb-împărat cu câteva sute de căruţe pline cu aur. Astfel, al treilea război se sfârşise şi Făt-Frumos dobândise încă o

biruinţă. Dar mulţumirea nu şi-o găsea.

Frunză verde, şapte brazi, Fost-am noi mai mulţi fârtaţi. Şi rămas-am numai eu, ia să rătăcesc mereu.

ătăcea într-adevăr, prin păduri, pe câmpii, pe malurile râurilor şi ale lacurilor, cântând de unul singur şi însoţindu-şi glasul cu sunetele melodioase ale strunelor lăutei.

J. Ca/e *lungă să-i ajungă*

— Ce e cu tine, Făt-Frumos? voia să afle mama. Nu te mai recunosc. Ai biruit duşmanii şi ţi-ai câştigat faimă. Toţi bărbaţii, femeile şi chiar copiii din ţară îţi poartă cinstea. Tatăl tău şi cu mine te iubim şi ne gândim cum să-ţi aşternem calea mai bine, pentru ca tu să poţi hălădui în viaţă fără de grijă, ci numai în huzur ca un fiu de împărat ce eşti.

ÎTăt-Frumos îşi privea lung mama şi răspundea că nu către huzur tânjeşte, ci către altceva...

— Spune-mi şi mie către ce, îl ruga mama. Eşti unicul meu fecior. Aş face pentru tine orice, ca să te ostoiesc.

— Sufletul îmi este cuprins de o dorinţă arzătoare, deşi neînţeleasă nici de mine deplin...

Împărăţiţa îl asculta cu ochii în lacrimi pentru neliniştea ce-l bântuia pe fiul său.

— O dorinţă de ce?

— De a pleca şi-a găsi negăsitul...

— Vorbeşte mai pe-nţelesul meu!

— Uite, mamă, a spus mai departe feciorul, războaiele pe care le-am purtat din pricina toanelor unor prinţese şi-a samavolniciilor a trei împăraţi mi-au întărit bănuielile că lumea, sau măcar o parte din ea, a fost cumva

întoarsă de la rosturile sale fireşti, nu ştiu de cine, când sau cum. Dar, cu acest prilej, adevărul a fost ascuns…

— Care adevăr? Sunt mai multe feluri de adevăruri. Este adevărul nostru, al împăraţilor, apoi adevărul celor săraci, adevărul tinerilor, al bătrânilor şi aşa mai departe.

— Adevărul-adevărat, mamă. Acela care cuprinde în el tot ceea ce este mai de temei în toate adevărurile pe care le-ai amintit. Acesta înseamnă pentru mine taina tainelor vieţii. El este negăsitul – fireşte, până azi. Pe el vreau să-l găsesc şi să-l mărturisesc tuturor. Pentru ca potrivit lui să se călăuzească omenirea de-a lungul timpului.

— Şi cum vrei să-l găseşti, fiule? a grăit cu durere, mama.

— Bătrânii povestesc că ar fi existat cândva o oglindă fermecată, în care lumea s-ar fi putut oglindi nu aşa cum pare, ci cum este în adevăr; care-i sunt atât frumuseţile ce se cuvin a fi păstrate, cât şi cusururile ce-ar trebui îndepărtate… Această oglindă mi-o doresc! Şi pentru a da de ea sunt gata să călătoresc tot pământul şi dincolo de el, dacă va fi nevoie. Să trăiesc tot ce se poate trăi, să înfrunt orice fel de primejdii, şi, la nevoie, să mor…

Mama s-a îngrozit:

— Să trăieşti, da, însă nu să mori. Te întreb: la ce ţi-ar putea folosi cunoaşterea adevărului cel adevărat, despre care mi-ai glăsuit, câtă vreme tu ai fost ursit să te naşti într-un palat măreţ, să-i stăpâneşti pe ceilalţi, când vei ajunge şi tu împărat, să te bucuri de toate bunurile din plin şi, după ce vei trăi pe pofta inimii, să te stingi liniştit, slăvit de cei din jur la fel ca-n timpul vieţii. Eu sunt numai o biată femeie, dar ştiu că dorinţele nu se potolesc prin împlinirea lor, dimpotrivă, atunci abia izbucnesc altele noi.

Nu ştiu la ce-mi va folosi, dar simt că nu mai pot întârzia şi trebuie să plec întru descoperirea adevărului cel mai adevărat al vieţii, fiindcă, altminteri, îţi repet, simt că m-aş prăpădi.

Făt-Frumos, după ce a căpătat şi învoirea tătâne-său de a pleca în lume – fără să ştie unde şi nici ce primejdii va

trebui să înfrunte – întru căutarea oglinzii fermecate, s-a dus întâi şi întâi în adâncul ogrăzii împărăteşti, unde ştia că, în nişte case mărunte, mai mult dărăpănate decât întregi, hălăduiau acei bătrâni în apropierea cărora se bucura mereu să se afle şi pe care tot el îi ocrotea. Iar ei i-au dat învăţ ce şi cum să facă, înainte de a pleca la drum.

L-au sfătuit să-i ceară straiele şi armele împăratului din vremea când acesta umbla să se însoare cu împărăţiţa (pe-atunci încă fecioară la casa părinţilor săi).

L-au trimis apoi în grajd, ducând în mâini o tipsie mare umplută cu jăratec.

Cu tipsia a trecut pe de-a rândul prin faţa boturilor şi nărilor tuturor cailor aflaţi în grajd.

Fiecare cal a mirosit-o şi, ca să scape de fierbinţeala jăratecului, şi-a întors capul.

Numai calul cel răpciugos şi îngenuncheat din fundul grajdului, cu părul rărit şi ochii lăcrămoşi, care-l purtase de-atâtea ori pe împăratul, cu ani în urmă, pe când era flăcău şi umbla să-şi mărturisească dragostea împărăţiţei, simţind tipsia, a nechezat puternic.

S-a repezit la ea şi, numai din câteva înghiţituri, a făcut să-i piară în gâtlej şi în pântec jăratecul.

Săturându-se cu jăratec, s-a învârtoşat pe picioare. S-a împlinit la trup, părul i-a devenit lucios. I-au crescut aripi şi, de unde părea mai mult mort decât viu, a început să-i grăiască:

— Stăpâne, încalecă şi să dăm o raită până la locul unde doar gândurile celor mai buni dintre oameni se înalţă. Să te adăpi cu răsufletul lor. Acolo, de-altminteri, se nasc şi, în cele din urmă, pier furtunile, dar poţi să te şi căleşti cu ele pentru cele ce vor urma.

Făt-Frumos a sărit în şa. Calul s-a ridicat în zbor.

Furtunile unele se năşteau şi altele piereau. Iar gândurile celor mai buni dintre oameni scânteiau pe cer ca scrise cu litere de foc.

Calul a prins în bot câteva trăsnete. Şi sprinteneala i-a crescut. Trecea acum printre stele asemeni unui fulger.

Flăcăul, în schimb, s-a adăpat cu gândurile

înţelepţilor, sorbindu-le cu sete. S-a călit sub furtuni.

Minunea a fost însă abia când s-au înapoiat. Amândoi erau de o sută de ori mai frumoşi decât la plecare. Făt-Frumos părea zugrăvit în aur şi calul în argint. Amândoi împreună străluceau să-ţi ia ochii. Ziceai că sunt luceferi.

Împăratul, împărăteasa şi sfetnicii, privindu-i, nu le venea să creadă şi se ştergeau de uimire la ochi.

În cele din urmă, Făt-Frumos şi-a luat rămas bun de la mamă, tată, rude şi prieteni şi, încălecând din nou, a plecat întru menirea şi chemarea sa, lăsându-i pe toţi cuprinşi de mâhnire.

Făt-Frumos, sfătuit de cal, voia să călătorească repede, totuşi, fără grabă nesăbuită, pentru că graba este aproape totdeauna însoţită de două surori vitrege: greşeala şi căinţa. În ce priveşte aflarea oglinzii fermecate, bătrânii îl sfătuiseră să caute mărul roşu. Dar cum să ajungă până la mărul roşu nici bătrânii şi nici alţi oameni dintre cei întâlniţi pe drum nu ştiau să le tâlcuiască.

Când au plecat, frunzele copacilor începeau să se desprindă de pe ramuri şi să cadă, legănându-se, ca nişte corăbioare, în văzduhul tomnatic.

Oamenii începuseră culesul. Ciorchinii grei, albi, roşii, negri, dulci ca mierea, erau desprinşi de pe coarde şi grămădiţi în coşuri. Stăpânii locurilor, care postiseră înainte o săptămână şi se rugaseră lui Trifon, duhului viei, cel nevăzut, dar puternic, să le fie cu priinţă, pregăteau butoaiele pentru must. Acesta curgea în şuvoaie. Nu se găsea niciun colţişor unde aerul să nu if ifex” LnmMIMmn-uirimiieis Tnwâlr>lliii ¿A/înât» când mustul începea să fiarbă, venise timpul să se înceapă şi sărbătoarea cristovului.

Între timp. Făt-Frumos şi calul trecuseră de dealurile cu vii. Prin sate. peste tot, ca toamna, se sărbătoreau nunţi.

nânra arâu curat Deşte cei care voiau să se cunune, do-Fiecare îşi umplea câte o ploscă din cel mai bun vin. Îşi

lua şi de mâncare. Venea cu megieşii la vie. Tăiau câte o viţă de la trei dintre butucii de soi. Întindeau pe un ştergar curat masa. îi dădeau mulţămită lui Trifon – care, în credinţele vechi, umblând călare pe deasupra viilor, le ferise de grindină – stropind cu câteva picături de vin fiecare butuc. Şi începeau petrecerea.

Stegarii mergeau cântând şi sărind roata după nuntaşi. Fecioara şi viitorul ei bărbat se retrăgeau în grădină. Se aşezau sub un pom roditor, de-o parte şi de alta a unui jug jugul cel blând al căsniciei – iar mirele acoperea părul fetei cu o maramă, deasupra căreia punea cununa de mireasă.

Terminându-se aceste însemne ale belşugului şi rodirii, cu toţii se aşezau la mese, în vreme ce tinerii începeau să învârtească horele, menite a dura câte trei sau mai multe zile în şir.

Degeaba coboară însă calul prin sate ca Făt-Frumos să-i poată întreba pe oameni unde se găseşte mărul roşu.

Oamenii răspund că mere roşii se fac destule, prin livezi, în fiecare an. Însă, despre un anume pom care să poarte acest nume încă n-au auzit. Poate că pomul acela, pe cât s-ar putea bănui, o fi fermecat, cine ştie, astfel încât să mai întrebe Făt-Frumos de-a lungul drumului şi, sigur că, până la urmă, cineva se va găsi să-l lămurească într-un fel.

Adevărul acesta era, deoarece, până la sfârşit, s-a aflat un bătrân care i-a povestit că el auzise cândva, pe când era copil, de la un stră-străbunic al său că un măr fermecat cu acest nume s-ar găsi tocmai la… capătul pământului. Dar unde este capătul pământului şi cum s-ar putea ajunge până acolo nu mai ştia să spună nici el.

Călătoreşte Făt-Frumos mai departe. Vânturile începuseră juiflo-avinn Jni-mitr catr & ru:

Oamenii ţinutului, deasupra căruia ajunsese, după datina veche, sărbătoreau Andreiul, cel care apără cu puterea lui oile şi mieii de fiarele sălbatice şi păsările

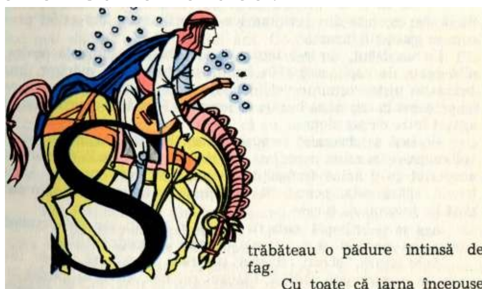
răpitoare. Andreiul mai era numit şi Sâmbăta ursului – fiindcă urşii, mai ales. le răpeau mieii – şi se sărbătorea într-o sâmbătă seara. Pe de altă parte, deoarece usturoiul era socotit de locuitori ca având puteri peste fire, ei ungeau cu usturoi pisat uşile, ferestrele, gardul, stâlpii porţii, ai casei şi grajdului.

Flăcăii şi fetele se adunau într-una din case. Se punea pe masă o străchinuţă cu căţei de usturoi, un ulcior cu vin, covrigi, o cordică roşie. O fată mare păzea usturoiul, norocul casei, să nu fie răpit. Flăcăii jucau. Din joc, câte unul se repezea să apuce un căţel de usturoi, dar fetele păzeau cu străşnicie şi îl goneau. Dacă flăcăii ar fi izbutit să fure, credeau că, peste an, ei sau animalele lor, ar fi fost sfâşiaţi de fiare. Mâncau laolaltă plăcinte cu brânză şi usturoi, coapte de fete, şi dănţuiau cu foc. Astfel îşi petreceau întreaga noapte, până spre dimineaţa când, după ce aprindeau făclioare pentru izgonirea duhurilor rele, se despărţeau, nu însă înainte de a încleşta pieptenii cu care netezeau fuioarele unii în alţii. Aceasta cu ţelul de a li se înţepeni fiarelor boturile şi dinţii când ar fi poftit să le atace turmele.

4. Datini străvechi

Drum la deal şi drum la vale, îmi fac veacul tot pe cale. Ostenit mereu de ducă, Noaptea-n codru mă apucă, Copacilor sunt nălucă.

să-şi arate colţii, Făt-Frumos îşi simţea sufletul încărcat de nădejde. Ce-i drept, nu aflase încă drumul care

ducea spre capătul pământului, dar, cât de curând, trebuia să-l găsească.

Din când în când, mângâia coardele lăutei, prietena sa credincioasă de drum, şi sunetul lor vesel îi sporea încrederea că izbânda nu putea să fie departe.

Deodată, de undeva, începură să răsune frânturi de cântece şi chiote. Flăcăul înţelese că se apropiau de un sat. Avea desigur loc o petrecere. Poate era o nuntă. Calul, ciulindu-şi urechile, îşi iuţi pasul. Începuse să ningă. Zgomotele creşteau. Pătrunseră în sat şi deodată se văzură înconjuraţi de-o ceată de copii. Unul dintre ei purta un băţ, în capătul căruia se găseau câteva bucăţi de lemn cioplite şi potrivite astfel încât să închipuie un cap de capră, cu coarne. Partea de jos a... „caprei” fusese acoperită cu o velinţă de lână tărcată. În vreme ce partea de sus era împodobită cu clopoţei, fâşii de hârtie colorată şi flori. Botul de lemn al caprei clămpănea. Un băiat cânta din fluier, altul suna clopoţeii şi toţi rosteau în cor, în timp ce jucau, veseli:

„*I, ha, ha, căpriţa mea, Vin-ncoa la mugur verde, Ţa, ţa, ţa, căpriţa mea, Că nici lupu’ nu te vede*!”

— Cu ce rost se joacă şi se cântă „capra”? îl întrebă flăcăul pe un bătrân.

— Ca să li se înmulţească oamenilor din sat animalele. Şi să fie izgonite din preajma lor duhurile rele. Tot astfel precum se joacă şi „brezaia”.

Ca un făcut, dintr-o latură se ivi chiar în clipitele acelea, altă ceată de copii, având în frunte un băiat mai mărişor, îmbrăcat în nişte veşminte vechi, mânjit pe faţă cu funingine, care îşi prinsese la cap două bucăţi de lemn, în formă de coarne, având agăţat între ele un clopot.

— Iată şi „brezaia”! spuse acelaşi bătrân, arătându-i băiatul ce ţinea în mână o prăjină, în vârful ei cu o oală de pământ acoperită cu o haină ferfeniţită. Acum o să vezi cum copiii, cu beţele, sparg oala, pentru ca, la fel, să se spargă răul din sat şi să fie înlocuit cu binele.

Aşa se şi întâmplă, oala fu spartă în bucăţi, iar Făt-Frumos rămase să cânte şi să joace mai departe împreynă

cu ei.

Spre seară, obosit, flăcăul se trase la o casă, unde luă parte la o minunată datină. Flăcăul cel mai mare al gazdei îşi sărbătorea „înfrăţirea”. împlinise şaisprezece ani, şi, la această vârstă a trecerii de la copilărie la bărbăţie, el trebuia să-şi aleagă prietenii de viaţă pe care să se sprijine şi pe care să-i sprijine la nevoie.

— Nu vrei să fii şi tu frate de suflet al meu? îl întrebă acesta pe Făt-Frumos.

— Ba, cum de nu! răspunse fiul lui Alb-împărat.

În tinda casei se adunaseră, între timp, vreo patru-cinci flăcăi.

Întinzându-şi, bărbăteşte, mâinile unii altora se întrebau:

— Vrei să-mi fii ca un frate până la moarte?

— Vreau să-ţi fiu la fel ca un frate până la moarte!

Făt-Frumos dădu acest răspuns fiecăruia dintre flăcăii adunaţi în tindă. Se cuprinseră la piept şi cu toţii se simţiră mai întăriţi având atâtea inimi prietene alături.

Acelaşi lucru îl văzu Făt-Frumos şi într-o tindă învecinată, unde fetele din sat se strânseseră, având cu ele un coş plin de „pupeze” (colaci de forma unor păpuşi, închipuind nişte făpturi femeieşti).

Făt-Frumos primi să ia parte, împreună cu feciorul gazdei, şi la săvârşirea acestei datini. El luă, una câte una, „pupezele”. Le rupse pe fiecare în două şi dărui jumătăţile tot la câte două fecioare care, la fel, se întrebau una pe alta: „Ţii, surată, până la moarte?” Cuvinte cărora cealaltă le răspundea: „Ţin, surată, până la moarte!”

În ziua următoare, gazda avea de împlinit încă o datină.

Datina se numea a „pomului sterp”.

În ograda gospodarului se găsea, într-adevăr, un prun care nu mai dăduse roadă de trei ani. Gospodarul îl învăţă pe fiul lui Alb-împărat, care se simţea, de când se „înfrăţise” cu flăcăii din sat, ca un adevărat fecior de ţăran, să ia un topor în mână şi, apropiindu-se de trunchiul prunului sterp, să-i grăiască: „Ascultă, prunule sterp, ori te

hotărăşti să-i dai roadă bogată gospodarului, ori, să ştii că eu, unul, te tai!”

Gospodarul de casă, între timp, se urcase între crengile prunului, având cu el un sac plin cu grăunţe; de acolo, răspundea: „Ba, lasă-mă, flăcăule că, uite, îţi făgăduiesc că ţi-oi da la anul tot atâtea prune câte grăunţe se află în sacul acesta!”

Făt-Frumos râse din toată inima. Şi, înapoindu-se în casă, îl văzu pe gospodar punând pe foc un lemn lung şi gros, din care aproape jumătate, neîncăpând în sobă, rămăsese afară.

— De ce faci asta? o întrebă pe gazdă şi ce este cu lemnul acesta atât de gros şi lung rămas pe jumătate afară?

— Acesta se numeşte „buşteanul bătrânului”, îi răspunse omul. Pe măsură ce este cuprins de flăcări îl împing tot mai adânc în sobă. Astfel voi putea ţine focul aprins întreaga noapte. deja un timp înainte vor începe a veni urătorii. Şi, de câte ori îmi vor ura, au să izbească în butuc cu vătraiul. Din butuc va sări puzderie de scântei, iar fiecare scânteie va însemna câte o zi luminoasă şi fericită, în anul următor, pentru familia mea. Noaptea aceasta este cea mai însemnată din an. Ai să te încredinţezi tu singur!

Şi, într-adevăr, în toată acea noapte şi mai ales către dimineaţă, la casa unde poposise Făt-Frumos, au venit cete-cete de urători, flăcăi, fete şi foarte mulţi copii.

A ascultat colinde care meneau belşugul în păstorit, la vânat, la pescuit, în dragoste, în luptă şi în alte multe împrejurări ale vieţii.

Se vorbea şi despre un Ler-împărat[4], ca şi despre un măr ce înflorea şi rodea, vara şi iarna, ziua şi noaptea, fără preget.

I-a plăcut îndeosebi lui Făt-Frumos năstruşnicia minţii omeneşti, înflorită în colind:

Strigă în cinste-un împărat:

---

4 Care ar putea să fie, cred unii, pomenirea numelui împăratului Aurelian, cu toate că legătura dintre colind şi nume nu se mai cunoaşte.

— Cine-n lume s-a aflat să-mi aducă-un leu legat, Leu legat şi ferecat?

— Iată, leul s-a adus, Nu legat de-un vicleşug, Ci legat de-un viteaz bun, Viteaz bun, tânăr băiat.

— Mi-aş da fata după el. Şi fata şi avuţia.

Şi scaunul jumătate, şi domnia – a treia parte…

De n-ar fi fost zorit să plece mai departe în căutarea *mărului roşu*, nădăjduind că va găsi undeva, în preajma lui, oglinda fermecată, flăcăul ar fi zăbovit, mai ales fiindcă pretutindeni se sărbătorea Anul Nou, când flăcăii cu cimpoi, buhai, tobe, trâmbiţe, clopote, sau pocnind din bice urau roadă îmbelşugată pe câmpuri şi îndestulare în case:

Hăis, hăis.

Pluguleţul cu doisprezece boi, în coadă codălbei, în frunte bogăţei, Câte şindrile pe casă, Atâţia galbeni pe masă; *Câte pietre la fântână, Atâtea oale cu smântână; Câte pietre pe prund*.

Atâtea oale cu unt.

Hăis, hăis, pluguleţul cu doisprezece boi!

Flăcăii îngropau în spatele caselor câte o tigvă de bou sau de cal, vestind în sat: „L-am îngropat pe moş Vasile! Am îngropat anul cel vechi!”

Fetele, la rândul lor, încercau să-şi cunoască ursita lăsând noaptea afară o „punte”, adică, un vas cu o creangă de măr dulce şi o „chită” de busuioc uscat. Când busuiocul avea dimineaţa pe el chiciură, fata spera să se mărite în acel an şi căsătoria ei să fie cu noroc.

Copiii umblau în ziua de Anul Nou prin case cu străchinuţe unde se găseau boabe de grâu încolţit, azvârlind seminţe peste cei care îi întâlneau, sau le făceau urări, bătându-i pe spate cu o creangă de măr dulce, împodobită sau nu cu flori de hârtie colorată:

Sorcova, vesela, Să trăiţi, să-mbătrâniţi, Peste vară, primăvară, la un păr, ca un măr, la un fir de trandafir. *Tare ca fierul, Iute ca oţelul, Tare ca piatra, Iute ca săgeata, La anul şi la mulţi ani*!

În asemenea împrejurări – cum porcul era tăiat, iar gospodarii aveau unsoare, fasole, varză şi alte legume

adunate de cu toamnă – se făceau mese îmbelşugate. Cei tineri puneau la cale felurite jocuri, cu batistele, cu boabele, cu mielul abia născut, ori dănţuiau laolaltă. Şi nu era fecioară a cărei inimă să nu se-aprindă, nu era copilă să nu-l viseze noaptea pe Făt-Frumos. Părinţii vedeau ce se întâmplă şi, de obicei, după ce-şi arătau starea îl rugau pe feciorul lui Alb-împărat să rămână la ei, să se însoare cu fata lor, să devină gospodar destoinic şi cinstit în sat.

Câteodată, ce-i drept, poftirile şi rugăminţile oamenilor, ochii duioşi şi chemători ai fetelor începeau să-l ademenească şi el era aproape gata-gata să-şi amâne plecarea. Dar calul, întotdeauna veghetor, îi reamintea datoria.

— Stăpâne, stăpâne! îi spunea, când se găseau singuri, neascultaţi de urechi străine. Nu-ţi uita menirea. Ai pornit către *mărul roşu*, nădăjduind că vei putea găsi acolo oglinda fermecată care să-ţi arate *adevărul adevărat*.

Făt-Frumos îşi clătina deodată capul, ca şi cum s-ar fi dezmeticit dintr-o ameţeală, şi răspundea:

— Ai dreptate, credinciosul meu prieten. Nimic nu trebuie să mă facă a întârzia de la împlinirea datoriei!

Gerul se făcea tot mai straşnic. Venise luna lui Faur. În adierile umede ale vântului se simţea apropiindu-se anotimpul călduţ, al primăverii.

Într-o noapte, Făt-Frumos se trezi. Cerul era senin. Prin ferestre se vedea luna. Se ridică şi vru să iasă, ca să scoată o ciutură din apa din fântână.

Dar, când deschise uşa, văzu o fată. Trăsese din fântână găleata plină-ochi. Cu o ulcică nouă lua apă din găleată şi-o risipea în cerc, cântând:

De-aici pân’la neic-al meu Nu-i nici drum şi nici pârău, Numai singur dorul meu. De-aici pân’la neic-al meu Nu-i nici deal, nu-i nici cărare Numai dorul meu cel mare.

Fecioara cânta atât de duios, încât Făt-Frumos se simţea mişcat. Pământul era argintat de lună. Îşi văzu calul, care-şi părăsise locul unde fusese adăpostit,

apropiindu-se. Fata încă nu-i simţise şi cânta mai departe.

După ce-şi sfârşi cântecul şi termină de azvârlit apa în cerc, începu să se legene, singură. Într-un danţ plin de farmec.

— Stăpâne, nu te mişca, îl rugă calul pe Făt-Frumos. Astăzi este *ziua şi noaptea dragostei*. Cântecele fetelor din această noapte nu se cuvine a fi tulburate.

Făt-Frumos îşi aminti ceea ce mai auzise pe drum şi anume că, foarte curând, trebuia să aibă loc *dragobetele*. În această zi se sărbătoreşte *începutul primăverii*. Iar aceasta era clipa când apăruse luna nouă. Către răsărit se ivise o geană împurpurată de lumină. Era lumina întâiului de martie. Începea ziua când fetele treceau câte un fir roşu de arnici printr-un ban îngăurit, din argint.

Podoaba şi-o aninau la gât, rostind cuvintele: „Mărţişor vrăjit, ţine-mă curată şi preţuită cum e argintul, frumoasă ca întâia lumină a lui martie!"

— Să ne depărtăm! îl învăţă, în cele din urmă, calul năzdrăvan pe Făt-Frumos.

Plecară şi călătoreau, aşa cum îi era lui Făt-Frumos datul, din ce în ce mai departe.

Anotimpul se schimba văzând cu ochii. Câmpiile începeau să înverzească, holdele să răsară, arborii să înmugurească. Turmele, cirezile şi hergheliile păşteau pe păşunile pline de sevă.

Feţele oamenilor erau îmbujorate de bucuria bogatei înfloriri a naturii.

Se puneau ramuri verzi, numite *armindeni*, pe „fruntea casei", la porţi, la pătule, coşare, pe vasele unde se mulgeau animalele, iar tinerii se duceau în crânguri. Acolo petreceau în cântece şi jocuri pline de voioşie.

— Haide, căluţule, să ne coborâm şi noi puţin în satul de pe vale! rosti Făt-Frumos. Calul coborî într-o poiană. Acolo oamenii adunaţi ascultau pe un bătrân cântăreţ povestind, îngânat de ceteră, o întâmplare din vremea când abia de se mai ţinea minte.

„Se spune, povestea el, că ar fi fost odată un timp când toate apele de pe pământ n-au mai fost bune de băut. O dihanie cumplită, un şarpe uriaş, le înveninase, lăsând doar o singură fântână unde oamenii şi animalele se mai puteau adăpa.

Dar nu aşa oricum. Ci trebuia să i se dea, în fiecare zi, drept preţ, pentru hrana sa, trei copii mici, trei vaci, trei oi şi trei care cu grâu.

Toţi voinicii care şi-au încercat puterile ca să stârpească dihania au pierit.

Într-o bună zi, a apărut prin acele locuri un flăcău sărman.

— Am aflat, le-a spus el oamenilor, despre jivina care v-a otrăvit apele şi vă amărăşte viaţa, cerându-vă, ca să se hrănească, de fiecare dată, nu numai animale, ci mai ales prunci. Daţi-mi Un cal şi-un paloş, şi voi încerca să vă scap de sub urgia ei.

Oamenii s-au uitat la el neîncrezători. Feciorul nu părea prea puternic şi veşmintele îi erau destul de sărăcăcioase.

I-au răspuns:

— Au fost pe-aici feciori de crai şi războinici de toate felurile, încercând să-şi câştige slavă prin nimicirea jivinei, dar unul după celălalt au sfârşit fiind înghiţiţi de el. Mai bine du-te şi lasă-ne. Nu vrem să ne-ncăce am sufletul cu încă un răpus din pricina noastră.

Bujor – aşa se numea flăcăul – a stăruit:

— Nu voi mi-aţi rugat să mă înfrunt cu dihania! Aşa încât daţi-mi un paloş şi-un cal, iar mai departe nu mă priveşte decât pe mine.

Văzând oamenii că flăcăul este atât de hotărât, i-au dat calul cerut, dar fiind oameni de sat şi nu războinici, vreun paloş n-au găsit, ci numai o suliţă, şi-aceea cam ruginită.

— Este bună şi suliţa, le-a grăit Bujor.

A încălecat degrabă pe Ducipalul acela ţărănesc şi cam costeliv care i se dăduse. A înşfăcat suliţa. Iar arma, în mâna lui, deodată s-a lungit şi s-a ascuţit. Vârful i s-a

oţelit şi din el au ţâşnit flăcări. Aşa încât – când dihania – după ce s-a zvârcolit o dată, şi din zvârcolirea aceea a crescut de zece ori, s-a ridicat pe coadă, cu botul larg deschis şi gata să-l înghită, Bujor şi-a înfipt în grumazul ei suliţa.

Unde şi-a vârât suliţa s-a deschis o rană, ce se lărgea necontenit şi ardea.

Şarpele acela uriaş s-a mai zvârcolit o dată crescând de încă zece ori. S-a prăvălit peste Bujor încercând să-l zdrobească sub greutate şi să-l înghită.

Bujor nu s-a lăsat. A strâns în mână suliţa şi, aşa cum a putut, a lovit iară, în pântec, monstrul. L-a izbit şi a treia oară şi, de fiecare dată, s-au ivit în trupul jivinei noi mari răni arzătoare.

Lupta n-a încetat. Ci a durat, în felul acesta, şapte zile şi şapte nopţi. Balele şarpelui erau vinete şi din scursura lor se înălţau miasme otrăvite.

Flăcăul simţea că se înăbuşe. S-a ţinut însă bine şi, până în cele din urmă, a biruit.

Monstrul a rămas nemişcat. Oamenii l-au tăiat în bucăţi şi, ca să nu mai rămână nici amintirea lui, au aprins un foc mare şi-au azvârlit în el resturile sfârtecate.

După învăţul lui Bujor, cenuşa au răspândit-o pe câmpii. Şi unde au răspândit cenuşa, roada a devenit înzecită.

Sătenii, văzându-l pe Bujor atât de viteaz şi de priceput, I-au rugat să rămână prin partea locului, ca să-i ocrotească şi de alte viitoare rele”.

Făt-Frumos a călătorit mai departe luând parte pretutindeni la durerile şi bucuriile oamenilor, la strădaniile sau la sărbătorile lor.

Într-o zi a zărit altundeva fetele din sat purtând cingători alcătuite din tulpinile unor flori plăcut mirositoare, galbene ca şofranul.

— Ce fel de floare este aceasta atât de înmiresmată? a vrut numaidecât să afle.

— Floarea se numeşte *drăgaică*, i-a dat răspunsul o fată. Şi noi credem că drăgaica are putere, prin miresmele

ei, să apere semănăturile, livezile şi chiar animalele gospodarilor de grindină, de foc sau de răutăţile fiarelor.

— Şi pentru ce şi-au făcut fetele cingători din *drăgaică*? a mai vrut Făt-Frumos să cunoască.

— Purtând asemenea cingători, nădăjduiesc să aibă parte de un bărbat destoinic, de copii mulţi, sănătoşi şi buni, într-un cuvânt de fericire. Şi nădăjduiesc că familiile lor vor fi păzite de boli şi de alte nenorociri. Cu acelaşi prilej, Făt-Frumos a mai văzut şi patru fete, două îmbrăcate în catrinţe, numite drăgaice, şi alte două înveşmântate băieţeşte. Acestea din urmă se chemau drăgani. Însoţiţi de un flăcău cu fluier, tuscinci se duceau pe la casele din sat şi jucau ţinând în mâini spice de grâu şi ierburi proaspete de primăvară, urând în cântece, care de care mai frumoase, tuturor, belşug, bucurie şi sănătate.

— Şi datina aceasta cum se numeşte? a vrut Făt-Frumos să mai afle.

— Tot drăgaică! au răspuns fetele, oprindu-se pentru câteva clipe din joc.

5. *Baba Hârca*

Sfinte Soare.
Sfinte Domn mare.
Eu nu ridic vânt de la pământ.
Ci cercul tău în capul meu.
Şi razele tale
În genele mele.
Sfinte Soare
Sfinte Domn mare.
Şi patruzeci şi patru de răzişoare.
Patru ţine-le ţie.
Patru dă-mi-le mie
Două să le pun în sprâncene
Şi două în umerii obrajilor;
La toţi feciorii să le par
Cireş de munte înflorit
Cu mărgăritar îngrădit.

ăstrând încă în urechi cântecul fluierului, pe ale cărui sunete se juca *drăgaica*, călare pe bidiviul năzdrăvan,

feciorul lui Alb-împărat a pornit mai departe. Însă, aşa cum zburau, s-au pomenit deodată, în plină zi, că Soarele începe să-şi stingă strălucirea.

„Ce să fie?” s-a întrebat Făt-Frumos pe sine, fără glas. Dar calul, care, de când călătoreau împreună, începuse să-i înţeleagă şi gândurile cele mai ascunse, i-a răspuns:

— De n-ar fi ceea ce bănuiesc eu că e, bine-ar fi!... apoi a adăugat: Stai puţin, să vedem ce se întâmplă!

Şi, pe dată, s-a oprit, poposind pe un nor negru-cenuşiu, burduhos, unde copitele lui stăteau la fel de bine înfipte ca şi pe pământ.

Şi-a ridicat puţin fruntea spre Soare, amirosind văzduhul prelung şi a urmat:

— Astă-noapte, către zori a avut loc soborul vrăjitoarelor. Iar Hârca, cea mai veninoasă dintre toate, s-a jurat că va săvârşi Vraja cea Mare, prin care va sili caii Soarelui să nu-şi mai asculte stăpânul, ci să-l târască până la peştera ei, unde vor fi zăvorâţi toţi. În acest fel Soarele, prietenul oamenilor, pe care Hârca îi urăşte de moarte, nu va mai lumina pământul.

Soarele, între timp, din auriu luminos cum fusese, se micşora văzând cu ochii. Părea că l-ar fi muşcat careva şi l-ar fi sângerat. Totodată, de pe pământ, începură să se audă strigăte de deznădejde şi mânie:

— Lasă Soarele! Lasă Soarele!... A!... Cum de nu se iveşte cineva să-l scape din peştera babei Hârca.

Pasămite, oamenii bănuiau ce se întâmplă şi – fie prin strigăte, fie trăgând clopotele, bătând cu sapele, lopeţile şi

coasele în tot ce era de fier, fie măcar lovind cu frigările sau vătraiele în tingiri, în tăvi şi în ce se mai nimerea şi putea face zgomot – încercau s-o sperie pe vrăjitoare.

— Să scăpăm noi Soarele, hotărî Făt-Frumos.

— Este destul de greu, mărturisi bidiviul.

— Oricât ar fi de greu, să alergăm în ajutorul lui. Nu putem lăsa pământul neîncălzit şi neluminat.

— Să alergăm! se învoi în cele din urmă calul. Ţine-te bine. Pornim!…

Şi, deschizându-şi larg aripile, bidiviul se înălţă mai sus în văzduh, la început printre nori şi apoi printre stele.

Atât zburau de repede încât li se părea că pământul fuge şi el, grăbit, însă, fireşte, înapoi.

Zburară, zburară. Soarele devenea din ce în ce mai mic şi mai roşu. Cei şapte cai înhămaţi la carul său de aur şi foc sub vraja Hârcii zburau însă mai repede decât bidiviul lui Făt-Frumos. Aşa încât, de la o vreme, Soarele pieri.

— Ce s-a întâmplat? vru să afle Făt-Frumos.

— Ce să se întâmple? Ceea ce m-am temut!… Caii de la carul Soarelui au pătruns în peştera babei Hârca unde au fost zăvorâţi. Pământul va rămâne rece şi întunecat.

— Să vedem ce putem face!

Cât timp cătau încotro ar trebui să se îndrepte, iată că începu să se ridice pe cer Luna, ocrotitoarea lui Făt-Frumos, în veşmântul ei argintiu, aşezată într-un car mai mic decât al Soarelui, tras de şapte cai albi.

Luna văzuse că Soarele a pierit de pe cer şi, neştiind ce se întâmplase, a socotit c-a venit rândul ei să se ridice pe boltă.

Oamenii se bucurau, fiindcă, măcar la lumina Lunii, se vedeau unii pe alţii şi puteau să-şi dea seama astfel despre câte se petreceau pe pământ şi-n cer.

Făt-Frumos şi bidiviul lui, sub razele Lunii, vedeau destul de limpede locurile pe deasupra cărora călătoreau, încercând să descopere din priviri cam pe unde s-ar putea afla peştera babei Hârca.

Deodată, calul spuse:

— Priveşte dincolo de pădurea aceea deasă, stăpâne!

— Se vede peştera?

— Nu, nu e peştera, dar se zăreşte strălucind pe coastă un palat!

— Şi ce-i cu asta?

— Vom putea să-i întrebăm despre peşteră pe locuitorii palatului, care s-ar putea să fie al vreunui împărat, poate chiar al stăpânului locurilor, unde se găseşte peştera.

— Atunci să coborâm.

Calul îşi domoli zborul, coborând, şi, curând de tot, ajunseră pe coastă, lângă palat.

Mare le fu uimirea însă când văzură că, în loc de palat, se afla acolo, de fapt, un fel de cutie uriaşă de fier. îi dădură ocol. Se uitară peste tot. Cutia avea, ce-i drept nişte porţi înalte cam de câte cincizeci de stânjeni fiecare. Acestea erau încuiate. Şi, când privi prin gaura cheii, Făt-Frumos văzu că, dincolo de porţi, se afla o ogradă în care crescuseră numai flori şi arbori de fier.

În mijlocul ogrăzii se afla o femeie tânără, frumoasă, aşezată pe un jilţ de fier. În faţa acesteia, se vedea un câine din fier, de mărimea unui viţel, având însă colţii şi măselele, pe cât se părea, din oţel.

Făt-Frumos bătu în poartă cu pumnul. Câinele, auzind bătaia, începu să latre. Lătratul lui era atât de puternic încât răsuna, însoţit de un urlet prelung, peste lume.

Făt-Frumos strigă, chemă, dar, în afară de lătratul tot mai îndârjit al câinelui, nimeni nu-i răspunse.

Privi din nou pe gaura cheii, văzu câinele zbătându-se într-un lanţ de fier, al cărui inel de la capăt era ţinut în mână de femeia aşezată pe jilţ. Femeia nu se mişca de la locul ei; părea şi ea croită din fier.

— Ce-am putea să facem acum? îşi întrebă Făt-Frumos calul.

Acesta se dădu lângă stăpânul său şi îi şopti ceva la ureche.

Flăcăul se crestă puţin cu paloşul, la buricul degetului mijlociu de la mâna stângă. Degetul sângeră. Îşi supse câteva picături. Apoi se dădu de trei ori peste cap. Se prefăcu într-o gâză, atât de mărunţică încât abia se desluşea.

Astfel, prefăcut în gâză, pătrunse cu cea mai mare uşurinţă prin borta cheii. Zbură în ogradă şi se aşeză pe mâna femeii în care aceasta ţinea inelul de la unul din capetele lanţului. Lătratul câinelui se potoli.

Făt-Frumos ar fi vrut s-o întrebe pe femeia de fier unde se află peştera babei Hârca, în care ea putea zăvorî Soarele, caii şi carul acestuia, dar nu ştia cum ar face.

Deodată i se năzări să intre în urechea femeii de fier şi de-acolo să încerce a-i pune întrebarea.

I se strecură în ureche şi o întrebă. Strigă. Degeaba. Femeia rămase nemişcată.

Ce să facă?

Auzise încă de când era mic, de la bătrâni, că puterea cântecului este una dintre cele mai mari din lume. S-o încerce şi de astă dată. Îşi apucă lăuta, care, după ce flăcăul se dăduse peste cap, se micşorase odată cu el, şi începu să cânte:

Dorul meu pe unde pleacă Nu-i pasăre să-l întreacă. E mai repede ca vântul, la fulgerul şi ca gândul. Până ce clipeşti o dată, înconjoară lumea toată, Pân' clipeşti de două ori A zburat mai sus de nori.

Cânta atât de dulce că, pe negândite, urechea femeii de fier tresări, ochii îi clipiră. Ea lăcrimă şi se mişcă din loc. Vru să-şi vâre degetul în ureche. Dar Făt-Frumos, care-i văzuse mişcarea mâinii, apucă să ţâşnească afară şi, în felul acesta, scăpă nestrivit.

— Cine eşti şi ce cauţi? îl întrebă femeia de fier.

Flăcăul îi povesti pe scurt cine era, de ce umbla prin lume, ce se întâmplase cu Soarele şi-i ceru ajutorul.

— Cu dragă inimă ţi l-aş da, îi răspunse femeia de fier, dar putinţa mea e mărginită. Eu sunt soţia zmeului, al cărui nume este Inimă-de-Fier. Cândva am fost şi eu o fată de împărat. Dar zmeul, unul dintre cei mai cruzi de pe lume, m-a răpit din palatul tatălui meu, m-a silit să-i devin nevastă şi, ca să nu-l pot

părăsi vreodată, m-a preschimbat, cu ajutorul babei Hârca, într-o femeie de fier. Ba încă mi-a hotărât să ţin în mână inelul acesta de la capătul lanţului câinelui de fier.

— Dar iată că acum nu mai eşti de fier! îi spuse Făt-Frumos. L-ai putea părăsi.

— Nu l-aş putea părăsi, glăsui ea, mâhnită.

— Cum asta?

— Foarte bine.

— Lămureşte-mă!

— Zmeul are un bici, pe care-l ţine veşnic înfipt la chimir. În acel bici îi stă puterea. Atunci când se întoarce

acasă mă izbeşte cu biciul. Eu prind viaţă, îi gătesc de mâncare, îl spăl, îi îndeplinesc toate dorinţele. Apoi el se culcă şi începe să sforăie, înainte de a adormi mă mai plesneşte odată cu biciul şi eu mă preschimb la loc, aşa cum m-ai văzut înainte, cu mâna pe inelul de la capătul lanţului câinelui, care-mi stă şi el de strajă, cât timp sunt de fier.

— Şi acum ce s-a întâmplat că, la auzul cântecului meu, ai devenit o femeie obişnuită?

— Un singur rău n-a putut a-mi face Hârca, urmă ea. Ca, sub lumina razelor Lunii, cântecul unui fecior viteaz şi curat să-mi pătrundă în urechea de fier. Şi cântecul să-mi redea viaţa pentru scurtă vreme!

— Cât de scurtă?

— Atâta cât răsună cântecul şi încă puţin.

— Folosind acest timp nu vrei să-ţi cauţi libertatea? Văd că nici câinele nu mai latră.

— Degeaba mi-aş căta-o. Mai întâi că poarta de fier nu poate fi deschisă decât sub plesnetul biciului lui Inimă-de-Fier. Apoi, cât am clătit eu în mână – când m-am mişcat – capătul lanţului câinelui, zmeul a şi prins de veste ce s-a întâmplat. Şi, făcând salturi uriaşe, în prea puţine clipe va fi aici. Atunci să te ţii. Cu o singură plesnitură de bici te va face fărâme. Dacă însă ai putea să-i smulgi biciul, lucrurile ar sta cu totul altfel…

— Grăieşte-mi repede. Cum ar sta?

— L-ai preschimba tu pe el într-o coropişniţă, ai putea s-o găseşti pe Hârcă şi s-o sileşti să-ţi deschidă peştera, ce se află chiar sub palatul acesta de fier, iar Soarele, carul şi caii lui, după ce ar apune Luna, s-ar ridica pe cer, pământul şi oamenii ar fi din nou încălziţi şi luminaţi.

— Ce trebuie să fac, ca să dobândesc biciul? mai apucă să întrebe flăcăul.

Dar biata făptură şi apucase să devină iarăşi de fier. Rămăsese înţepenită în jilţ şi câinele lătra mai fioros decât oricând.

Făt-Frumos, preschimbat în gâză, ieşi din ograda

palatului, strecurându-se tot prin borta cheii şi, ajuns afară, îşi regăsi bidiviul, iar, la oblâncul acestuia, paloşul.

— Haide, haide, stăpâne, îl zori calul. Puţin dacă mai întârziai, poate că te-aş fi pierdut pentru totdeauna. Ascultă ce se întâmplă spre miazănoapte!

Făt-Frumos se dădu de trei ori peste cap. Se făcu iarăşi om, puse palma la ureche şi ascultă. Dinspre miazănoapte venea un vuiet înfricoşător. Vuietul acesta nu era altceva decât răsufletul zmeului care gonea către palat. Hârca însăşi îl ajuta să poată să se zorească, pentru ca Inimă-de-Fier să-l prindă şi să-l pedepsească pe Făt-Frumos.

Cu un ultim salt prin văzduh, Inimă-de-Fier sosi în locul unde se găseau fiul împăratului Alb şi calul său. Zmeul căzând din înalt, pământul se clătină, iar palatul de fier se legănă într-o parte şi-n alta, ca o corabie pe valurile mării.

Zmeul răcni:

— Aşadar tu eşti acela care ai călcat aceste locuri şi-ai încercat să-mi pătrunzi în ogradă?

— Nu numai c-am încercat, ci am şi pătruns! îl înfruntă, fără teamă, flăcăul.

— I-ai şi grăit femeii de fier?

— I-am grăit!

— Trebuie să pieri! zise zmeul, ducându-şi mâna la chimirul sub care-şi ţinea biciul.

Făt-Frumos îşi apucă şi el minerul paloşului.

Trebuie să recunoaştem însă că poate totul nu s-ar fi petrecut aşa cum năzuia flăcăul, dacă nu ar fi fost acolo şi calul năzdrăvan.

Mânuindu-şi cu repeziciune paloşul, Făt-Frumos şi izbutise să-i reteze zmeului degetele de la mâna dreaptă, aceea care se îndreptase către chimirul sub care era ascunsă codirişca biciului.

Numai că zmeul nu stătu în cumpănă şi, fiindcă mâna dreaptă îi devenise boantă, se folosi de cea stângă. Acesta a fost momentul când calul se întoarse cu spatele la zmeu şi îi azvârli copitele celor două picioare dinapoi în pântece,

silindu-l să se încovoaie de durere. Atunci, fără să piardă nicio clipă, Făt-Frumos îi smulse biciul, pe care acesta şi prinsese să-l apuce cu stânga.

A! Să-l fi văzut atunci pe trufaşul Inimă-de-Fier cum se schimbă la faţă, cum deveni linguşitor, cum încercă să-şi redobândească primejdioasa armă, pe care, de teama paloşului flăcăului, avea prea puţină nădejde c-ar mai putea s-o recapete cu sila.

Inimă-de-Fier, acum, când biciul era în mâna lui Făt-Frumos şi se îngrozea de ce putea să se întâmple dacă flăcăului i-ar fi venit gândul să plesnească din el, se făcuse ca un mieluşel. Nici nu ziceai că mai era acelaşi zmeu care venise până acolo în salturi năprasnice şi, sub căderea căruia, se clătinaseră pământul şi palatul ca-o corabie pe valuri. El nu ştia însă că femeia de fier, în scurta ei revenire la viaţă, apucase să-i şi mărturisească flăcăului taina.

Aşa încât începu să se milogească, încercând să-l înduplece pe flăcău.

— Dă-mi biciul înapoi! Ce nevoie ai tu de el? Şi, iacă, eu unul sunt gata să facem pace!

— Nu vreau pace cu tine!

— Dar ce vrei?

— Vreau să-mi desfaci peştera Hârcii, unde babornița a închis Soarele!

— Aceasta nu-mi stă în putinţă, încercă să-l mai poarte cu vorba zmeul pe Făt-Frumos.

— Minţi! îl repezi acesta.

— Nici nu ştiu unde-i. peştera, fiindcă, dacă aş şti, zău ţi-aş deschide-o! Ce m-ar costa pe mine să păstrez o asemenea taină?

— Te mai poftesc încă o dată, glăsui flăcăul, arată-mi cum se deschide peştera!...

— Iar eu, dacă-mi dai biciul, te fac omul cel mai bogat din lume, îţi dau palatul acesta şi încă o sută la fel, încercă, din nou, zmeul să-l amăgească pe Făt-Frumos.

— Te-am rugat până acum cu binele. Îmi este prea destul, spuse flăcăul şi plesni din bici.

Inimă-de-Fier începu să se facă din ce în ce mai mic până ce se preschimbă într-o coropişniţă, care o luă la fugă încercând să se ascundă după o grămăjoară de nisip. Tot atunci, palatul de fier se prefăcu într-o nucă. Femeia de fier se retrezi la viaţa şi fiorosul câine de fier deveni un căţel pricăjit, care speriat. Femeia, care nu mai era de fier, luă nuca şi i-o da lui Făt-Frumos, spunându-i:

— L-ai biruit pe zmeu, mi-ai redat mie adevărata în şare şi libertatea, acum, te rog să iei nuca aceasta în cal ¿ecât închis palatul. Şi, când vei vrea să-l ai aşa cum a fost, n-ai să plesneşti iarăşi din bici.

— Palatul de fier, în care nu se poate intra şi din care nu se poate ieşi, mie nu-mi trebuie, răspunse Făt-Frumos, deoarece este asemeni unei temniţe. Din această pricină, nuca unde el se află ascuns voi azvârli-o într-un râu, ca să i se piardă urma. Numai că eu pentru cu totul altceva am venit aici. Ca să-i redau libertatea Soarelui. Ori, văd că n-am izbutit.

— Ai să izbuteşti, dacă ai să împlineşti ce-ţi spun eu. Cât timp am fost în robia zmeului, l-am auzit, de multe ori, vorbind, în această privinţă, cu Hârca.

— Atunci, dar, spune-mi repede ce este de făcut.

Şi femeia îl învăţă:

— Peştera babei Hârca se găseşte, aşa cum ţi-am mai spus, chiar aici, sub fostul palat de fier al zmeului. Dar cum, până la vremea când, obişnuit, ar trebui să răsară Soarele, mai sunt încă două ceasuri bune, cu îndrăzneala şi vrednicia ta, ai putea să te repezi până la puţul părăsit unde se odihneşte ea în timpul nopţii, s-o sileşti să vină cu tine şi să-ţi descuie zăvoarele peşterii. Însă ia seama, Hârca, aflându-se la strâmtoare, va încerca să te ademenească îmbiindu-te cu nişte colaci plămădiţi cu miere, despre care-ţi va spune că sunt colacii puterii. Tu să nu guşti din ei. Mierea cu care sunt plămădiţi este vrăjită şi ea îţi va aduce slăbiciune. Să-i răspunzi că mai bine te-ai hrăni cu ceilalţi colaci, pe care de-asemenea ţi-i va aduce şi care sunt plămădiţi cu pelin. Hârca îţi va mai îmbia şi un ulcior plin cu un vin îndulcit, numit de ea vinul tinereţii.

Vinul acela aduce însă nu tinereţea, ci bătrâneţea. Şi, tot la fel, să-i răspunzi că mai bine să-ţi dea un ulcior cu pelin. Aceea este băutura ce-ţi trebuie.

— Toate sunt bune şi folositoare câte mi le spui. Dar unde voi găsi puţul părăsit, în care Hârca se odihneşte noaptea?

— În pădurea naramzelor!

— Cum am s-o recunosc?

— Este o pădure mare, unde foiesc liliecii.

Făt-Frumos îi mulţumi femeii care urma să plece în drumul său, dornică, după atâţia ani de robie la zmeu, să-şi revadă casa părintească şi pe cei dragi, dacă vor mai fi trăind.

Ea îl sărută ca o soră pe frunte şi pe obraz pentru binele ce i-l făcuse. El strivi cu călcâiul coropişniţa ce se ascunsese în nisip, ca să piară, în sfârşit, de pe lume, zmeul, şi încălecă pe bidiviul său.

Plecară – la fel cum porniseră de-atâtea ori pân-atunci – în zbor, căutând, în largul lumii, pădurea naramzelor, adică a portocalelor, nu dulci, ci amărui.

Zburară, zburară şi Făt-Frumos, din zbor, se rugă de Lună, ocrotitoarea lui, să mai întârzie pe cer, până ce îşi va isprăvi el lucrarea, luminându-i, fără încetare drumul. Luna se învoi:

— Bine, Făt-Frumos! Şi el zbură mai departe, mereu mai departe, pe un fel de cărare a văzduhului luminată de Lună, ca de-o făclie.

Deodată, pe când zburau, văzură o pădure ciudată. În ea creşteau nişte pomi încărcaţi de naramze.

Şi, poate nu ar fi băgat-o de seamă, dacă Luna nu şi-ar fi trimit anume, mănunchi, toate razele sale asupra ei.

Numai că, în lumina Lunii, zăriră, printre crengile încărcate de naramze ale pomilor, o fojgăială neîncetată de mici animale, ca nişte şoricei zburători. Erau, de bună seamă, liliecii.

— Aceasta trebuie să fie pădurea naramzelor cea plină de lilieci, spuse calul. Să căutăm puţul părăsit, unde se odihneşte Hârca.

Căutară în dreapta, căutară în stânga, căutară peste tot. Timpul trecea şi Făt-Frumos nu mai avea răbdare. Ştia că oamenii de pe pământ trebuie să fie neliniştiţi că noaptea dura atât.

— Acolo trebuie să fie! glăsui Făt-Frumos, arătându-i un puţ, pe ale cărui ghizduri şedeau, rânduite, o mulţime de bufniţe.

— Socot că ai dreptate! îşi dete cu părerea calul.

Se coborâră şi Făt-Frumos începu să hâşâie încolo păsările. Acestea, cu glasurile răguşite şi aducătoare de veşti rele, ca nişte bătrâne răutăcioase, începură să ţipe, dându-i astfel de veste Hârcii că s-a ivit o primejdie.

Hâşâite de flăcău, bufniţele zburară. Numai una rămăsese pe ghizd şi flăcăul înţelese uşor că pasărea aceasta era rănită şi nu putea zbura.

— Lasă-mă, flăcăule, să stau aici, liniştită, mai departe, se rugă ea. Stăpâna noastră, baba Hârca, ceva mai devreme, s-a mâniat rău auzind că tu l-ai răpus pe Inimă-de-Fier. În ciuda care a cuprins-o, a azvârlit cu un vătrai după mine. Şi m-a lovit atât de rău încât mi-a rupt o aripă.

Făt-Frumos, pe care îl ştim cât era de milos, se îndură numaidecât.

— Stai mai departe pe ghizd, liniştită, îi răspunse el. Pentru că eu nu te voi supăra cu nimic.

La auzul acestor cuvinte, bufniţa îşi smulse cu ciocul o pană din partea stângă a pieptului şi i-o dădu.

— Uite, Făt-Frumos, glăsui. Pentru inima ta bună, îţi dăruiesc şi eu o pană. Darul acesta ţi se pare poate de nimica, dar dacă te vei afla, vreodată, într-o nevoie, să arzi această pană şi vei vedea ce-o să se întâmple.

Vestită prin ţipetele celorlalte bufniţe de sosirea lui Făt-Frumos, tocmai ieşea, din puţul părăsit, Hârca.

Baba era cum nu se poate mai urâtă la înfăţişare. Cocoşată de da cu bărbia în pământ, având în vârful nasului nişte smocuri murdare de păr, purta pe ea un veşmânt jegos, iar în laţele de păr îi atârnau grămezi, grămezi, liliecii, care scoteau nişte chiţcăieli asemeni

şoarecilor prinşi în capcană.

Făt-Frumos o luă, la început, cu binele. îi spuse cine este şi pentru ce a venit. Numai că o rugă să nu zăbovească. Soarele trebuie să ajungă cât mai degrabă slobod.

Luna, urmând rugămintea făcută de Făt-Frumos, continua să-şi trimită razele argintii peste pădurea naramzelor. Şi Hârca, ferindu-şi cu palma ochii de văpăile Lunii, răspunse:

— Nu înţeleg pentru ce s-ar putea plânge oamenii, când au, de la Lună, mai multă lumină decât ar avea nevoie? Dar eu stau colea de vorbă cu tine. Tu eşti oaspetele meu. Oi fi flămând şi însetat de pe drum. Şi eu încă nu te-am îmbiat cu nimic. Pofteşte, dragul babii – înainte de a ne sfătui despre orice altceva – puţin în sălaşul meu.

Baba făcu un semn. Înaintea ei se desfăcură nişte uşi mari. Şi Hârca începu să coboare în fântână, pe nişte trepte, făcându-i semn lui Făt-Frumos să vină după ea.

Flăcăul, deşi arzând de nerăbdare, nu avu încotro şi porni în urma babii.

Pătrunseră laolaltă într-o odaie largă unde Hârca îşi avea sălaşul.

— Te învoieşti sau nu la ce te-am rugat? o întrebă Făt-Frumos.

— Hi, hi, hi, râse ea ascuţit. Stai uşurel, băiete! O treabă ca asta nu se face aşa cu una cu două. Este de trebuinţă un anumit dichis.

— Mie mi-e degrabă!

— Ţi-o fi. Trebuia atunci să fi venit mai din timp. Uite, eu nu pot a-ţi face pe voie înainte de a ne hrăni şi a ne adăpa amândoi cu câte ceva.

Şi baba aduse două talere pline cu colaci şi două ulcioare cu băutură.

— În talerele acestea, zise ea, sunt două soiuri de colaci, unii plămădiţi cu miere şi proaspăt copţi, iar ceilalţi, copţi mai de mult şi răciţi, plămădiţi însă cu frunză veştedă de pelin. Tu mănâncă de unde te trage inima. Sunt

însă încredinţată că vei alege pe cei mai proaspeţi, deoarece aceştia sunt colaci dătători de putere.

— Mie nu-mi place coptura proaspătă, mai ales când a fost şi îndulcită în plămădeală cu miere. Iar în ce priveşte puterea socotesc că o am prea destulă.

Luă deci un colac plămădit cu frunză veştedă de pelin şi-l gustă.

Baba, văzând aceasta, se încreţi şi mai mult la faţă de supărare, făcându-se ca o smochină uscată. Nu-şi pierdu însă firea şi urmă:

— Văd că nu prea ţi-e foame, dar poate ţi-o fi sete. Am adus două ulcioare, unul cu vin dulce, vechi, ce se numeşte vinul tinereţii, deoarece, după ce-l bei, te păstrează veşnic tânăr. Iar în celălalt ulcior se găseşte numai pelin amar, ce te face, îndată după ce-l sorbi, să îmbătrâneşti.

W – Mie nu-mi este pe plac vinul dulce. Aşa că o să sorb numai din pelin ca să nu spui că am fost un oaspete mofturos.

Sorbi, după ce mâncase colacul uscat, din pelin.

Obrazul smochinit al Hârcii se făcu, de ciudă, şi mai creţ, şi mai mic.

I – Pui!… Pui!… Pui! Veniţi încoace la mama! chemă şi, deodată, în puţ, năvăliră în zbor, cârduri-cârduri de mii şi mii de lilieci, care i se prinseră flăcăului în păr, de obraz şi începură să-l muşte, să-l înţepe şi să-i sugă sângele.

Făt-Frumos plesni din bici şi Hârca se preschimbă într-un bărzăune, pe care flăcăul ar fi putut să-l prindă şi să-l strivească la fel ca pe coropişniţă. Îşi aminti însă că n-a găsit încă peştera unde fusese închis Soarele şi trebuia deci să mai aibă puţină răbdare. Mai plesni o dată din bici şi toţi liliecii din jurul lui se prefăcură în pulbere.

— Să mai plesnesc o dată din bici sau ba? întrebă el pe şi bărzăune.

— Ba să nu mai plesneşti! îi răspunse baba-bărzăune, fiindcă mi-ai lua viaţa. Şi, dacă mă laşi să trăiesc, te voi răsplăti împărăteşte. Iar dacă nu, înainte de moarte, am să te blestem să nu izbândeşti în nimic din câte ai de gând.

— Poţi să mă blestemi cât vrei. Blestemele celor răi se întorc împotriva celor ce le-au rostit. Şi eu îţi cer un singur lucru…

— Care anume? zise baba-bărzăune, făcând pe neştiutoarea.

— Să-mi deschizi peştera, ştii tu care, şi să-i dai drumul Soarelui din prinsoarea în care-l ţii.

— Asta n-o voi face pentru nimic în lume.

— Nu?

— Nu.

Făt-Frumos pocni din bici şi baba-bărzăune se făcu, la rândul său, pulbere. Bufniţele se risipiră prin pădure ţipând jalnic şi dând de veste lumii că stăpâna lor s-a prăpădit.

Ce era acum de făcut?

— Stăpâne! Nu uita pana bufniţei! îi şopti calul.

— Aşa e. Ai dreptate! răspunse flăcăul.

Scoase dintr-un buzunărel de la piept, unde o ascunsese, pana dată de bufniţa faţă de care el se arătase cu milă. Ciocni amnarul şi o aprinse. Dar nici nu apucă să ardă pana toată, că bufniţa cu aripa ruptă se şi arătă din nou lângă el.

— Ce dorinţă ai Făt-Frumos?

Flăcăul îi spuse că nu ştia în ce loc se află peştera Hârcii, până unde fusese târât Soarele, pe care baba îl zăvorâse laolaltă cu caii lui.

— Peştera se găseşte sub locul unde şi-a avut Inimă-de-Fier palatul.

— Asta am mai auzit. Dar cum să pătrund înăuntrul ei?

— Hârca avea o cheie!

— Şi unde-o pot găsi?

— O păstra în bordeiul lui Tartacot-piticul de-un cot.

— Şi bordeiul în ce loc se află?

— Într-o vie, în care cresc nişte struguri ce nu se coc niciodată, ci rămân aguridă, la marginea pădurii de naramze.

Făt-Frumos sări pe cal. Nu mai era decât foarte,

foarte puţin timp până când trebuia să răsară Soarele.

Calul zbură ca un fulger. Zbură, zbură şi, deodată, văzură capătul pădurii naramzelor. Dincolo de capătul ei se întindea o vie. Dar rodul ei nu avea culoarea obişnuită a strugurilor, ci era verde-alburiu. Şi, chiar în mijlocul viei, se afla bordeiul lui Tartacot-piticul de-un cot.

După ce se coborâră pe pământ, Făt-Frumos intră în bordei şi-i ceru piticului cheia. Acesta, la început, încercă şi el să-l poarte cu vorba, doar, doar, să nu i-o dea.

Numai că Făt-Frumos îl prinse de barbă şi, după ce-i spuse că Hârca a pierit, îl încredinţă că şi el va avea aceeaşi soartă, dacă nu-l ajută să elibereze Soarele.

Piticul ascultase de poruncile Hârcii, fiindcă era stăpâna lui, dar nu avea şi răutatea ei. W El scoase trei pietre din fundul bordeiului şi i le dădu lui

«at-Frumos

W Uite, întoarce-te în locul unde a fost palatul lui Inimăde-Fier.

— Şi?

I Rostogoleşte aceste trei pietre în palmă de trei ori.

— Nu mă minţi? – Nu! f – Juri?

— Jur!

Făt-Frumos sări din nou pe cal. Calul se ridică în văzduh. Şi, cât ai clipi, ajunseră la locul unde fusese palatul lui Inimăde-Fier.

Rostogoli în palmă pietrele întâia oară şi se ivi o peşteră. Peştera avea o poartă. Şi, când rostogoli a doua oară pietrele, acestea se schimbară, în mâna lui, într-o cheie. Iar dacă le rostogoli a treia oară, cheia descuie singură poarta. O deschise larg.

Şi, deodată, o lumină orbitoare ţâşni de dincolo de porţi. Şi Soarele, în toată măreţia lui, se ivi.

— Îţi mulţumesc, Făt-Frumos! îi strigă, din goana cailor. Să mă ierţi. Acum nu pot să stau cu tine mai mult de vorbă, fiindcă mă aflu în întârziere faţă de oamenii de pe Pământ. Dar voi găsi un timp când îţi voi arăta recunoştinţa mea.

Şi-adevărat că vremea trecuse. Stelele se

retrăseseră, ostenite de cât vegheaseră. Şi Luna, palidă, abia se ţinea să nu pice de pe boltă de somn. Văzând că se iveşte Soarele, ea dădu bice cailor înhămaţi la car şi pieri. De jos, se auzeau strigătele oamenilor, bucuroşi cum nu se mai poate pentru că Soarele răsărise din nou pe cer. După atâta zbucium şi încercări, Făt-Frumos se trase într-un loc nici prea umbros, nici prea cald, îşi puse şaua calului căpătâi şi se dădu pradă binemeritatei odihne.

Câte stele-n jurul meu, Toate mă vorbesc de rău. Numai luna şi c-o stea îmi îndulcesc inima.

după ce se odihni, se ridică. Se limpezi pe ochi la un izvor. Îşi spălă cămaşa, ca să se simtă curat şi proaspăt, aşa cum se cuvine să fie un flăcău. Şi se îndreptă către tovarăşul său credincios de călătorie.

— Să-ţi fie de bine, stăpâne! îi meni calul, care păscuse până atunci într-o poiană învecinată numai flori de romaniţă şi micşunele, din cele care le priesc tare mult cailor zburători.

Făt-Frumos îşi mângâie pe grumaz prietenul. Şi se pregăti de drum. Calul necheză mulţumit şi tropăi pe loc.

6 Fata de piatră

Aveau să înceapă o altă călătorie şi de bună seamă să trăiască alte noi întâmplări, în căutarea *mărului roşu*.

Trecură din nou, în zbor, peste o mulţime de tărâmuri şi ţ; ape, peste păduri, livezi şi câmpii.

Făceau numai câte un mic popas, după ce se înnopta bine. Opaiţele stelelor pâlpâiau, dar, fireşte, nu luminau destul. Nădejdea rămânea tot făclia de argint a Lunii, ocrotitoarea lui, iar seara şi dimineaţa crăiasa nopţii era

ajutată şi de steaua cea mai strălucitoare, numită de pământeni Luceafăr.

La această uşoară lumină cerească, Făt-Frumos îşi încropea ceva de mâncare, aprinzându-şi înainte un focuşor din surcele strânse de prin pădure sau de pe câmpie, întocmindu-şi o fiertură sau ceva fript.

Cu vânătoarea sau pescuitul se îndeletnicea numai când foamea îi strângea prea de tot pântecele. Altminteri lăsa vietăţile câmpiei, muntelui sau mării să hălăduiască în linişte, nevătămate. Se hrănea cu fructe pădureţe, cu rădăcini gustoase – după ce le fierbea, cu ciuperci fripte şi cu ce se mai afla la îndemână. i Primea, bucuros, bucatele cu care-l îmbiau locuitorii satelor, când se găsea în popas: mămăligă sau pâine, dar nu se da în vânt după mâncăruri de soi, aşa cum ar fi făcut orice alt fecior de crai.

Poate că-l trăgea şi pe el inima la o plăcintă sau o friptură gustoasă, însă nu o căuta cu tot dinadinsul.

Întotdeauna fusese mulţumit cu puţin, chiar şi când se găsea în palatul tatălui său. Şi tot la fel se purta şi-acum, în timpul călătoriilor către care-l chema, fără încetare, neliniştea din suflet.

Pe când zburau aşa, îl auzi pe cal strigându-l: F> – Stăpâne! Stăpâne!

— Ce este? Ce se întâmplă?

— Priveşte colo!

Şi calul îi arătă, pe clina unui munte prăpăstios, o fată de piatră, înconjurată de un ciopor de oi, un câine şi-un măgăruş, de-asemenea din piatră.

Îndată, gândul lui Făt-Frumos se îndreptă către femeia care fusese închisă în palatul şi în ograda cumplitului zmeu Inimăde-Fier.

Sufletul lui bun nu putea îndura să vadă o altă suferinţă, de-acelaşi fel.

— Să ne coborâm şi să vedem ce putem face pentru această iată de piatră!

Calul se lăsă, încetişor, să alunece. Ajunseră lângă ea. Iar Făt-Frumos vru s-o trezească din starea de nemişcare în care găsea. Dar tot ceea ce încercă fu

zadarnic. Fata nu se clinti din loc, ci rămase surdă şi mută.

Măcar dacă am şti cine este, cine a împietrit-o şi pentru iâşi dădu cu părerea Făt-Frumos. Am găsi atunci, să nădăjce: „O Cale prin care s-o readucem la viaţă. „U1 poate ar trebui să întrebăm munţii din preajmă, grăi şi calul să-i întrebăm, dar cum?

Alt mijloc nu văd, glăsui iar calul, decât să-i rogi, cu glas tare, şi, poate, atunci, îţi vor răspunde cumva.

Făt-Frumos răsuflă adânc, trase aer în piept şi, întărindu-şi glasul, începu să-i roage:

6 Munţilor, cărunţilor, vă spun cine sunt. Mă cheamă Făt-Frumos şi am plecat într-o călătorie lungă şi grea încercând să găsesc negăsitul: adevărul adevărat, taina mărului roşu. Până astăzi n-am aflat mare lucru. Am încercat, totuşi, prin străduinţa mea, să îndrept unele lucruri întâlnite pe drum. Aici am aflat o fată de piatră.

Năzuiesc să-i redau viaţa. Dar, pentru aceasta, vă rog pe voi, munţilor, cei care, sigur, aţi fost de faţă când împietrirea copilei s-a înfăptuit, să-mi spuneţi cine este, cine a împietrit-o şi pentru ce.

Făt-Frumos îşi isprăvise ruga şi asculta. Se lăsaseră, la început, câteva clipe de tăcere. Ecoul cuvintelor flăcăului răsuna încă surd. Dar, mai departe, nu se auzea altceva nimic. Deşi, de fapt, se auzea ceva – ceva, dar nu se înţelegea.

Pentru aceasta, flăcăul îşi repetă, încă o dată şi încă o dată, ruga.

Şi abia după aceea, începură să se audă mai desluşit cuvintele de răspuns ale ecoului.

— Făt-Frumos! răspundea ecoul. Prin locurile acestea a hălăduit cândva un neam de viteji. Dar dintre toţi bărbaţii acelui neam cel mai viteaz era însuşi craiul. El era pildă în toate. Nu se temea de nimic şi cu atât mai puţin de moarte. Numai că, tot în aceeaşi vreme, când acesta îşi conducea, în linişte, norodul, s „a ridicat, cu oaste mare, cel mai puternic împărat al lumii. Şi eţ a năzuit să biruie neamul cel încă neînvins până atunci de Nimeni, să-i cotropească pământul, să-i ia în stăpânire avuţiile, iar copila craiului, care era cea mai frumoasă şi mai plină de gingăşie fată de pe pământ, să-i devină soţie. împăratul i-a trimis craiului solie, cerându-i să se supună fără împotrivire şi să-i dăruiască pământul, apele, avuţiile şi copila, în numele dreptului celui mai tare. Craiul, fireşte, nu s-a învoit. S-a sfătuit cu cei mai de credinţă curteni. Şi cu toţii au hotărât să înfrunte primejdia, dându-şi mai bine viaţa decât să se supună. Copila, întrebată, a rândul său, a răspuns că, decât în braţele împăratului vrăjmaş, mai bine în nefiinţă Mintat, împăratul a dat poruncă aspră de cotropire a norodului ce nu înţelegea să se supună de bunăvoie.

S-au dat lupte înfricoşătoare vreme îndelungată. Totul a fost trecut prin foc şi sabie. Şi, până în cele din urmă, aşa cum era de aşteptat, tărâmurile cotropite au trecut sub stăpânirea împăratului. Craiul şi cei mai de

seamă sfetnici ai lui şi-au scurtat singuri zilele, unii împlântându-şi în inimile neînfricate paloşele, iar alţii sorbind cu sete dintr-un vas mare zeamă ucigătoare de cucută. Numai că împăratul învingător nu era destul de mulţumit. El o voia mai ales pe copilă. A dat de-aceea poruncă să fie căutată prin toate colţurile ţării. Trimişii lui au cercetat toate cele patru zări. Şi, până la sfârşit, unul dintre ei a aflat că fata – înveşmântată ca păstoriţă, împreună cu un ciopor de oi, un câine de pază credincios şi un măgăruş de povară, pe spinarea căruia îşi purta bruma de lucruşoare câte le luase cu ea, din palatul, pe care însuşi tatăl său îl dăduse pradă flăcărilor, înainte de plecare – se îndrepta către un munte înalt. Muntele înalt spre care se îndrepta fata – credem că ai înţeles! – era chiar acesta pe care te găseşti. împăratul, înflăcărat şi dornic de a cuceri pe copila craiului, a încălecat pe calul său cel mai iute şi, însoţit numai de câţiva oşteni credincioşi, a pornit pe urmele fetei. A gonit, a gonit şi, până la sfârşit, a ajuns-o. Fata era în acelaşi loc unde se găseşte şi astăzi când împăratul – care, de altfel, era încă tânăr şi chipeş – a sosit, împreună cu soţii săi. Văzând-o, a rămas fără grai. Auzise şi mai înainte, de la cei care o cunoscuseră, că fata era nespus de chipeşă. Numai că atât de frumoasă, de gingaşă şi de fermecătoare cât o descoperea în clipele acelea cu propriii săi ochi, nu şi-o închipuise.

— Stai, nu mai face niciun pas înainte, i-a grăit împăratul. De altfel, ar fi zadarnic. Tot n-ai putea să scapi. Numai că eu nu te urmăresc ca pe-o pradă. Ci am venit să te înalţ pe cel mai măreţ tron. Vei fi împărăteasă. Vei fi stăpâna celui care împărăţeşte peste întreaga lume.

Fata şi-a întors, tristă, capul şi i-a răspuns:

— Ne-ai cotropit pământul şi apele. Tatăl meu şi-a dat singur moartea ca să nu cadă în mâinile tale, scumpa mea mamă a pierit în flăcările ce ne-au încins palatul. Iar neamul nostru, liber, l-ai cuprins în robie. Acum mă vrei pe mine. Atâta că dorinţa aceasta nu ţi-o voi împlini…

Glasul copilei era atât de dulce şi suna ca o muzică,

încât împăratul şi-a simţit inima bătându-i aprig de-o dragoste fierbinte.

!

— Voi ridica părinţilor tăi un prea frumos mormânt, în faţa căruia mă voi pleca eu însumi. Şi faţă de norodul ce l-am supus fră voi purta ca un părinte bun! a grăit.

Şi-a mai făcut trei paşi, încercând s-o cuprindă în braţe pe mândra fată.

Atâta că ea, tot atunci, a căzut în genunchi, şi-a ridicat înspre cer palmele şi ne-a chemat în ajutor pe noi, munţii ce străjuia de veacuri pământul străbunilor săi.

— Munţilor! ne-a rugat. În această clipă hotărâtoare a sorţii milostiviţi-vă de mine. Faceţi ca făptura mea, râvnită de împăratul biruitor şi tot ce-mi aparţine să se prefacă în piatră.

S-a auzit un zgomot îngrozitor. Cerul s-a învăluit în nori grei. Fulgere au strălucit. Şi văzduhul a răsunat de tunete cumplite.

— Dorinţa-ţi va fi îndeplinită, copila mea! au rostit tare munţii.

Şi fata s-a prefăcut într-o stană de piatră, aşa precum o vezi. La fel, s-au preschimbat în pietre, oile, câinele şi măgăruşul ei. Şi astfel au rămas mărturie prin veacuri a voinţei neînduplecate a fecioarei de a nu deveni mireasa împăratului biruitor al neamului său.

— A trecut, înţeleg, atâta vreme de când copila viteazului crai s-a prefăcut în stană. împăratul învingător nu mai trăieşte nici el, pesemne, de mult. N-a sosit, deci, sorocul ca fata să se prefacă iarăşi într-o făptură vie?

— Aceasta, i-a răspuns flăcăului ecoul, doar muntele care a împietrit-o poate să hotărască şi nimeni altul.

— Şi cum pot ajunge până la el?

— Este muntele albastru pe vârful căruia se găsea odinioară Palatul părintelui copilei.

v – Să pornim, aşadar ă, calule, în căutarea muntelui albastru.

— Să pornim, stăpâne!

Făt-Frumos a sărit în şa şi noua călătorie a început.

Zburau, încercând să găsească muntele albastru.

Nu mai cunoaştem câtă vreme au căutat. Ştim numai că, Până în cele din urmă, au găsit muntele. Poalele sale erau udate de-un râu.

— Bine-ai venit, Făt-Frumos! îi grăi. Ştiam că vei sosi. pământul, apa şi văzduhul mi-au dat de veste. Spune-mi ce ai Pe inimă.

Făt-Frumos îi aminti despre fata, pe care acesta o împietrise, la rugămintea ei.

— Acum, după atâta vreme, cred că se cuvine, mai spuse el, să revină la viaţă.

Muntele îl asculta. Şi, numai când Făt-Frumos tăcu, îi răspunse.

— Cunosc călătoriile şi căutările tale. Ştiu despre tine că lupţi pentru biruinţa binelui, împotriva tuturor relelor şi nenorocirilor! Lupta ta, însă, abia începută, să ştii că va fi mult mai lungă decât îţi închipui. Relele şi nenorocirile sunt peste măsură de numeroase, iar, uneori, acestea se ascund până şi în spatele a ceea ce unii oameni socotesc că-i bine.

— Aceasta este cu totul altceva, cuvântă iar flăcăul. Eu venisem să te rog pentru fată.

— Fata – potrivit chiar rugăminţii ei, când eu m-am învoit s-o prefac într-o stană de piatră – nu poate să revină la viaţă decât…

Muntele tăcuse. Părea să cugete dacă venise timpul sau nu să-i destăinuiască flăcăului întreg adevărul.

— Decât? stărui Făt-Frumos.

Muntele se hotărî să urmeze.

— Decât, rosti el, când ţara va fi cu totul şi cu totul slobodă…

— Dar ţara se vede a fi devenit slobodă. împăratul care o cuprinsese s-a prăpădit de mult. Trupul lui s-a prefăcut în cenuşă. Cenuşa i-a fost spulberată în cele patru vânturi şi cine mai ştie pe unde-o fi ajuns…

— Şi, mai adăugă Muntele, când ţara nu va mai fi ameninţată de niciun fel de primejdii…

— Până atunci, se pare că va mai trebui să treacă

încă foarte mult timp, bănui Făt-Frumos.

— Aceasta atârnă în foarte mare măsură de tine şi de cei care-ţi vor urma pilda!

Făt-Frumos se plecă înaintea Muntelui albastru şi îl rugă să-l ierte, fiindcă i-a tulburat liniştea.

Muntele îl binecuvântă şi-i ură:

— Du-te şi fii de-a pururi învingător, Făt-Frumos! Împlineşte-ţi menirea.

Calul îl aştepta cuminte şi răbdător pe ţărmul râului.

— Ce-ai dobândit, stăpâne?

— O înţelepciune mai mult.

În timp ce se ridicau amândoi în văzduh, Făt-Frumos îşi f aminti de cele auzite din partea Muntelui şi înţelese că datoria lui era să meargă, pe acelaşi drum, pe care pornise, fără să ostenească niciodată, şi să ajungă până la capăt.

Trecură din nou pe deasupra muntelui, unde fata de piatră se afla înconjurată de cioporul de oi, de câinele şi măgăruşul ei.

În gând îşi luă rămas bun de la ea, făgăduind că va sosi o zi când va reveni, să o întâmpine, în clipa când se va reîntoarce la viaţă.

Călători, călători şi, iată că, după un anumit timp, zări pe o poiană de munte, altă turmă, de astă dată, nu oiţe de piatră, ci vii.

Ciobanul era tinerel, pletele-i fluturau pe umeri. Păşea vesel şi nepăsător, conducându-şi turma, în timp ce cânta o doină, plină de alean, din fluier.

„Iată un păstoraş fericit! cugetă Făt-Frumos. Viaţa lui se perindă veşnic fie pe o câmpie înverzită, fie într-o pădure plină de umbră şi miresme, fie pe lângă izvoarele sau iazurile pe unde-şi adapă turma. Mioarele sale, câinii credincioşi sau calul ce-l însoţeşte, cărându-i cojocul, sarica şi uneltele păstoreşti, îi simt inima mereu aproape. Şi, de bună seamă, toţi oamenii care-l întâlnesc îl privesc cu plăcere şi bucurie, se desfată ascultându-i cântecele duioase. Şi, mai ales, nu-l pândeşte nicio primejdie, aşa cum a pândit-o pe biata fată care, ca să scape nepângărită,

s-a rugat de duhul cel bun al păm; ntului strămoşesc s-o prefacă într-o stană de piatră”.

Pierdut în gânduri, Făt-Frumos nu văzuse însă că, de la depărtare, alţi doi ciobani, cu chipurile încruntate, umblând furişaţi pe după copaci, tufişuri sau stânci, îi privegheau ciobănaşului orice mişcare. Sau, chiar dacă i-a văzut, nu-şi putuse închipui că se ţineau pe urmele tânărului cu gânduri duşmănoase. Ce fel de oameni, mânaţi de lăcomie, invidie şi ură puteau să fie aceia care să-i uneltească răul unui asemenea păstoraş tinerel şi curat la suflet, care nu supărase pe nimeni, ci doar numai binele-l năzuia şi le aducea tuturor mulţumire cu cântecele sale?

Păstorul, ţinându-şi încă fluierul în gură, îşi aşternuse pe o Pajişte sarica şi nu înceta să cânte. Începuse să amurgească.

Mângâiat de adierile vântului, care aduceau din toate poienile parfumul dulce al florilor, păstoraşului începuseră să i se închidă ochii.

Îmbătat de văzduhul tare şi proaspăt al munţilor, aţipi. Începu să viseze.

Visând, i se păru că mioara lui cea mai dragă se arăta neliniştită. Behăia încetişor de parcă suspina.

— Ce e cu tine, drăguţă mioară? o întrebă el. Nu-ţi place iarba pe care o paşti? Sau eşti cumva bolnăvioară?

— Drăguţule baci, îi răspundea mioara, trage-ţi oile în zăvoiul acela ferit de privirile celor doi care-ţi vor răul. Cheamă-ţi alături şi câinele cel mai bărbătesc ca să-ţi fie de ajutor la nevoie.

— Şi pentru ce toate acestea? se minuna, cu nevinovăţie, păstorul.

— Pentru că doi dintre tovarăşii tăi de păstorie, minaţi de ciuda că ai oi mai multe, câini mai destoinici şi cai mai voinici, vor să te răpună, mişeleşte, în această noapte şi să-ţi răpească totul.

— Dacă va fi să se întâmple astfel, îi răspundea prin vis, păstoraşul mioarei, să le spui ucigaşilor mei să mă îngroape în strunga de oi, ca să vă rămân pe vecie alături,

iar la cap să-mi pună, în loc de cruce, fluieraşul meu de fag. Când o să bată vântul, fluierul va cânta de la sine, oile s-or strânge, pe mine m-or plânge, cu lacrimi de sânge. Tu să nu le spui însă suratelor tale că am fost ucis de mâini mişeleşti, ci să le povesteşti, doar că m-am însurat cu o mândră crăiasă, a lumii mireasă, că, la nunta mea, a căzut o stea. Că soarele şi luna mi-au ţinut cununa, stelele mi-au fost făcliile, păsările lăutarii, iar brazii, păltinaşii şi toţi ceilalţi copaci nuntaşii. Şi, a mai rugat păstoraşul, prin vis, mioara, dacă vei întâlni pe măicuţa mea bătrână, cu brâul de lână şi cu ochii plini de lacrimi, cercetând pretutindeni locurile şi întrebându-i pe oameni dacă n-au văzut pe un mândru ciobănel, tras printr-un inel, cu feţişoara ca spuma laptelui, cu perişorul ca pana corbului, cu ochişorii ca mura câmpului, tu, drăguţă mioară, să-i povesteşti la fel, că m-am însurat c-o fată de crai, pe-o gură de rai. Dar ei să nu-i povesteşti, te rog, drăguţă mioară, nici că la nunta mea a căzut o stea şi nici c-am avut nuntaşi brazii, păltinaşii şi toţi ceilalţi copaci ai pădurii, păsările lăutari şi stelele făclii.

Luna şi stelele începuseră să sclipească, ca în visul păstoraşului, când Făt-Frumos auzi răsunând un geamăt.

La îndemnul stăpânului său, calul se cobori pe pajiştea unde se odihnise şi visase păstoraşul.

Îndurerat, feciorul împăratului Alb îl văzu pe nefericitul păstoraş înjunghiat de două cuţite ucigaşe.

Faţa lui, golită de sânge, era albă ca varul. Trupul îi zăcea înţepenit, fără viaţă. Şi numai degetele subţiri şi lungi mai ţinla buze fluierul din care scosese mai înainte sunete «t de melodioase.

f Ucigaşii fugiseră, se ascunseseră – adăpostiţi de beznele care se învăluie totdeauna răufăcătorii – cine ştie unde. Hf – Să-i ajungem pe ucigaşi, nu pot să fie prea departe, şi să i calc în copite, fu de părere calul.

f Dar Făt-Frumos era mai îngrijorat de soarta păstoraşului, decât de pedepsirea celor doi ticăloşi.

T – Mai bine să încercăm a-l readuce la viaţă! Să găsim apa vie, glăsui Făt-Frumos. Şi-abia după aceea să

dăm ce li se cuvine răufăcătorilor.

[– Dar apă vie de unde putem lua? N-avem la îndemână. Şi nici, aşa în grabă, nu putem afla.

Cu toate acestea, Făt-Frumos nu se descurajă, căută, întrebă oamenii din satul învecinat sau călătorii, puţini, care se mai găseau, în noapte, pe drum.

Unii nici nu auziseră despre apa vie. Iar alţii, chiar dacă auziseră, nu ştiau unde se găseşte. Numai o bătrână le spuse că bine ar fi dacă ar izbuti s-o găsească pe zâna Vineri. Zâna, după câte ştia ea, avea putinţa să le redea viaţa unora dintre cei care şi-o pierduseră din cine ştie ce pricini.

— S-o căutăm pe zâna Vineri, hotărî Făt-Frumos.

— S-o căutăm!

— Dar mai înainte de a ajunge la zâna Vineri, îi mai spuse bătrâna lui Făt-Frumos, să ştii că va trebui să treci pe la surorile ei mai mici, zâna Luni şi zâna Miercuri, şi să le plăteşti prin faptele tale, vamă.

— Voi trece şi le voi plăti.

Făt-Frumos ardea de nerăbdare. Voia s-ajungă cât mai grabnic la zâna Vineri – trecând mai înainte, fireşte, pe la surorile ei mai mici, zânele Luni şi Miercuri – nădăjduind că va găsi la vreuna din ele sau, poate, la toate apa vie, pe care o căuta şi că se vor milostivi să i-o dea.

Avea mereu, sub ochii minţii, priveliştea păstoraşului scăldat în sânge, pe pajişte.

Zările se topeau sub zborul calului. Şi, în puţină vreme, ajunseră hăt, departe de pajiştea pe care zăcea păstoraşul.

Făt-Frumos strângea încă între pulpe calul, căruia îi lăsase, în schimb, frâul liber, ca să poată zbura pe voie.

— Ne zorim şi ne tot zorim, stăpâne, glăsui înaripatul prieten lui Făt-Frumos, dar cum să trecem nepăsători, peste ceea ce se întâmplă jos?

— Ce se întâmplă?

— Priveşte numai puţin la meşterii aceia zidari!

Făt-Frumos privi.

În vale se vedea o zidire mândră deasupra căreia, ca

nişte flori mari de piatră, se ridicau câteva turle. Iar pe turle cine se aflau? înşişi meşterii, în număr de zece, care lucraseră la zidire.

La poalele zidirii, slujitori înarmaţi tocmai dăduseră jos schelele de pe care meşterii trudiseră la înălţarea ei.

Aceştia fuseseră părăsiţi pe turle – slujitorii înarmaţi tocmai plecau – şi soarta lor era limpede. Urmau să piară acolo, sus, de foame şi sete, să putrezească sub ploaie şi zăpezi, în geruri şi arşiţe.

Numai că nici meşterii nu se lăsau în voia sorţii.

Din îndemnul celui mai mare dintre ei, îşi făuriseră aripi de şindrilă şi, după plecarea slujitorilor înarmaţi, se pregăteau să sară şi să plutească prin văzduh, cu ajutorul lor.

Făt-Frumos, milos ca de-obicei, era gata să-i ajute, cu calul lui, să ajungă, pe rând, jos, când cei zece meşteri, încercând să plutească prin văzduh, ca nişte păsări, îşi dădură drumul.

Cel din urmă care se avântă, cu aripile de şindrilă, fu meşterul cel mare. Dar în clipa când făcu aceasta, din zidirea părăsită de el răsună un geamăt şi un plânset de tânără femeie.

Fiecare meşter unde cădea, pe loc, zdrobit, rămânea.

Numai meşterul cel mare unde se prăvăli se ivi „o fântână lină, cu apă puţină, cu apă sărată, de lacrimi udată”.

Cutremurat de această nouă şi neînţeleasă întâmplare, Făt-Frumos îi ceru calului să coboare.

Ajungând jos, oamenii din satele înconjurătoare se grăbiră să-i povestească tot ce se petrecuse mai înainte.

Stăpânul ţării poruncise să i se construiască un giuvaier în piatră, prin care să i se păstreze în veci amintirea.

Alesese, cu acest ţel, zece dintre cei mai buni meşteri, cărora le făgăduise, dacă vor izbuti să-i ridice giuvaierul în piatră – pe care-l năzuia – să-i scalde în aur şi să-i înalţe pe toţi boieri. Dar, dacă nu vor izbuti, îi ameninţase să-i zidească pe toţi zece în temeliile clădirii.

Meşterii, cunoscându-şi priceperea şi încrezători în forţele lor, se legaseră să-i construiască stăpânului ţării giuvaierul de piatră dorit.

Se apucaseră de lucru cu râvnă.

Tot ceea ce zideau era minunat. Oamenii priveau şi nu le venea să creadă că atâta frumuseţe putea fi creată de mâini omeneşti.

Numai că tot ceea ce făureau ei ziua, din pricini neînţelese „năruia noaptea.

De zece ori începuseră de la capăt munca şi tot de atâtea ori îşi văzuseră rodul trudei lor sfărâmat.

„TF într-o noapte, meşterul cel mare visă că zidirea, ca să dăinuiască, potrivit unei străvechi legi nescrise a firii, cerea neapărat un sacrificiu. Pentru aceasta era nevoie ca, încă de-a doua zi în zori, cea dintâi făptură curată, femeiască, nevastă sau soră, ce se va ivi lângă schelă, mânată de dragoste, ca să aducă bucate soţului ori fratelui, să fie jertfită şi în pereţi zidită.

Cei zece meşteri jurară laolaltă că „oricui îi va aparţine soţia sau sora nu vor ţine seamă, ci vor îndeplini jertfa cerută de creaţia lor.

Se apucară apoi la lucru când încă nu se făcuse ziuă cu totul.

Meşterul cel mare îi cârmuia pe cei nouă soţi ai săi de muncă, zorindu-i întruna şi cerându-le să aducă la îndemână ce le era de trebuinţă, piatra, cărămida şi varul.

Când, inima aproape că i se opri să bată în piept. O făptură femeiască se ivise în zare, îndreptându-se către schele. Iar această făptură nu era alta decât prea draga lui soţie.

Înfricoşat, căzu în genunchi şi implora stihiile să aducă în calea ei o ploaie cu spume. Ploaia se porni turbată, şuvoaiele se dezlănţuiră, dar dragostea soţiei fu mai tare decât ele. Ea nu înceta să se apropie de schele. Atunci implora stihiile ca, mai departe, să dea o urgie de vânt care să frângă copacii şi să-i taie soţiei drumul. Numai că dragostea el fu, din nou, mai puternică. Şi nu urgia învinse, ci tânăra femeie. Ea sosi lângă schele. Cei

nouă zidari se bucurară, numai inima marelui meşter începu să plângă. Credincios jurământului, îşi luă însă pe draga lui soţie în braţe o puse în lăcaşul dinainte hotărât în zid şi începu s-o zidească, întâi până la glezne, apoi până la mijloc, până la piept, până la ochi, zicând că glumeşte.

Femeia îşi dădu seama curând că gluma nu e glumă. Zidul o strângea din ce în ce mai tare. Simţea că, în curând, îşi va pierde răsuflarea şi se va stinge.

Din ochi îi curgeau lacrimi amare, tot aşa cum şi inima meşterului cel mare plângea cu lacrimi de sânge.

Zidirea se terminase. Ea era menită să înfrunte veşnicia. Numai din zid răsunau încă suspinele tinerei femei, soţie, purtând în pântec un viitor prunc şi care fusese jertfită.

Atunci veni şi domnitorul ţării să admire giuvaierul de Piatră ridicat din porunca lui.

Meşterii se aflau cu toţii pe florile de piatră, turlele prin care-şi încheiau truda.

De jos, el îi lăudă mai întâi pentru priceperea lor, însă măcinat de teama că ar putea să mai alcătuiască şi vreo altă zidire asemănătoare, îi întrebă acest lucru. Iar meşterii, plini de mândrie în faţa roadei mâinilor şi priceperii lor, răspunseră, necugetaţi, că da, fiind cei mai buni meşteri de pe pământ, ar putea, oricând, să ridice din piatră un giuvaier cu mult mai minunat decât acela pe care tocmai îl terminaseră.

Stăpânul ţării stătuse, mai întâi, puţin pe gânduri. Mânia îi înroşea obrajii. Trufia rănită îi zvâcnea în tâmple.

— Ei bine, rosti el. Alt giuvaier de piatră nu veţi mai ridica.

Şi aceasta fusese clipa când, înainte de a părăsi locul, împreună cu dregătorii şi slujitorii lui, poruncise să fie stricate schelele, ridicate scările, iar meşterii să putrezească de vii pe turlele de unde nu se mai puteau coborî decât, poate, numai în zbor.

Făt-Frumos era îndurerat peste măsură. îi părea rău că nu apucase să-i coboare el, cu calul său năzdrăvan, pe meşteri şi mai ales pe meşterul cel mare, acela care îşi

jertfise soţia pentru dăinuirea în veac a creaţiei sale. Sorbi apă rece din fântâna abia ivită. Şi, dintr-odată simţi nevoia să facă, neapărat, orice, ca să-i readucă pe toţi la viaţă, ca şi pe păstoraşul cel ucis de fârtaţii pizmaşi pe pajişte. Viaţa i se păru cu mult mai nedreaptă şi crudă. Numai de-ar găsi-o cât mai curând pe vestita zână Vineri. Ea trebuia să aibă apa vie. Şi, după ce oamenii din preajmă îi făgăduiră că se vor îngriji, cu toată cinstea, de trupurile fără viaţă ale meşterilor, „se urcă pe cal şi îşi urmă începută cale.

Când era badea pe-aici, Erau zilele mai mici. Dar badea s-o depărtat, Zilele s-o-ndelungat.

Îna Luni întruchipa, i se spusese lui Făt-Frumos, orice început. Ea ocrotea fiinţele mici, copiii, mieii şi puii păsărilor. Cea mai mare duşmană a ei era bătrâneţea şi nu-i plăcea să vadă niciun fel de lucru sfârşindu-se. Iubea răsăriturile Soarelui, Lunii şi cele dintâi clipiri ale stelelor. Anotimpul cel mai plăcut îi era primăvara. Iar cel mai nesuferit sfârşitul toamnei.

7. *„Buruiana vieţii”.*

Din această pricină nu li se arăta oamenilor decât dimineaţa, alcătuindu-se din aburii ce se ridicau în văzduh atunci când se risipea roua. Şi trebuia să fii cu foarte mare băgare de seamă ca s-o poţi desluşi în lumina roşiatică-aurie a zorilor.

Ca să fie sigur că nu va trece pe lângă ea fără s-o recunoască, Făt-Frumos călătorea pe jos, cu calul de dârlog şi numai dimineaţa.

Tot mergând aşa, într-un revărsat de zori, din luna mai, ajunse pe o poiană plină de flori. Văzduhul era proaspăt. Albinele, harnice, bâzâiau, în veşnica şi

neobosita lor trudă de a pregăti mierea. Fluturi, cei mai mulţi albi, îşi tremurau aripile într-un zbor plin de sfiiciune şi graţie.

Deodată, calul, care era numai ochi şi urechi, îşi apucă stăpânul cu botul de poalele veşmântului şi-i arătă cu capul un tăpşan. Acolo, din aburi, se întruchipa o formă, la început nu prea clară, apoi din ce în ce mai împlinită, până ce se ivi o fată – învăluită într-un veşmânt subţire ca pânza de păianjen – al cărei mers părea o plutire.

Flăcăul înţelese că o avea în faţă pe zâna Luni şi i se adresă cu încredere. Îi povesti ce nevoi îl adusese prin acele meleaguri şi o rugă să-l ajute ca să ajungă până la zâna Vineri.

— Te-aş ajuta cu bucurie, îi răspunse frumoasa zână Luni, dar puteri, mai mari decât acelea pe care le am eu, mă silesc să-ţi cer vamă dacă vrei să treci cu bine din tărâmul meu în acela al zânei Miercuri, sora mea mijlocie. Şi abia din tărâmul ei vei putea să răzbaţi până la acela al surorii noastre mai mari, zâna Vineri, ca să-i faci rugămintea ta.

— Şi ce fel de vamă va trebui să plătesc?

— O vamă destul de ridicată.

— Spune care?

— Să-mi aduci piatra de smaragd din locul unde Vultur Sur, împăratul vulturilor, a ascuns-o într-un nor verde.

— Mă voi sili s-o aduc.

Spusese Făt-Frumos, din gură, că se va sili să aducă smaragdul ascuns de Vultur Sur, împăratul vulturilor, într-un nor verde. Pentru că voia, cu orice chip, să plătească vama, dar în taina inimii lui se întrebă: cum va izbuti acest lucru?

Calul îl văzu amărât, îl întrebă ce s-a întâmplat şi, când auzi despre ce este vorba, încercă să-l liniştească:

— Lasă, stăpâne! Om răzbi noi şi de data asta. Că doar n-o fi dracul atât de negru precum se crede! Suie-te numai pe şalele mele şi să plecăm.

Făt-Frumos sări pe cal şi acesta se înălţă în văzduh.

Cercetară pretutindeni bolta, dar nicăieri nu se zărea vreun nor. Şi cu atât mai mult unul verde. Cerul era senin şi limpede ca sticla.

— Să ne ducem la Vultur Sur, împăratul vulturilor, şi să-l trebăm pe el, poate se va învoi să ne mărturisească unde seseşte norul în care a ascuns smaragdul. Dar unde i-o fi cuibul?

— Unde altundeva decât în vârful celui mai înalt munte! îi läspunse calul.

Calul se ridică în zbor şi flăcăul putu privi în voie toată întinderea. Alese din ochi cel mai înalt vârf şi se îndreptară

Într-acolo.

pe acel vâri se găsea sălaşul lui Vultur Sur, împăratul vulturilor. Tot atunci rătăcea prin munte unul dintre cei mai iscusiţi vânători trimis de către stăpânitorul locurilor să-l vâneze. Acesta avea nevoie de câteva dintre penele lui, deoarece cu ele voia să-şi împodobească pălăria.

Vânătorul tocmai dusese la ochi arcul.

Făt-Frumos văzu săgeata pornind şi întinse, în calea ei, palma.

Săgeata i-o străpunse. În schimb, Vultur Sur rămase neatins.

— Îţi mulţumesc, flăcăule, îi grăi acesta. Dacă nu vegheai tu, eram acum mort. Spune-mi dar, pentru ce ai urcat până aici şi tot ce doreşti, şi, de îmi stă cu putinţă, ţi-oi împlini.

Făt-Frumos îi mărturisi ce dorea şi împăratul vulturilor scobi, cu ciocul, stânca, într-un loc mai ferit. Scoase din scobitură un nor verde, iar din nor smaragdul.

Făt-Frumos avea acum smaragdul, pe care îl plătise cu străpungerea palmei sale drepte.

Se coborâră la zâna Luni.

Făt-Frumos îi dădu smaragdul. Şi zâna, recunoscătoare, îi arătă drumul către zâna Miercuri, tâlcuindu-i totul, pe de-a rândul, ce să facă şi cum să facă. Ba încă îi mai dărui şi o floare albă de liliac care să-i netezească, aşa cum spunea ea, calea.

Zâna Miercuri, spre deosebire de surata ei mai mică, îndrăgea vara şi lanurile de grâu care se coceau sub căldura soarelui. Ocrotea însă mai ales lacurile şi râurile bogate în peşte. Şi se întrupa numai din aburii ce se ridicau deasupra acestora, atunci când Soarele le încălzea.

Flăcăul şi calul său, ca s-o zărească atunci când se ivea, erau nevoiţi să călătorească numai pe ţărmurile apelor şi să fie cu ochii în patru.

Mergeau deci, numai pe jos, de foarte multe zile. Făţ-Frumos îşi ţinea bidiviul de dârlog. De la o vreme, se văzu o întindere mare de apă. Era un lac. Soarele strălucea deasupra lui, făcându-l să scânteieze ca o uriaşă oglindă. Doar, într-o parte a lacului, unde apa se păstrase din timpul nopţii, mai rece, se vedeau ridicându-se aburi.

Calul îl apucă, din nou, pe stăpânul său, de pulpana hainei şi-i arătă, cu capul, spre acea parte unde se înălţau aburi.

Făt-Frumos înţelese. Privi cu băgare de seamă locul şi o văzu pe zâna Miercuri, întrupându-se. Purta pe ea, de-asemenea, un veşmânt subţire ca de abur. Cosiţele îi erau însă împodobite cu frunzuliţe lungi şi subţiri de trestii.

Flăcăul i se plecă înainte-i cuviincios şi îi întinse darul primit de la zâna Luni.

Zâna Miercuri se lumină la faţă, îi mulţumi pentru darul adus de la sora ei şi îl întrebă pentru ce a făcut atâta cale până la ea.

Feciorul împăratului Alb îi răspunse şi zâna îşi clătină capul.

— Ca să poţi trece către surata noastră cea mare şi cea mai ştiutoare de toate dintre noi trei, ar trebui să plăteşti o vamă.

— Ce fel de vamă şi cum s-o plătesc?

— Făcându-mi o slujbă!

— Ce fel de slujbă?

— Să-mi aduci piatra de ametist, pe care Crap Azap, împăratul peştilor, a ascuns-o la tulpina unei flori de nufăr de culoare viorie.

— Nu ştiu cum am să fac acest lucru, dar îţi

făgăduiesc că mă voi strădui.

Se duse apoi la calul năzdrăvan şi chipul său, de obicei atât de luminos, se întunecase ca ziua când se pregăteşte o ploaie.

— Ce s-a întâmplat, stăpâne? vru să afle calul.

Flăcăul îi mărturisi dorinţa zânei Miercuri şi bidiviul îi dădu, ca şi de rândul trecut, curaj.

— Lasă, stăpâne, nu te îngrijora. Vom găsi şi de astă dată mijlocul să ieşim la liman. Urcă-te numai pe şalele mele. Eu voi înota prin apă şi nu se poate să nu găsim tulpina florii de nufăr viorie pe care o cauţi.

Străbătură înot apa lacului în lung şi-n lat, atât pe unde suprafaţa sa era mai largă, cât şi pe unde era mai adâncă. Făt-Frumos, dezbrăcat de veşminte, cercetă şi fundul lacului.

Floarea de nufăr viorie nu se zărea nici la suprafaţa lacului, nici în mijloc şi nici pe fundul lui.

— Să-l căutăm dară pe Crap Azap, împăratul peştilor, alta n-avem ce face, glăsui calul năzdrăvan.

— Să-l căutăm, dar unde?

Scormoniră nămolul, pe unde bănuiau că-şi are Crap Azap sălaşul. Degeaba.

Când, zăriră o barcă pescărească străbătând lacul, iar în barcă un pescar ţinea o vârşe în mână.

Pescarul fusese trimis de stăpânitorul locurilor să-l prindă pe Crap Azap. Cu solzii aurii ai împăratului peştilor voia să-şi împodobească veşmântul, iar cu carnea lui să-şi hrănească nişte oaspeţi de soi, pe care îi poftise la masă. Crap Azap, auzind zgomotul, se ridicase doar puţin afară din apă, iar pescarul care era cel mai iscusit din întreaga ţară şi îl pândea de zile şi săptămâni întregi, îşi întinse vârşa şi-l luă prins.

Calul îndată îi arătă stăpânului său ce se întâmplase, iar acesta se repezi asupra vârşei, o sfărâmă şi împăratul peştilor scăpă.

Pescarul părăsi înciudat locul. Iar Crap Azap îi mulţumi flăcăului pentru că-i salvase viaţa.

— Fără tine, spuse el, aş fi ajuns să fiu mâncat de

mesenii celui care-mi dorea moartea. Şi solzii mei aurii i-ar fi împodobit veşmântul. Spune-mi pentru ce te-ai coborât în apă, la mine, şi ce-oi putea ţi-oi împlini...

Flăcăul îi povesti ce căuta, iar Crap Azap, fără să mai stea la tocmeală, săpă adânc, cu botul, într-o latură a ţărmului, unde lui Făt-Frumos nici nu-i dăduse prin gând să caute şi unde creştea, nevăzută, în pământ, tulpina unei flori de nufăr, viorie.

Scoase din ea piatra de ametist cea căutată.

— Du-te şi încredinţează-i zânei Miercuri vama pe care ţi-a cerut-o!

Aşa şi făcu fiul lui Alb-împărat şi zâna Miercuri se arătă cum nu se poate mai mulţumită. Mai înainte îi văzu însă braţul sfâşiat şi însângerat de tăişul unui cuţit şi vru să afle ce se întâmplase.

— Atunci când am sfărâmat vârşa pescarului, acesta s-a grăbit, drept răzbunare, să mă lovească. Arma cu care m-a lovit a fost un cuţit pescăresc. Urmarea o vezi şi singură. Dar nu-i nimic dacă am sângerat. Am sângerat ca să pot reda viaţa unor oameni nevinovaţi şi aceasta mi.se pare destul şi prea destul.

Zâna Miercuri îi dete apoi flăcăului un spic de trestie, ca dar pentru sora cea mare. Spicul trebuia să-i netezească flăcăului calea, să-i poarte noroc şi să-l ajute să plătească ultima vamă.

Zâna Vineri nu semăna câtuşi de puţin cu surorile sale. Locuia într-un codru adânc. Ea îndrăgea zilele întunecate, pădurile umbroase şi oblăduia sălbăticiunile. Se întrupa numai din umbre, atunci când se cobora seara şi nici nu se arăta pentru oaspeţi cu deosebită prietenie, deşi cunoştea mult mai multe taine decât zânele Luni şi Miercuri.

— Oricum o fi – hotărî Făt-Frumos (şi calul îi împărtăşi părerea) – noi trebuie s-ajungem până la ea. Aşa cum am înţeles din cele auzite şi petrecute înainte, zâna Vineri bănuiesc că este singura care are apa vie. Şi cu ajutorul ei vom putea readuce suflarea în trupurile fără viaţă, aşa cum năzuim.

Plecară şi, pe drum, încercară s-o recunoască pe zână din desişul de umbre care se învălmăşeau prin păduri, în fiecare seară.

Calul veghea şi el, stându-i stăpânului drag, neîncetat, alături.

Străbătuseră cale lungă când, într-un amurg, bidiviul îşi trase uşor, cu botul, stăpânul de pulpana hainei.

Flăcăul cerceta cu băgare de seamă totul în preajmă şi, deodată, zări întrupându-se, din umbre, o făptură de ceaţă, înveşmântată într-un văl cenuşiu.

Înţelese că făptura aceasta era zâna Vineri şi de-aceea îi întinse spicul de trestie primit de la zâna Miercuri.

Şi, de unde zâna Vineri se arătase, la început, mâniată, pe loc se însenină.

— Ai trecut, deci, şi pe la sora mea mijlocie? îl întrebă pe flăcău.

— Am trecut, după cum vezi. Zâna Miercuri îţi trimite acest dar şi te roagă să ai bunătatea şi să m-ajuţi.

— Ce doreşti?

Inima caldă a lui Făt-Frumos se încălzi şi mai mult ascultându-i glasul. Sub ochi îi apăru imaginea păstoraşului răpus pe la spate de cuţitele mişeleşti ale tovarăşilor săi de ciobănie, apoi în minte reauzi gemetele bietei tinere femei (ce purta şi un prunc la sân) răzbătând din peretele unde fusese zidită de însăşi mâna nefericitului său soţ. Îşi reaminti şi pe ceilalţi nouă meşteri care, cu aripi de şindrilă la umeri încercaseră să coboare de pe turlele unde un stăpânitor trufaş şi neîndurător îi osândise să putrezească. Însă, căzând, se zdrobiseră.

— Zână Vineri, îi grăi flăcăul, am plecat pe acest drum lung, cu gândul să ajung până aici. Şi să-mi dai apa vie. Cu ea să redau viaţa unor fiinţe nevinovate, răpuse de lăcomie, pizmă şi trufie.

— Din nenorocire, eu apă vie n-am! îi răspunse zâna Vineri.

Flăcăul se prăbuşi în el.

— Nu ai?

— Nu. Apa vie se găseşte într-o cu totul altă parte.

— Unde?

— Nici eu nu ştiu. Am auzit cândva unde, dar fiindcă trăiesc singură, pe-aici, de veacuri, am uitat.

— Atunci, degeaba am străbătut atâta drum.

— Poate că nu degeaba.

În sufletul lui Făt-Frumos încolţi din nou nădejdea.

— Cum vine asta?

— Eu nu am apa vie. Dar, în schimb, te-aş putea, cred, ajuta să capeţi buruiana vieţii.

— Şi ce trebuie să fac, ca să pot căpăta buruiana vieţii?

— Trebuie să plăteşti vamă!

— Cum şi cât să plătesc?

— Să-l găseşti în pădure pe Cerb Herb, împăratul

cerbilor. Acesta păstrează într-o scorbură, numai de el ştiută, câteva fire din această buruiană.

— Am şi plecat să-l caut.

Străbătu pădurea în lung şi-n lat şi, tocmai când credea că nu mai dă de împăratul cerbilor, îl găsi.

Stăpânitorul acelor ţinuturi unde se găsea pădurea pusese însă la cale de multă vreme să-l prindă pe împăratul cerbilor. El se fălise faţă de alţi stăpânitori vecini că are în pădurile lui pe Cerb Herb, cerbul cu cele mai rămuroase şi bogate coarne din lume. Din această pricină orânduise pe urmele împăratului cerbilor o ceată iscusită de vânători.

Pentru că toate vietăţile pădurii îl vesteau pe împăratul cerbilor când se iveau vânătorii, el nu putuse fi prins vreme îndelungată. De aceea, vânătorii aşezaseră o mulţime de capcane, pe unde ştiau că se hrăneşte ori se adapă cerbul.

În sfârşit, el căzuse într-o capcană, nu departe de un izvor unde Cerb Herb venea câteodată să se adape.

Cerbul, nu numai că fusese prins de picior în capcană, dar, zbătându-se să scape, căzuse într-o groapă adâncă. Acolo rămăsese, acoperit de crengi şi frunze, fără să mai poată ieşi.

Cu urechea lui ascuţită, calul auzise gemetele cerbului.

Îşi apucă stăpânul de pulpana hainei şi îl trase către groapa unde zăcea cerbul.

Împăratul cerbilor abia îşi mai trăgea sufletul. Din depărtare răsunau strigătele hăitaşilor care veneau spre capcană. Făt-Frumos îşi împleti repede o frânghie din cânepă sălbatică. Se lăsă pe ea, uşurel, până jos. îi desfăcu piciorul lui Cerb Herb din capcană. îl legă de mijloc cu grijă şi-i strigă calului să apuce cu dinţii celălalt capăt al frânghiei. Apoi să tragă cu nădejde.

Calul îi ascultă porunca şi, în felul acesta, împăratul cerbilor ajunse iarăşi liber.

După ce flăcăul îi obloji cerbului rana de la picior, acesta îl întrebă cu ce i-ar putea fi de folos, fiindcă l-a

scăpat de moarte şi i-a redat libertatea. (Libertatea pentru o fiinţă ca el de altfel ca pentru orice altă făptură – fiind mai de preţ decât viaţa!)

Făt-Frumos îi ceru, fireşte, buruiana vieţii. Şi-i mărturisi pentru ce avea nevoie de ea.

Iar cerbul îi răspunse că nimeni altcuiva din lume nu i-ar fi dat-o, în afară de el, deoarece se încredinţase că era un flăcău cu totul deosebit şi nu pentru el o cerea ci pentru nişte fiinţe nevinovate, care fuseseră răpuse din răutatea sau din asprimile lumii.

Îl duse, după aceea, la scorbura unde păstra trei fire din buruiana vieţii şi i le dădu.

Făt-Frumos îi mulţumi din suflet, vârî cele trei fire din buruiana vieţii într-un buzunăraş al chimirului. Încălecă şi plecă.

Calea înapoi, de la zâna Vineri, până la locul unde se prăbuşiseră meşterii şi fusese zidită de însuşi soţul ei tânăra femeie, i se păru lui Făt-Frumos cu mult mai lungă decât la venire. Dar cum, necum, ajunse.

Fără să-şi dea el seama, trecuse, de la plecare, foarte multă vreme. Trupurile meşterilor fuseseră aşezate în morminte. Scoase, totuşi, cele trei fire de buruiana vieţii din buzunăraşul de la chimir şi le plimbă pe deasupra mormintelor. Atinse cu ele pământul. Acelaşi lucru îl făcu şi cu peretele unde fusese zidită tânăra soţie şi mamă.

Nimic nu se schimbă şi totul rămase nemişcat.

Atunci porni în cea mai mare grabă spre locul unde fusese ucis, mişeleşte, păstoraşul, de către cei doi tovarăşi de meşteşug ai săi, dornici de a-i răpi turmele de mioare.

Nu mai găsi nici trupul acestuia.

Deznădăjduit, după toate câte le săvârşise pentru a-i readuce ia viaţă pe cei răpuşi, fără să aibă, de fapt, nicio bună urmare, feciorul lui Alb-împărat nu mai ştia ce să facă.

Deodată îi trecu prin gând să întrebe vântul. Vântul cutreieră pretutindeni, aude cea mai uşoară şoaptă şi o poartă cu sine.

„Da, da, să întrebe Vântul! El trebuie să ştie ceva!”

Făt-Frumos îşi duse, mai întâi, la buze cornul. Cornul îi fusese încredinţat de tatăl său la plecare, ca să-l folosească, vreodată, când va merge la vânătoare şi va voi să-şi cheme, prin sunetul lui, soţii, câinele sau calul.

Sună, prelung, din corn. Pe urmă strigă:

— Vântule!... Vântule!... Te cheamă Făt-Frumos. Te roagă să pofteşti câteva clipite cu el la sfat.

Îndată se ivi înaintea flăcăului o făptură ciudată. Era mai mult lată decât înaltă. Avea obrajii umflaţi, pesemne de atâta suflat. În braţe purta ceva ca un fel de cimpoi. Avea un veşmânt larg ce o învelea de la umeri până la tălpi. Iar în partea din spate a umerilor îi fâlfâiau două aripi ce se mişcau neîncetat.

— Iată-mă! Eu sunt Vântul! rosti acesta. Pentru ce m-ai chemat?

Făt-Frumos îi povesti cele ce se întâmplară şi-l întrebă ce să facă? Avea buruiana vieţii, dar pe niciunul dintre cei pentru care se străduise s-o dobândească nu izbutise să-l readucă la viaţă.

— Trupurile lor au fost supte de plante sau de frunzele copacilor, răspunse cel întrebat.

— Şi acela al femeii?

— S-a risipit în pământul din care s-a plămădit cărămida.

— Atunci în zadar am mai dobândit buruiana vieţii!

— Buruiana vieţii are putere doar vreme de trei zile după ce trupurile au fost îngheţate de moarte. Iar cele trei zile s-au perindat de mult. Aşa e legea firii şi aceasta nu poate fi schimbată de nimeni, prin nimic. Numai apa vie ar fi putut să redea viaţa trupurilor moarte, însă numai atâta vreme cât încă nu s-au topit şi n-au fost supte de plante şi frunze.

Vântul îşi umflă obrajii şi începu să sufle.

Totodată îşi mânuia ceea ce părea să fie în braţele lui, un cimpoi. Iar din cimpoi izbucneau sunetele pe care ştim că le scoate vântul când începe să sufle, de la şoaptele cele dulci şi pline de blândeţe, până la geamătul sau şuierul turbat când devine furios.

— Iată o călătorie pe care am făcut-o zadarnic! îşi împărtăşi gândul Făt-Frumos calului.

— La drept cuvânt, stăpâne, răspunse calul, nimica din ceeaa este săvârşit, cu inimă bună, nu se face în zadar! Ai mai eprins şi ai mai cunoscut încă una din marile taine ale firii.

— O taină, a cărei aflare, în amărăciunea pe care o trăiesc, nu are darul de a-mi aduce niciun fel de mângâiere.

— Mângâierea nu trebuie aşteptată din afară ci este nevoie ca să şi-o dea omul însuşi, prin faptele sale. Tu ai dreptul la acest fel de mângâiere. Nu-mi place însă că te jeluieşti. O neizbândă nu înseamnă nicidecum o înfrângere. Tu eşti dator să mergi mereu înainte, în călătoriile şi în căutările tale, fără să deznădăjduieşti. Făt-Frumos înţelese cuvintele înţelepte ale calului. Se întări sufleteşte în sine. Şi se pregăti să-şi reia drumul.

— Să ne îndreptăm, în sfârşit, după atâta întârziere, către ţinta noastră mai veche, capătul pământului! îi spuse el calului.

— Să ne îndreptăm!

Bate vântul, bate vântul.
Bate vântul, mişcă crângul.
Pe mine mă bate gândul
Să las crângul.
Să iau câmpul.
Bate vântul, arde câmpul.
Ies la câmp
Ca să mă sting.
Dar la crâng
Mai rău m-aprind.

u pornit mai departe, tot mai departe.

Înfăţişarea pământului era însă mereu alta. Pieriseră satele. Nu se mai zăreau oamenii. Ţinuturile deveneau lunare. Nu mai străluceau nici măcar firele argintii ale râurilor şi nici ochii luminoşi ai lacurilor.

Sub ei nu mai era altceva decât o câmpie stearpă şi goală, lipsită de arbori, de ierburi şi de animale.

8. Muma Pădurii

— Pe unde om fi? şi-a întrebat Făt-Frumos calul. Poate am şi ajuns la capătul pământului, dar nu ştim. Să mai fi fost °are şi o altă cale care să ducă la mărul roşu şi noi ne-am îndreptat greşit?

s – Nu se poate, stăpâne, a grăit calul. Ştii doară foarte bine că aceia pe care i-ai auzit vorbind despre mărul roşu ţi-au arătat cu mâna către Soare-răsare. Noi am luat-o într-acolo. Nu se poate să fi greşit. Să mai avem răbdare! Poate se va ivi vreun semn.

Au mai călătorit un timp şi iată că, într-un amurg, ţâşnind de cine ştie unde, s-a ivit o porumbiţă.

I – Ce poate fi cu – porumbiţa aceasta prin locuri pe unde nu se găsesc alte păsări, nici crânguri şi nici izvoare sau lacuri limpezi, ci numai şi numai nisip? l-a întrebat Făt-Frumos pe calul năzdrăvan.

I – Vezi-o ce pene are, ce poartă pe cap, şi-ai să înţelegi! i-a răspuns calul.

[într-adevăr, penele porumbiţei erau albe ca neaua, iar pe cap purta o cununiţă de-argint. Şi-un ciob de Lună îi strălucea deasupra cununiţei.

Făt-Frumos a înţeles. Se întrupase, odinioară, în visul maicii sale, despicând întunericul nopţii. Era deci o făptură lunară, iar porumbiţa se ivise ca un semn grăitor.

Porumbiţa zbura purtându-şi sus cununiţa şi micul ciob de Lună, asemenea unei făclii, iar Făt-Frumos, călare pe cal, o urmărea.

Pasărea zbura ca o nălucă. Făt-Frumos ar fi vrut s-o prindă. Numai că, ori de câte ori se părea că era gata s-o

ajungă, porumbiţa făcea, iute, o cotitură, se încorda şi îi pierea de sub ochi.

Erau nevoiţi să se ridice mai sus, în zbor; fiindcă numai în acest fel se vedea strălucirea cununiţei şi-a ciobului de Lună. Acestea răspândeau, în cerc, lumini verzui. Şi Făt-Frumos, luân[du-se după ele îşi ţinea înainte calea, fără să se rătăcească.

Deodată, porumbiţa s-a oprit într-un loc unde nu se găsea altceva decât o clădire din piatră albă, ce e drept, deosebit de i măiestrit lucrată.

Din clădire s-a ivit o fată.

Fata purta o rochie din horbote argintii şi-n mâna stângă ţinea tot un ciob argintiu şi strălucitor de Lună.

Porumbiţa s-a lăsat pe umărul fetei.

Făt-Frumos şi-a dat seama că fata nu putea fi altcineva decât Luna.

S-a coborât cu calul, a sărit din şa, a îngenuncheat şi a sărutat degetele gingaşe ale fetei. A întrebat-o cine era şi părerea lui s-a adeverit. Apoi a vrut să afle de ce nu se găsea în înălţimile cerului şi ce căuta prin acele locuri pustii.

— Acesta este sălaşul meu din timpul zilei, când Soarele străluceşte pe boltă. Dar de cum pleacă el să se odihnească, mă pornesc eu.

Vorbind, s-au coborât pe nişte scări largi şi abia atunci feciorul lui Alb-împărat a văzut că lăcaşul în care se găsea era aproape în întregime clădit din cleştar şi împodobit cu scumpătăţi. Porumbei albi, dar şi alte păsări cu ghiers dulce, mai ales privighetori şi mierle, îşi fâlfâiau aripile, ciripind fiecare după priceperea şi meşteşugul ei.

În partea din spate a clădirii se aflau nişte încăperi. Într-una dintre ele, Făt-Frumos văzu trăsura de argint a Lunii, iar în alta cei şapte cai albi înaripaţi care-o trăgeau pe boltă.

— Dar tu, cu ce ţel ai sosit pe-aici? îl întrebă fata pe Făt-Frumos, bucurându-se că-l vede.

Flăcăul îi răspunse încotro se îndrepta şi, la alte

întrebări ale fetei, îi povesti câteva din întâmplările pe care le trăise pe drum.

Fata se minuna, apoi deodată se opri din vorbă şi făcu un semn. În faţa lui se aşternu o masă numai cu bunătăţi. Niciun fel de bucate nu erau însă din carne, ci numai fructe, pepeni galbeni zemoşi, pepeni verzi aromaţi, piersici, mere şi pere, prune şi struguri, ce se topeau în gură de buni ce erau, apoi un fagure de miere atât de minunat, cum fiul împăratului Alb nici că mai gustase vreodată. Calului năzdrăvan o mână nevăzută îi întinse o tavă cu jăratic, una cu fân cosit proaspăt cine ştie de unde şi alta cu flori de liliac, de tămâioară şi de zambile.

După ce se hrăniră în chip atât de ales, aşa cum n-o mai făcuseră de la plecare, Făt-Frumos îndrăzni să aducă vorba iarăşi despre ale lui. Întrebă Luna dacă nu ştie unde se află mărul roşu.

— Vei afla, spuse Luna, ceva ce nu i-a fost dat să cunoască încă nici unui muritor.

Şi începu să-i spună că vor trebui mai întâi să treacă de nişte sălaşuri ale Mumei Pădurii, care străjuieşte drumul.

— Mărul roşu, dacă vei da vreodată de el, să ştii că-şi are rădăcinile într-o stâncă, din care ţâşnesc zi şi noapte toate izvoarele, pâraiele şi râurile câte sunt pe lume.

I-a arătat după aceea încotro s-o ia. I-a urat izbândă şi l-a îndemnat să plece.

Soarele se ridicase pe boltă şi Luna se pregătea, la rândul ei, să pornească.

Făt-Frumos, călare, s-a ridicat şi el în văzduh, iar, de sus, dintre stele, a văzut că pământul, mai înainte pustiu, a început să se înveşmânte din nou în păduri.

În păduri se înveşmânta, dar, ca şi mai înainte nicio vieţuitoare nu se zărea.

— Să fi pierit toate vieţuitoarele de pe lume de nu se vede niciuna? s-a gândit el.

— Trebuie să ne înarmăm cu răbdare! i-a răspuns, tot în gând, calul. Se va ivi până în cele din urmă vreuna.

Şi, într-adevăr, după trei zile, trei săptămâni sau trei

luni – cine mai poate ţine minte? – din înălţimea cerului s-a văzut tăindu-şi drumul prin mijlocul pădurilor un punct întunecat. S-au coborât din zbor puţin mai jos, cercetând din ochi pădurile.

Şi ce socotiţi că era?

Nu era altceva decât un taur care gonea. Făt-Frumos i-a spus calului:

— Poate ne va fi călăuză. Să ne ţinem şi noi după el, până ce va osteni şi va încerca să se ascundă fie în locul lui obişnuit de adăpost, fie lângă stăpânul său, dacă are vreunul. Şi, când va face una ca asta, vreau să încerc a-l prinde cu laţul.

Făt-Frumos şi-a pregătit un laţ din curmei de tei împletit, păstrat încă de la plecarea de-acasă, la coburul calului, şi-a urmărit din ochi taurul care, fără să-şi dea seama, îl călăuzea către o necunoscută ţintă.

Se vedea însă bine că goana necurmată ostenise animalul peste măsură. Răsufla greu. Se împiedica. Ba încă, de la o vreme, începuse să cadă tot mai des cu botul în pământ.

Taurul ajunsese într-un loc în apropierea căruia îşi avea poate sălaşul. Dar încă mai continua să fugă. Feciorul împăratului Alb, în vreme ce calul cobora spre pământ, şi-a azvârlit deodată laţul, care i-a prins taurului grumazul.

Animalul, pufnind istovit pe nările din care-i ţâşneau aburi fierbinţi, s-a oprit.

Din bot îi curgea o şuviţă subţire de sânge.

După ce legă taurul zdravăn de trunchiul unui copac, flăcăul se gândi să-şi aprindă un foc, alături de care să-şi pregătească culcuşul pentru noapte.

A început să strângă găteje şi ramuri rupte de vânt din copaci.

O creangă uscată, tocmai bună de foc, i se afla în cale.

A încercat s-o tragă.

— Stai, Făt-Frumos, şi nu mai trage, că-s vie şi mă doare! a strigat creanga.

Uitându-se mai îndeaproape, flăcăul a văzut că, ceea

ce i se păruse a fi o creangă, nu era creangă, ci o babă uscată şi gârbovă. 78

Şuviţe lungi de lină îi atârnau până la pământ; când bătrâna s-a ridicat în picioare, s-a văzut că era deosebit de înaltă, cocârjată şi se sprijinea într-un băţ.

— Cum de-ai îndrăznit, a ţipat ea, hârâit, să-mi prinzi taurul? Am să te pedepsesc crunt. Vă voi preface pe tine şi calul tău în două buturugi, care vor rămâne pe veci îngropate în pădure.

— Spune-mi mai întâi cum te numeşti! a glăsuit flăcăul, ca să ştiu cine eşti.

— Eu sunt Muma Pădurii. Toţi copacii sunt fiii mei. I-am alăptat când au fost mici. Dacă vreodată cresc strâmbi îi dojenesc. Şi dacă mă supără vreunul foarte rău îl blestem să fie trăsnit. Şi-acum să vă preschimb şi pe voi aşa cum v-am făgăduit, în două buturugi.

Bătrâna îşi ridicase cârja, să-şi împlinească blestemul, când calul o şi înşfăcă de grumaz şi o târî până lângă stăpânul său.

Acesta o apucă de câlţii din cap şi-i spuse:

— Mai înainte, am să aprind eu un foc mare, te voi zvârli în flăcări. Şi nu te voi cruţa decât dacă-mi mărturiseşti cum să ajungem la *mărul roşu*! Aşa şi numai aşa vei putea vedea lumina zilei.

Muma Pădurii, înfricoşată, începu să-i destăinuie că numai cu ajutorul Sorbului mare îşi poate atinge ţinta. Acesta trăieşte în Marea cea Mare în care se varsă toate apele.

Sorbul Mare, mai spuse Muma Pădurii, este un fel de peşte, fiindcă poartă solzi lucitori pe trup. Are un bot de o mărime neînchipuită, cu care soarbe, când îi este prea sete, apa din mări, râuri şi lacuri, pricinuind uscăciunea pământului. Odată cu apa soarbe oamenii, peştii, broaştele şi celelalte vietăţi din apă şi de pe maluri.

— Dar bine, spuse Făt-Frumos. Eu am calul năzdrăvan. Nu pot ajunge la *mărul roşu* zburând prin văzduh?

— Nu. Pentru că drumurile văzduhului, de la o vreme,

se închid şi nu se mai deschid decât la *mărul roşu*.

— Şi mai departe?

— După ce îi trece setea, Sorbul Mare dă apa înapoi. Umple norii şi aduce ploile. Uneori pricinuieşte şi mari revărsări de ape înecând lumea.

— Şi unde-l pot găsi pe Sorb? întrebă Făt-Frumos.

— Caută pe tot întinsul apelor şi unde vei zări un munte plutitor să ştii că acolo se află Sorbul Mare.

5 – Şi cum îl pot sili să m-ajute?

— Într-un singur fel.

— Care anume?

— Mai întâi este nevoie să-l mânii, ameninţându-l că vrei să-i încâlci ursita. Sorbul Mare, supărat, va suge toate apele. Tu şi calul lăsaţi-vă în voia valurilor, care ajung până la poalele *mărului roşu*. De la poalele *mărului roşu*, calul tău să se ridice în zbor. Numai astfel, din zbor, vei putea culege merele. Însă cu mare băgare de seamă, fiindcă, din locul de unde smulgi fructul, ţâşneşte afară o seceră care îţi poate reteza grumazul. Aflând această taină, Făt-Frumos îi dădu drumul Mumei Pădurii. Baba răsuflă uşurată: – M-am temut de tine, Făt-Frumos, grăi, dar văd că eşti omenos. Aşa că îţi mai destăinui ceva: dacă vei izbuti să smulgi fructele *mărului roşu* şi vei mânca vreunul, ai să capeţi puteri înmiite. Niciun vrăjmaş, oricât ar fi de voinic, nu-ţi va mai putea împiedica mersul şi fapta. Făt-Frumos fu uimit că o făptură rea, aşa cum se arătase la început Muma Pădurii, devenise deodată mărinimoasă şi îi mărturisise o taină atât de însemnată pentru el şi strădania lui. Aşa că-i mulţumi din inimă

9. Oglinda fermecată

Foaie verde grâu mărunt, Câte flori sunt pe pământ, Toate merg la jurământ. Numai spicul griului şi cu viţa vinului Zboară-n naltul cerului, şi judecă florile Unde li-s miroasele.

ari apoi, din nou, pe bidiviul năzdrăvan. Acesta se înălţă, bătând din aripi şi amândoi porniră.

Zburară ce zburară. Pădurile nu se mai văzură. În schimb, se iviră apele. Ape cât putea cuprinde ochiul. Albastre, verzi, cenuşii, cu valurile veşnic în mişcare.

Se depărtaseră atât de mult încât, pe Marea cea Mare, unde ajunseseră, nu se mai vedea nicio corabie.

Făt-Frumos cugeta că de acolo înainte nu mai putea fi decât hăul, când calul îi arătă:

— Uite, stăpâne, muntele plutitor. Acesta nu poate fi altceva decât Sorbul Mare despre care te-a vestit Muma Pădurii.

Aşa şi era. Sorbul, sub forma muntelui plutitor, se legăna liniştit. Sub lumina vie a soarelui, solzii îi scânteiau asemeni unui foc uriaş deasupra apelor.

Făt-Frumos îi strigă dihăniei:

— Sorbule, am venit să-ţi încalc ursita şi să ajung până la *mărul roşu*. Mă duci de bunăvoie sau ba?

— Ba, răcni el cu voce omenească! Dimpotrivă. Te voi îneca şi leşul or să ţi-l mănânce peştii.

— Vom vedea cine pe cine îl va răpune.

Sorbul începu să-şi clocotească în botul uriaş apele. Şuvoaiele se porniră să curgă cu zgomot asurzitor în gâtlejul lui. Făt-Frumos şi calul se lăsară luaţi de valuri şi purtaţi în pântecul sorbului.

Şuvoaiele aduceau cu ele nu numai peşti, broaşte, raci, ci şi alte animale, care se scăldaseră la ţărm sau chiar bărci încărcate cu oameni, ce pescuiseră cu năvoadele în larg.

Trei zile lungi dură vânzoleala.

Izbite din toate părţile, vieţuitoarele – şi-n primul rând oamenii – nu-şi mai dădeau seama ce se întâmpla cu ele.

Din huietul şi vălmăşagul acela nu vedeau unde ajunseseră.

Când bălăceala şi foialaâncetară, tot ce fusese viu zăcea fără simţire.

Singurul care se mai păstra în fire era Făt-Frumos, pe care calul îl învăţase să i se prindă de frâu şi să se lase purtat de el pe unde-i era cu priinţă.

Flăcăul îl ascultase şi, în felul acesta, totul se terminase cu bine.

Ursita Sorbului Mare fusese încălcată şi flăcăul, împreună cu calul, erau unde plănuiseră, la capătul pământului.

Pomul cel atât de căutat, mărul roşu, se vedea cu coroana lui rotată, încărcat de fructe strălucitoare, înălţându-se măreţ pe o stâncă.

Când ieşi din valuri, calul se scutură. Se uscă şi îşi întinse aripile. Făt-Frumos, zărindu-l afară, lăsă din mână frâul de care se ţinuse până atunci şi îi sări în spate. Calul se ridică în văzduh şi, din zbor, flăcăul începu să rupă merele, ce păreau de aur, deşi trunchiul arborelui şi frunzele lui erau mai mult roşii.

Din locul de unde smulgea un măr, ţâşnea afară o seceră, care singură căuta grumazul flăcăului. Atât că niciuna dintre acele seceri nu izbuteau să-l ajungă.

Calul sărea în lături şi flăcăul se ferea la rându-i cu cea mai mare dibăcie.

De umăr Făt-Frumos avea agăţată o traistă în care-şi păstrase câteva merinde cu care să se hrănească la drum. Aruncă merindele şi începu să umple traista cu mere. Fiindcă i se făcuse, din pricina ostenelii, foame şi sete, muşcă dintr-un fruct.

Cum muşcă, îl cuprinse prin tot trupul o fierbinţeală plăcută. Simţi că puterile îi cresc însutit. Mai muşcă încă o dată şi puterile i se înmiiră. Îi dădu un măr şi calului, care pe loc se învioră.

Smulse apoi atâtea fructe, până ce traista i se umplu. Mai era pe o ramură un singur măr. Pomul atunci începu să-i grăiască:

— Făt-Frumos!... Făt-Frumos!... Ajunge. Nu mai culege. Dacă mi-l vei lua şi pe cel din urmă, am să mă usuc şi nici ceea ce cauţi tu nu vei mai găsi.

Auzind vorbele mărului, feciorul lui Alb-împărat se lipsi să mai culeagă şi ultimul fruct. Mărul continua să grăiască:

— Mai întâi ce te-a mânat pe meleagurile mele?

Făt-Frumos îi spuse cum auzise pe bătrâni povestind că s-ar găsi undeva, până atunci negăsitul: o oglindă fermecată, în care lumea se poate vedea aşa cum este în adevăr şi nu cum ne apare de-atâtea ori.

— Ceea ce ţi-au pov-tit bătrânii aşa este, recunoscu el.

— Tâlcuieşte-mi, rogu-te, cât mai repede, ce este cu oglinda, ca să-nţeleg şi eu.

— Ai să înţelegi îndată totul! îl întârzie puţin cu răspunsul pomul. Mă mir, şi nu mă pot mira îndeajuns, însă, cum de ai izbutit să ajungi tu până la mine, unde n-a călcat până azi niciun om!

Abia acum, revenindu-şi din uimire, cătă Făt-Frumos mai cu băgare de seamă la copac. Părea să nu fie chiar atât de bătrân cu toate că se afla acolo încă de la începutul lumii.

— Socoteam că trebuie să fii mult mai trecut şi scorburos.

— Sunt aşa cum am fost izvodit, deoarece pe tărâmul acesta, unde se găseşte *capătul pământului*, timpul stă pe loc şi numai lumea se perindă.

— Cine te-a plămădit, şi cine a plămădit, de fapt, toată lumea?

— Lumea s-a plămădit pe ea însăşi!

— Cum să înţeleg aceasta?

— Acesta este marele meşteşug al Firii. De-a se întrupa pe „însăşi, cât se poate mai frumos şi mai trainic, cu iarba, pomii, florile şi vietăţile sale de pe pământ, din văzduh şi din ape. i – Şi oglinda fermecată, în căutarea căreia sunt pornit de-atâta timp în lume, şi despre care te-am întrebat încă de la sosire, unde se găseşte?

— Ia un măr din traistă şi rupe-l în două, şi fă să-ţi picure din el în fiecare ochi câţiva stropi.

Deodată, în ochii lui Făt-Frumos s-a aprins o lumină

nouă. privirea a pătruns până departe peste ţări şi mări. A văzut şi palatul părintesc, pe mama şi pe tatăl lui, şi le-a înţeles toate gândurile.

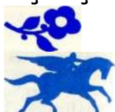
— Ce s-a întâmplat? s-a mirat.

— Oglinda fermecată pe care-o cauţi se află acuma chiar în ochii tăi stropiţi cu sucul *mărului roşu*. De acum înainte, când vei căta spre lume, n-ai s-o mai vezi aşa *cum pare*, ci aşa *cum este* în realitate. Ai să cunoşti şi-ai să înţelegi *adevărul adevărat*. Nu aceasta ţi-a fost ţinta?

— Ba aceasta.

La poalele *mărului roşu* apele revărsate de Sorb începuseră din nou să clocotească.

— A venit vremea să pleci, i-a spus flăcăului. Dacă nu porneşti acum, nu vei mai putea pleca niciodată. Făt-Frumos i-a mulţumit pentru sfat. Şi-a chemat calul, a încălecat şi, când Sorbul Mare s-a pornit să-şi tragă înapoi apele, s-au lăsat amândoi duşi de ele. Mărul, cu puterea pe care o avea, l-a rugat pe Sorb să poarte miile de vieţuitoare, pe care le adusese cu valurile iscate de el, nevătămate, înapoi, la ţărmul marelui uscat. Sorbul l-a ascultat. În felul acesta, Făt-Frumos şi calul năzdrăvan şi-au sfârşit şi această lungă şi grea călătorie.

10. Stihuitorul

Lume, lume, lume, lume, Arde-mi-te-ar focul, lume. De trei părţi cu lemne verzi şi de-o parte cu uscate, Dacă-n tine avui parte, Numai de străinătate.

upă despărțirea de ape, întors pe uscat, purtînd, în ochi, oglinda fermecată, Făt-Frumos pri-

cea lumea până-n adâncul ei şi nu cum apărea la

suprafaţă. Vedea limpede adevărul tuturor faptelor, chiar dacă fuseseră, cu dibăcie (ori cu de-a sila), ascunse sub straie înşelătoare sau în cuvinte viclene, măsluite.

Omenirea se desluşea sub două înfăţişări, o parte, destul de mare, bună, dar cealaltă rea. Buni erau aceia care, însufleţiţi de dragoste şi bunătate pentru semenii lor, aşa cum aţi văzut mai înainte, îi ajutau să înfrângă suferinţele, greutăţile şi nu pregetau pentru binele obştesc să-şi pună în primejdie, uneori de moarte, propria lor fiinţă.

Aşa erau cei mai mulţi oameni din satele şi târgurile pe care le cutreierase, păstrători ai bunelor datini venite din strămoşi, săritori, cumpătaţi şi cu bună-cuviinţă, acei care îşi apăraseră dintotdeauna vetrele de năvăliri sau alte fapte duşmănoase, aceia care trudeau, neosteniţi, pentru binele ţării lor, care nu făceau nimănui şi nicicând vreun cât de mic rău, ci numai şi numai bine.

În schimb, cealaltă parte, cea rea, îi apărea sub ochi urâţită de minciună şi înşelătorie, schimonosită de lăudăroşenie goală şi împăunare stearpă, minată de cruzime, balcâză, dornică de asuprire a celor mulţi pe care îi supuneau spaimei, lipsurilor, foametei, bolilor şi altor multe dureri şi amărăciuni, ce bântuiau fiinţele omeneşti slabe (sărmani, bătrâni, văduve, orfani), călcate în picioare, osândite la robie şi chinuri de către cei puternici.

Venise iarăşi vara.

Ajunseseră deasupra unei cetăţi mari, în care străluceau mari palate cu turlele aurite; parcuri cu statui şi fântâni ţâşnitoare, ce răcoreau văzduhul înfierbântat, înfrumuseţau locurile.

Atâta că Făt-Frumos vedea – dincolo de aurul sclipitor ce împodobea oraşul – cocioabele întunecoase şi murdare unde sălăşluiau oameni îmbrăcaţi în zdrenţe, cei care rareori aveau în casă o bucată de pâine, hrănindu-se cel mai adesea din resturile ce se zvârleau la câini.

Un cortegiu fălos se îndrepta către marele templu al

cetăţii, în fruntea lui, tolănit pe pernele de puf ale unei căleşti măreţe trase de doisprezece cai negri, focoşi, însă bine ţinuţi în frâu de tot atâţia paji, se afla un bărbat pântecos şi cu fălcile revărsate pe piept.

Numeroase străji înarmate mărşăluiau de-o parte şi de alta, în faţa şi în urma caleştii.

Fluturau steaguri galbene, culoarea cetăţii.

Trâmbiţele sunau, tobele duduiau, şi caii cei negri – acoperiţi pe spate cu mătăsuri scumpe, cusute cu aur – trăgeau, încordaţi, caleaşca.

Bărbatul, căruia i se legăna pântecul uriaş în caleaşcă, nu era altcineva decât un mare dregător, vestit pentru cruzimea şi lăcomia lui. Bucurându-se de încrederea stăpânitorului ţării, al cărui vistiernic fusese şi pe care îl ghiftuise cu cele mai preţioase daruri, acesta strânsese nenumăraţi saci cu galbeni. Ţara întreagă ajunsese, până în cele din urmă la mâna lui. Cumpărase palate, grădini, ba până şi pe cea mai frumoasă fecioară (ai cărei părinţi fuseseră răpuşi de mizerie). Tocmise mari cete de oşteni, care să-i asigure puterea şi să-l apere la nevoie. Iar pe cei care îndrăzniseră să murmure îi zăvorâse în nişte afunduri întunecate, de unde glasurile lor nu mai puteau răzbate.

De curând, îl răsturnase din scaun pe fostul cârmuitor care, la drept vorbind, nici el nu fusese mai bun – şi acum, singur stăpân, era purtat, tot din porunca lui, în caleaşcă, pentru a i se da coroana.

O ceată de copii şi tinere fete, înveşmântaţi în alb şi purtând prapuri în mâini, intonau, în cinstea lui, imnuri de slavă şi glorie.

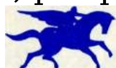
Ajunsese tocmai la templu şi, învăluit în nori de tămâie, urca pe treptele înalte ale măririi.

Făt-Frumos nu se mai putu stăpâni. Îşi îndreptă, fulgerător, calul în jos. îl apucă pe lacomul nou stăpânitor de gulerul hainei sale scumpe de brocart, îl ridică de pe perna pe care sta tolănit – alături de biata copilă ce plângea cu sughiţuri, de mâhnire şi de silă că fusese cumpărată şi era sortită acum a-i fi soţie – îl purtă cu el

astfel prin văzduh şi, deşi se zbătea şi ţipa ca din gură de şarpe, când ajunseră deasupra unui râu învolburat îi dădu drumul în apă.

Râul îl luă cu el şi-l duse cine ştie unde.

Făt-Frumos ştia că, pe lume, mai erau şi alţi mulţi oameni răi, asemenea celui pe care-l azvârlise în apă. Zbură, pe spinarea bidiviului său, mai departe.

Deodată, aşa cum pluteau, auziră de undeva glasuri înverşunate. Ocoliră un nor. Se dădură puţin într-o latură şi priviră dincotro răsunau glasurile.

La poalele unui stâlp, de care era atârnat un laţ, zăriră o tânără femeie, ce urma a fi spânzurată.

Femeia, în genunchi şi cu lacrimi în ochi, se ruga fierbinte să-i fie îngăduit un răgaz pentru a putea să-şi măi alăpteze încă o dată copilul înainte de moarte.

Deşi cu straiele sfâşiate şi despletită, aşa cum fusese târâtă la locul osândei, ea avea o înfăţişare demnă.

Copilul, azvârlit într-o parte, plângea de ţi se rupea inima.

Nu departe de femeia ce urma a fi spânzurată, se găsea o alta. Şi aceasta era tânără. Spre deosebire de întâia, chipul ei era zugrăvit cu un suliman gros. Ea o ţintea cu ură pe biata mamă, pe care o învinuia că-şi închinase zilele numai pruncului său, că are o viaţă curată ca lacrima şi se fereşte de orice stricăciune.

Judecătorii care o osândiseră la moarte pe mamă erau soţii de benchetuială şi dezmăţ ai celei sulemenite.

Flăcăul îşi mână calul până lângă spânzurătoare, tăie laţul cu sabia, ridică femeia oropsită din tină şi îi dădu în braţe copilul. În ce-i priveşte pe învinuitoare şi pe judecătorii lipsiţi de cinste, Făt-Frumos folosi pentru ei biciul dobândit de la Inimăde-Fier, plesni cu el, şi cu toţii se prefăcură în gândaci negri, care fugiră să se ascundă în găurile pământului de sub spânzurătoare.

Cei care erau de faţă şi văzuseră ce se întâmplase, se jurară că nu vor îngădui să se mai petreacă fapte

asemănătoare, niciodată, de-atunci înainte.

m într-o noapte târzie de toamnă rece, Făt-Frumos ajunse deasupra unei alte mari cetăţi ce părea foarte liniştită. Cei mai mulţi dintre locuitori se şi dăduseră somnului. Numai în prea puţine locuri se mai zărea câte o lumină.

— Să vedem aici ce mai găsim! glăsui Făt-Frumos. Poate nu peste tot stau lucrurile atât de rău.

Se rotiră un timp prin văzduhul întunecat cercetând oraşul de sus cu de-amănuntul.

De la ferestruica unei căsuţe destul de dărăpănate se răspândeau în noapte câteva raze tremurătoare.

Se opriră. Prin ferestruică zăriră un tânăr, îmbrăcat într-un strai ponosit.

Cu toate că frigul devenise pătrunzător, din hornul vetrei acestei căsuţe nu ieşea afară nicio umbră de fum.

Tânărul terminase tocmai de alcătuit nişte stihuri, prin care, plin de amărăciune, jeluia soarta, de-atâtea ori tristă, a celor de jos, umiliţi şi fără cuvânt înaintea stăpânitorilor lumii.

Puţin mai la o parte, chiar lângă uşă, se afla o lădiţă în care tânărul îşi păstra cele câteva lucruşoare care îi mai rămăseseră neluate pentru plata birurilor.

Făt-Frumos îl privea încă, înduioşat, pe nefericitul tânăr, îngheţat de frig, când o ceată de bărbaţi înarmaţi se ivi pe uliţă. Pătrunseră, cu sălbăticie, în odăiţa tânărului.

Făt-Frumos, care vedea în adânc, pricepu ce se întâmplase. Stăpânitorul cetăţii, care se socotea pe sine dăruit cu cele mai alese haruri, se închipuia totodată a fi şi cel mai înzestrat stihuitor. Măcar că tot ceea ce el alcătuia în slove era nerod, urât, lipsit de înţeles, nimeni, fireşte, de teama ostaşilor înarmaţi şi a pedepselor crunte pe care le dădea, nu cuteza să-i spună adevărul.

Dorindu-şi, cu toate acestea, a fi, cu orice preţ, recunoscut drept cel mai mare stihuitor, chemase la o întrecere pe toţi ceilalţi stihuitori, cărora, prin curtenii lui, le poruncise, pe ascuns, să se lase învinşi în faţa mulţimii.

Dintr-o greşeală a curtenilor, la această întrecere

fusese poftit şi tânărul pe care Făt-Frumos îl văzuse prin ferestruica odăiţei lui, îngheţând de frig.

Când curtenii şi-au dat seama de greşeala lor şi i-au adus la cunoştinţă stăpânitorului că tânărul a venit şi el la întrecere, cel care se socotea pe sine drept cel mai iscusit stihuitor nu numai al cetăţii, ci al întregii lumi, a început să râdă.

— Bietul de el, a spus. Un stihuitor de rând, neajutorat, al poporului? Se va face de batjocura tuturor şi se va întoarce acasă ruşinat, cu coada între picioare.

Ca întotdeauna când grăia stăpânitorul, curtenii linguşitori i-au dat dreptate şi au cătat cu dispreţ către colţişorul unde se îngrămădeau aceia care luau parte la întrecere. Între ei, sărmanul tânăr ocupa cel din urmă loc.

S-a dat semnalul pentru începerea întrecerii şi cel dintâi şi-a rostit însuşi stăpânitorul alcătuirea sa. În stihurile pe care le citea, susţinea că slava de care se bucura în viaţă avea să dăinuiască veşnic, sporind neîncetat.

Curtenii, ca şi năimiţii lor, nu ştiau cu ce cuvinte să-l mai umple de laude.

După ce el a terminat de citit, au fost poftiţi şi ceilalţi să-şi rostească stihurile. Numai că, unul după altul, ca să-i facă pe plac stăpânitorului, au răspuns că în faţa unei asemenea măiestrii fără seamăn, inimile lor au încetat să mai bată. Ar însemna să fie cu totul fără de simţire ca să mai aibă îndrăzneala de a-şi deschide gura şi a-şi citi neînsemnatele şi nevrednicele lor alcătuiri.

A venit şi rândul tânărului. Îndemnat de prietenii săi, cei sărmani din mulţime, care ştiau prea bine de ce era în stare, acesta nu a dat înapoi cum dăduseră ceilalţi.

— De vreme ce am fost poftit, voi rosti şi eu trei cântece, a spus el şi a dat glas, la început, unuia în care era vorba despre fata care, ca să nu cadă pradă vrăjmaşului neamului său, s-a rugat cerului s-o împietrească, împreună cu oile, câinele şi măgăruşul ei. Al doilea cântec a amintit moartea păstoraşului doborât mişeleşte, pe la spate, de cuţitele unor tovarăşi de-ai săi,

roşi de lăcomie, şi invidie. În al treilea a redat întâmplarea care-i dusese la moarte pe cei zece meşteri şi pe soţia celui mai priceput dintre ei. Mulţimea, ascultându-l, se înduioşase, iar unii dintre cei de faţă plângeau. Făt-Frumos se minuna aflând că toate cele trei întâmplări, pe care le cunoscuse el însuşi, ajunseseră deja la urechea tânărului, aduse, poate, de vântul veşnic călător sau de ciripitul neobosit al păsărilor.

Tânărul le orânduise în slove meşteşugite şi în stihuri menite a dura, prin timp.

— Mai cântă, mai cântă! l-a rugat mulţimea.

Curtenii îl numiseră pe stăpânul lor câştigătorul întrecerii. Mulţimea de rând însă, cu toate ameninţările slujitorilor înarmaţi, îl aclamase pe tânăr şi îl purtase pe umeri, numindu-l alesul său.

Stăpânitorul, care primise o cunună de lauri, rămăsese la sfârşitul întrecerii înconjurat numai de slujitorii lui, pe când mulţimea se depărta, sărbătorindu-l pe alesul ei.

Şi cu toate că trâmbiţele sunau din răsputeri, iar tobele băteau vestind gloria învingătorului, glasurile vesele ale bărbaţilor şi femeilor, ba până şi cele ale copiilor, răsunau puternic, înveninându-i inima şi-aşa destul de otrăvită de invidie a cârmuitorului.

Piaţa cea mare de dinaintea palatului, unde se desfăşurase întrecerea, se golise. Cârmuitorul se retrăsese în încăperile sale bine încălzite de un cămin, în care ardeau trunchiuri întregi de copaci. Curtenii continuau să-i ridice osanale. Băuturi scumpe erau turnate în cupele de cleştar. Cele mai încântătoare fete tinere ale oraşului dănţuiau înainte-i, silindu-se să-i atragă ochii încruntaţi, în care clocoteau furia şi setea de răzbunare.

În sfârşit, tiranul se hotărî. Făcu un semn şi toţi începură să părăsească marea sală a petrecerii.

Chemă pe mai marele slujitor şi-i porunci ceva la ureche. Căpetenia slujitorilor îl asigură, dând din cap, că totul se va împlini aşa cum sunase porunca.

Într-adevăr, după ce se liniştise cetatea şi locuitorii ei

părăsiseră uliţele, din palat ieşise ceata de oşteni care, la adăpostul întunericului, căutaseră sărăcăcioasa locuinţă a tânărului şi pătrunseră în odăiţă.

Tânărul, care fusese adus de mulţime pe umeri, se întorsese Pusese alături cununa din frunze de stejar, pe care un copil – în numele miilor de locuitori ai cetăţii care-l sărbătoriseră – i-o aşezase pe creştet. Fruntea îi era frământată de gânduri. Inima îi bătea cu putere. Când… uşa se deschise şi oştenii pătrunseră înăuntru. Aceştia îl legară, îi astupară gura cu un căluş. Tânăru. Încercă să se lupte, dar era prea slab pentru a li se putea împotrivi.

Legat în curmeie, neputincios, privea spre călăii săi. Lacrimi fierbinţi îi curgeau pe obraz.

În palatul lui măreţ, cârmuitorului îi răsunau încă în urechi atât stihurile frumoase şi îndurerate ale tânărului, cât şi strigătele de cinstire ale mulţimii. De-aceea se zvârcolea fără somn în aşternutul său de puf.

— Ce spui, Făt-Frumos, despre samavolnicia stăpânitorului?

— Spun că fiece pasăre pe limba ei piere şi că fiecare se cuvine să-şi primească, şi cât mai curând, ceea ce merită.

Oştenii îl încunoştinţau, de astă dată, pe tânăr, că va trebui să părăsească, în noaptea aceea chiar, oraşul şi să-şi caute un alt adăpost, aiurea.

Mâine însă crainicii vor vesti mulţimea în piaţă că el însuşi a hotărât să plece. Iar, dacă ar cuteza să se mai întoarcă, va primi cea mai cruntă pedeapsă. Va fi învinuit de aţâţarea mulţimii prin stihurile sale şi i se va tăia capul.

Un bătrân fără somn privea, în clipele acelea, stelele – ce apăruseră pe cer – stând răzimat de marginea unei ferestre. El văzu oştenii, ca şi pe tânărul legat şi târât de ei. Tulburat îşi trezi din somn nepotul şi îl trimise să dea de ştire oamenilor despre silnicia la care fusese supus stihuitorul încununat de mulţime.

Strigând, copilul începu să alerge pe uliţe.

Treptat-treptat, în aproape toate casele se aprinseră făclii. Locuitorii ieşiră în stradă. Tocmai se adusese o

droagă, în care era urcat tânărul ce urma a fi gonit din cetate.

— Aşadar totul este adevărat! se auziră voci. Tânărul stihuitor va fi îndepărtat din oraş. Privighetoarea e izgonită de corb din crângul pe care-l vrăjea cu cântecele ei.

Valul celor treziţi din somn de glasul copilului se îngroşa. Devenea tot mai înverşunat. Se îndrepta către palatul cârmuitorului – cel încununat de linguşitori cu lauri pentru croncănitul lui. Cu topoarele în mâini, oamenii se avântau prin porţile înalte de fier, străjuite de oşteni înarmaţi ce nu mai puteau face faţă mâniei norodului şi se dădeau bătuţi.

Îl ridicau pe nevrednic din patul său de puf, îl aduceau în acelaşi loc unde primise, prin înşelătorie şi minciună, cununa nemeritată de lauri. îi sfâşiau veşmintele scumpe, îi puneau în loc altele cusute din pânză groasă de sac şi îi cereau să se plece până la pământ în faţa tânărului stihuitor. După aceea, îl urcau în droaga pregătită pentru tânăr şi, în huiduielile tuturor, îl goneau pe el din cetate.

— De ce n-ai folosit biciul lui Inimă-de-Fier, ca să-l preschimbi şi pe ticălos în gânganie? îl întrebă calul pe Făt-Frumos Pentru că această pedeapsă ar fi fost mai uşoară decât aceea pe care i-au dat-o locuitorii cetăţii, coborându-l din mărirea în care se găsea, între cei de rând, silindu-l să rătăcească fără rost prin lume, agonisindu-şi pâinea din munca braţelor sale. Aş vrea acum să ne oprim puţin, să răsuflăm şi să aflaţi o altfel de întâmplare legată nu atât de vitejia, cât de inima eroului nostru.

ÎL Ileana Cosinzeana

Dorul, bade, de la tine Peste mare deal îmi vine, Nicăieri nu se alină Pân-la mine, la inimă. Să tăiem dealul în două, Să prindem dragoste nouă. Dealu-n două l-om tăia, şi dragoste n-om avea, N-om avea că nu putem, Că prea mulţi duşmani avem.

n timpul cât Făt-Frumos cerceta lumea, se spune că vieţuia, într-un loc depărtat şi fericit, cea mai încântătoare

fată din câte s-au aflat pe pământ vreodată.

Numele său era Ileana Cosinzeana. Dar stihuitorii, în cântecele lor, o numeau: „Cosiţă de aur, câmpul înverzeşte, florile înfloreşte!” Şi o numeau astfel deoarece, când fata se scula dimineaţa, era destul să se ivească la fereastra odăiţei sale şi din cosiţe începeau să i se răspândească sumedenie de raze. Iar razele acestea făceau să înverzească, de îndată, mătăsoasă şi înmiresmată, câmpia, chiar dacă mai înainte ar fi fost pălită, să îmbobocească şi-apoi să înflorească orice tulpină cât ar fi fost de veştejită, lipsită de sevă sau uscată de-a binelea.

De altminteri, pe pieptul acestei fermecătoare fete se afla însemnat însuşi sfântul Soare, pe spate îi era scrisă regina nopţii, Luna, şi pe umeri îi străluceau, de asemenea înscrişi, prinţii văzduhului şi-ai cerului, scânteietorii Luceferi.

Cât despre gingăşia şi bunătatea fecioarei ce să mai vorbim? Toate vieţuitoarele pământului, până şi fiarele cele sângeroase se îmblânzeau la apropierea ei. Şi mieii ajungeau să sugă laptele de la lupoaice, iar iezii căprioarelor de la tigroaicele fioroase. Vulturii, şoimii sau creţii nu mai sfâşiau păsărelele cântătoare ci, dimpotrivă, nu ştiau cum să le fie mai cu priinţă, călăuzindu-le spre crângurile pline de căldură şi hrană.

Ileana era copilă împărătească. Tatăl său fiind împăratul

Dor.

Acesta era stăpânul tuturor dorurilor de dragoste ce se aflau în inimile oamenilor. Curţile împărăteşti ale

dorului – al cât de renumite mai ales între tineri – se aflau în mijlocul unui codru întins şi de nepătruns.

Pe porţile lor înalte, de două mii de stânjeni, se aflau nişte table. Iar pe acestea erau scrise dorurile de dragoste ale tuturor fetelor şi flăcăilor de pe pământ.

În fruntea acelor doruri se afla – cine vă închipuiţi? – însuşi dorul Cosânzenei. Şi-n dreptul lui stătea scris numele feciorului împăratului Alb: Făt-Frumos.

Adică pe tablă se arăta dorul unei copile, Ileana Cosinzeana, pentru un flăcău, încă nevăzut, dar ştiut, Făt-Frumos.

Deocamdată însă aş vrea să vă mai spun că atât numele fetei, Ileana Cosinzeana, cât şi-al flăcăului, Făt-Frumoş, spre deosebire de toate celelalte, erau scrise cu aur, pe când restul de nume erau scrise cu-argint. Dar cine le înscrisese în acest fel, nu ştia nimeni, deşi ar putea fi bănuită împărăteasa, soţia lui Dor, ea însăşi zâna ce ocrotea dragostea, cu toate că dorurile de dragoste par a avea o putere ascunsă, necunoscută nici măcar de aceia în sufletele cărora se-aprind. Datorită acestei puteri – cred unii! – dorurile înscriu de la sine numele fetei sau al flăcăului pe vestitele table.

Şi fiindcă am ghicit dinainte ce vreţi să mă întrebaţi, „cum s-a făcut anume de s-a aprins în sufletul Ilenii dorul neasemuit de dragoste pentru feciorul împăratului Alb?” – vreau să vă răspund.

Dorul de dragoste se naşte în sufletul curat al fiecărui tânăr, băiat ori fată, din îndemnul zânei dragostei. Atâta că flăcăul sau fata nu ştiu, de la început, pentru cine este dorul. De-aceea, dorul părăseşte sub forma unui abur luminos-auriu inima unde s-a născut, şi pleacă în călătorie.

Din această pricină, aburul luminos-auriu se şi numeşte „Dorul-călătorul”. El umblă pe căi nevăzute căutând pe cel menit.

Cât timp călătoreşte un dor căutându-l pe celălalt, numele amândurora se iveşte înscris pe tabla de aramă.

Nu înseamnă însă că, găsindu-l, dragostea ce i-ar putea uni pe cei doi tineri s-a şi împlinit. Uneori dorul-

călătorul se rătăceşte pe drum, începe să caute altceva sau pe altcineva. Şi atunci numele al doilea se şterge de la sine.

Ar mai trebui să adaug, ceea ce încă nu v-am povestit că, tot la Curţile Dorului, se mai găsesc încă trei table, puse şi ele la înălţime ca şi cele dinainte, însă într-un loc deosebit. Una cuprinde dorurile iscate din *dragostea fierbinte de ţară*. A doua arată dorurile de părinţi, soţie sau copii, şi ce-a de-a treia dorurile de prieteni. În alte locuri, de margine, mai sunt puse câteva table cu doruri mai mici, cum ar fi cel de ducă, de munţi, de mare, sau altele ce-i bântuie şi ele din timp în timp pe oameni.

Noi vom lăsa însă deoparte toate-acestea şi, reîntorşi la basmul nostru, vom aminti că fiicei împăratului Dor ursitorile îi prevestiseră, încă de când era micuţă, în faşă, că-i va fi dat să-l îndrăgească pe cel mai neînfricat, mai frumos, mai fără de cusur şi fără de prihană flăcău din lume, pe nume Făt-Frumos. Dorul ei şi cu dorul lui se vor întâlni în ziua logodnei păsărilor deoarece în acea zi zburătoarele întâi se strâng în stoluri, apoi se risipesc două câte două, ca să se logodească una cu alta. După ce s-au logodit, ele umplu tot cerul şi pământul de cântece până ce li se termină sărbătoarea, la lăsatul serii, urmând ca-n zori să se apuce laolaltă de construitul cuibuşorului unde vor dobândi pui. Ziua aceasta minunată, a „capului de primăvară”, când şi toate florile înfloresc, se numeşte *dragobetele*.

Vântul, când zbura primăvara pe pajiştile sau prin livezile înflorite, purta, de altfel, pentru Ileana numele şi glasul lui Făt-Frumos, iar apele îi aduceau, în limpezimea lor de cleştar, imaginea chipului drag.

Fata-l visa acum pe flăcău – mai ales de când rochiţele i se strâmtau pe nesimţite, însă din ce în ce mai mult peste şolduri şi peste piept – chiar şi cu ochii deschişi, în fiecare zi. Şi se ruga astrului nopţii, al cărui semn ştiţi că-l purta pe trup – să i-l aducă mai curând. Iar până

atunci să înlăture din calea lui toate făpturile văzute ori nevăzute, câte se află răuvoitoare pe pământ, sub pământ sau prin văzduh.

Aflându-se însă şi de frumuseţea fără de pereche a fetei, mulţi împăraţi, regi, sau prinţi şi-au pus în gând să şi-o capete de soţie.

Destui au şi încercat s-ajungă până la Curţile Dorului, fără să izbutească. Deoarece dihănii crude şi sângeroase le-au tăiat calea, sfâşiindu-i, sau iezme înşelătoare, luându-şi chipul Ilenii, i-au atras şi i-au prăbuşit în prăpăstii.

Cărări ciudate, întortocheate, se încâlciseră înaintea altora purtându-i nu către atingerea ţintei, ci către cea mai cruntă moarte.

Şi-aşa, toţi câţi îşi făuriseră nădejdea de-a deveni soţii Ilenei Cosânzene au sfârşit pe rând în chipul cel mai jalnic.

Nu rămăsese decât unul nebiruit, şi-acela era Făt-Frumos. Şi pe el şi-l visa şi-l *dorea*, aşa cum ştiţi, fără de preget, Ileana.

Într-o noapte, Făt-Frumos se trezi din somn însă mai tulburat decât oricând.

Inima îi bătea repede. Trupul i-era parcă în flăcări.

I se păruse că un glas dulce de fată îl striga:

— Făt-Frumos! Făt-Frumos! M-auzi? Trezeşte-te! Sunt Ileana Cosinzeana! Vino! Inima mi se mistuie de dor! …

Făt-Frumos sări din aşternut.

Văpaia rece, argintie, a lunii aproape că-l orbea.

Privi, năucit, de jur-împrejur, dar nu zări decât o privighetoare stingheră, micuţă, cenuşie, un ghemuleţ de puf viu care, cu cioculeţul deschis, scotea din gâtlej cântări ameţitoare.

— Ileana Cosinzeana! Unde eşti?

Nu primi răspuns.

Atunci cine şi de unde îl strigase cu glasul de miere al Ilenii?

Înţelese din ceea ce simţea cu inima că glasul auzit prin vis era în realitate al dorului ei, care-l chema, fără încetare.

Aşa că nu mai stătu pe gânduri. Trebuia să plece într-o altă călătorie. Îşi simţea însă de data aceasta şi el inima întreagă cuprinsă de un dor încă nemaiîncercat.

Ileana îl chema. Încotro? Către Curţile Dorului.

Dar unde or fi acestea?

— În mijlocul unui codru întunecos şi des – îi spuse calul răspunzând gândului său.

S-o ia spre răsărit, spre asfinţit, spre miază-zisau spre miazănoapte?

Făt-Frumos îşi mângâie pe coamă calul.

Armăsarul necheză prelung şi îl privi cu credinţă în ochi. Îşi ridică în sus botul şi, cu nările, pipăi văzduhul.

Flăcăul îi sări în spate. Dar în clipa când sări, se şi văzu înconjurat de o mulţime de arătări întunecate, hâde şi duşmănoase. Unele sub chip de spiriduşi mărunţi şi negri ca tăciunii. Sau de brehne cu capete de broaşte, trupuri de păsări şi gheare de şopârle. Sau de „căţei ai pământului”, albi, putrezi, dezgustători, lipicioşi. Cu toatele i se agăţară de veşminte, de mâini şi picioare, urlând şi schelălăind: „Nu te duce la Ileana că te răpunem! Nu te duce, Nu!…”

Făt-Frumos însă ştia de la bătrânii înţelepţi ce era cel mai bine să facă într-o asemenea împrejurare. Şi cu toate făpturile acelea răutăcioase agăţate de el, îşi mână calul către adâncimile Mării. Se scufundă în apă până înhăurile cele mai adânci. Şi abia acolo începu să le taie cu sabia până nu mai rămase niciuna teafără.

Când se socotea aproape scăpat de ele, iată că o altă pacoste căzu pe capul lui şi-al calului. îl înconjurară duhurile rele ale apelor: ştimele, cele jumătate femei, jumătate peşti, fiinţele de apăcârâitori, ascunşi prin stufărişurile băltite. Se adaugă *Vidra*, duh răşchirat şi cu ochi holbaţi, ce porunceşte tuturor vieţuitoarelor din valuri şi căruia îi place nespus să răstoarne corăbiile[5]. Cu toţii

5 Vidra este, în mitologia românească, tot un duh al apelor, locuind, în fundul mării, într-un palat numit Vidros. El răstoarnă corăbiile şi îi

răcneau: „Decât s-o găseşti pe Ileana, mai bine să pieri, Făt-Frumos!...” Şi trăgeau de el şi de calul lui, încercând să-i păstreze sub ape şi să-i înece.

El se avântă către miezul clocotit al pământului. Calul lovi cu copita. Pământul se deschise şi, în prăpăstii, se văzură vâlvătăi uriaşe, cu râuri şi căderi de smoală clocotită. În această gheenă de repezi Făt-Frumos cu calul, iar flăcările sileau duhurile rele ale apelor să se desprindă. Şi o dată desprinse, flăcăul putu să-i le reteze cu sabia.

— Ei, a sosit vremea, spuse Făt-Frumos, acum, după ce ne-am răfuit cu cetele duhurilor rele de pe pământ, din ape şi de sub pământ, să ne tragem oleacă sufletul ridicându-ne şi poposind pe tărâmurile Soarelui.

Pământul se vedea de-acolo, de sus, mic ca o sămânţă de mac.

Făt-Frumos descălecă şi se aşeză într-o pajişte, cătând cu băgare de seamă către pământ. Dar, fiindcă avea ochii cum nu se poate mai buni, văzu’ce credeţi că văzu? – înseşi Curţile Dorului. Acestea semănau cu un diamant. Iar pe porţile lor citi cele două nume însemnate cu aur: Ileana Cosinzeana şi Făt-Frumos.

Dorul de fata ce-i era menită începu să ardă în el cu şi mai mare vâlvătaie.

— Hai, calule, pregăteşte-te de drum, că plecăm, hotărî.

— Stai să mai rup întâi o gură de iarbă din pajiştea aceasta nemaipomenită şi să mai sorb o dată din izvorul de colcă, dulce ca mierea.

Făt-Frumos gustă şi el câteva cireşe dintr-o livadă învecinată cu pajiştea. Şi calul, după ce se hrăni şi se adăpă, se apropie de stăpânul său mulţumit şi gata de drum.

— Haide, să pornim acum, în sfârşit, către Curţile Dorului! îi dădu poruncă Făt-Frumos sărindu-i în şa.

— Stai, stăpâne, îi domoli acesta avântul, nu te grăbi chiar aşa...

— Pentru ce?

---

orbeşte sau îi îneacă de multe ori pe marinari sau pescari.

— Vom mai avea câte ceva de înfruntat până s-ajungem acolo.

— Şi ce socoţi, tu, că ar mai fi de înfruntat?

— Pe Irodeasa Doamna, stăpâna tuturor duhurilor rele de pe pământ, de sub pământ, din ape şi din văzduh.

Irodeasa Doamna o ura de moarte pe Ileana Cosinzeana, pentru frumuseţea şi curăţia ei. Şi voia să facă tot ce-i va sta în putinţă pentru ca dorul Ilenei să nu-l întâlnească pe-acela al lui Făt-Frumos. De-aceea şi trimisese Irodeasa Doamna împotriva lui Făt-Frumos duhurile rele.

Tot din gura bătrânilor Făt-Frumos aflase că Irodeasa Doamna era nu numai cel mai rău duh din lume, ci răutatea însăşi; era aceea care poruncea ielelor. Acestea, fiind cele mai iscusite vrăjitoare, când se adunau la o anumită sărbătoare a lor, o cinsteau pe Irodeasa Doamna ca pe-o împărătească şi nu osteneau s-o slăvească în cântece drăceşti şi în danţuri.

Ielele fuseseră născute în palatul unui Rusalim-împărat.”! jácaúl. nouă fecioare de-o frumuseţe rară, fără să fi ajuns însă vreuna să aibă un boi atât de minunat ca al Ilenei Cosinzeana.

Rusalim-împărat avusese în curţile sale, chiar la picioarele tronului, o fântână fermecată, cu apă vie.

Alexandru Macedón, voind să stăpânească întreg pământul şi să se bucure de toate bunurile sale, a pornit să cucerească şi ţara lui Rusalim-împărat. Acesta, auzind că Alexandru Macedón se apropie de hotarele împărăţiei lui, s-a întristat nespus. Din această întristare s-a îmbolnăvit rău şi peste puţină vreme avea să şi moară.

După ce a cucerit cetatea şi ţara lui Rusalim-împărat, primul gând al lui Alexandru Macedón a fost să pună până pe fântână cu apă vie, pe care a îngrădit-o şi i-a pus în jur străji, pentru ca nimeni, în afară de sine, să nu se mai

poată apropia de ea.

Şi, fiindcă un vrăjitor îi prevestise mai de mult că, după ce va lua în stăpânire palatul lui Rusalim-împărat, apa vie s-ar putea retrage în adâncurile pământului, Alexandru Macedón a poruncit să i se umple un ulcior cu apă vie, pentru a-l avea la îndemână, când ar fi să închidă ochii. Să bea şi să rămână astfel nemuritor.

Prevestirea s-a înfăptuit. Fântâna a secat, dar Alexandru Macedón n-avea habar, ştiind că, în stăpânirea lui se găseşte încă ulciorul plin ochi cu apă.

Atâta că, într-o zi, când Alexandru Macedón era plecat la vânătoare, fetele lui Rusalim-împărat au găsit ulciorul şi au sorbit apa vie până la fund. Aşa încât, Alexandru Macedón, când a fost să moară şi a cerut ulciorul să bea, ca să-şi prelungească viaţa, n-a mai găsit înăuntrul lui nicio picătură. Şi-a dat deci şi el duhul, ca toţi muritorii, dar înainte de-a închide ochii, le-a blestemat pe cele nouă fete să fie în veci urâte de muritori pentru răutăţile ce le vor face. Şi-astfel au şi rămas.

Pe iele, oamenii le numeau, după numele părintelui lor, „Rusalii”. Le mai ziceau şi „Domniţele” sau „Fetele”. Iar când nu voiau să le rostească niciun fel de nume le spuneau „Dânsele”.

Le spuneau astfel, temându-se că, fie şi numai dacă le-ar fi amintit numele, şi-ar fi atras asupra casei lor răul.

Ielele se înfăţişau întotdeauna ca nişte năluci înfăşurate în văluri, mai ales în nopţile senine, prin poieni şi crânguri.

Cu frumuseţea, dulceaţa cântecelor adormitoare şi danţurile lor zvăpăiate luau minţile flăcăilor, îi poceau sau îi azvârleau în fântâni, în râuri şi în prăpăstii.

Făt-Frumos îşi da seama că ielele Irodesei Doamna îl vor

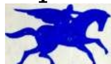
Întâmpina în calea sa către Curţile Dorului, silindu-se să-i ia mintea sau să-l răpună.

Sabia, pe care i-o ceruse tătâne-său înainte de plecare, nu putea tăia ielele, ele fiind vrăjite de Irodeasa

Doamna. Nici calul, din aceeaşi pricină, nu le putea călca în copite.

Exista numai un singur mijloc de a lupta împotriva a ceea ce ele puneau la cale din porunca Irodesei Doamna. Să găsească *floarea de ferigă*. Floarea de ferigă era singura ce avea putere să risipească vrăjile Irodesei Doamna. Cu această floare la cheutoarea hainei, putea străbate drumul până la Curţile Dorului.

Iar, când Făt-Frumos va izbuti s-o întâlnească pe Ileana Cosinzeana, de necaz, cântecele, chiotele şi râsetele ielelor şi ale altor duhuri rele se vor preschimba în ţipete de pieire. împreună cu Irodeasa Doamna, ielele vor plesni ca nişte băşici de spumă şi toate vrăjile câte le-au pus sau încă ar putea să le mai pună la cale au să se risipească.

Uşor de spus, dar greu de făcut. Făt-Frumos aflase că feriga este o plantă cu însuşiri peste fire[6]. Deşi se spune că nu înfloreşte, ea înfloreşte, însă numai o dată pe an, pe încetul, în noaptea de Sânziene, începând de la ceasul al zecelea al serii până la miezul nopţii. La miezul nopţii se iveşte o floare albă, strălucitoare ca o stea. Prea puţini pot atunci s-o zărească deoarece este bine ascunsă în dosul frunzelor, dar şi mai puţini pot s-o culeagă, pentru că Irodeasa Doamna şi ielele se reped s-o smulgă.

De altfel, cel mai bine o putea culege un flăcău lipsit de păcate şi ursit de Lună cu acest ţel. Flăcăul trebuia să fie înveşmântat în cămaşă curată, albă. El trebuia să se rotească de trei ori în jurul ferigii ce stă să înflorească. Să se aşeze apoi lângă ea, fără să se mişte, să râdă ori să vorbească. Irodeasa Doamna şi ielele se vor sili să-l facă a încălca nemişcarea şi liniştea, scălâmbăindu-se, încercând a-l face să râdă, ori să se mânie, rostind cuvinte de hulă. De cum el se va mişca sau va vorbi, Irodeasa Doamna şi ielele îşi vor câştiga dreptul să răpească floarea.

Ca să fie cu totul stăpân pe sine, flăcăul, călare, se

---

6 Credinţă populară imaginară de origine necunoscută. În realitate, această plantă se înmulţeşte prin spori.

ridică, dintâi, în crugul stelelor. Acolo se învârti de trei ori în jurul fiecărei stele, botezându-se astfel întru luminile Zodiei.

Se înserase. Luna îşi trimisese razele, ca o cărare argintată, până în poiana unde trebuia să răsară floarea de ferigă, la miezul nopţii de Sânziene, călăuzindu-i drumul lui Făt-Frumos. Acesta se grăbi spre poiană. Dar tot atunci se iviră în preajmă Irodeasa Doamna, cu ielele şi alte duhuri necurate după ele. Începură să joace, să chiuie, să fluiere, să facă tumbe şi strâmbături să-l pişte şi să-l gâdile pe Făt-Frumos, doar, doar, l-or face să se mişte, ori să scoa. tă vreun sunet.

Clipele treceau lungi şi chinuitoare.

Dar tocmai când flăcăul credea că nu-şi va mai putea păstra stăpânirea, se văzu minunea.

Floarea de ferigă, cel mai ales talisman de pe lume, răsări neîntinată şi strălucitoare.

Începu să crească încet, încet, răspândind o lumină vie.

Flăcăul rămăsese cu ochii ţintă la ea. Deodată le zări pe Irodeasa Doamna, ielele şi duhurile necurate care le însoţeau anume pentru a nimici dragostea ce se născuse între cei doi tineri, înţinzându-şi ghearele s-o smulgă.

Se repezi şi apucă el floarea înaintea lor.

Tot atunci bătu dinspre Curţile Dorului un clopot de argint, rar, puternic, de douăsprezece ori.

Blestemele Irodesei Doamna şi ale suratelor ei se stinseră.

Ele însele plesniră.

Făt-Frumos sărută floarea purtătoare de vrajă, apoi o puse la cheutoarea veşmântului, lângă inimă.

Şi, tot ca printr-o minune, timpul acum se roti, singur, o dată înapoi şi de două ori înainte.

Făt-Frumos, călare pe calul năzdrăvan, văzu în faţa ochilor porţile de la Curţile Dorului. Pe ele, în litere strălucitoare de aur, citi iarăşi numele Ilenei Cosinzeana îngemănat cu-al său. Era timpul capului de primăvară. Cântară la început cocoşii, vestitorii care până atunci

tăcuseră. Pe urmă, toate zburătoarele intonară cântecele de logodnă. Făt-Frumos intră pe porţi. Descălecă în faţa scărilor, unde îl aşteptau Ileana Cosinzeana, între mama sa, zâna ocrotitoare a dragostei, şi tatăl ei, stăpânul dorurilor. Flăcăul îngenunche. Zâna le turnă amândurora pară în suflete, ca dragostea să le fie veşnică. Şi împăratul îi binecuvântă. Clopotele de argint sunau. Iar deasupra lor cădeau, ca o ninsoare, flori albe de cireş.

12. La Zmeul Zmeilor

Frunză verde măr uscat, Astă-noapte m-am visat că mândrul m-a sărutat. M-am trezit şi-am pipăit, şi nimica n-am găsit. Numai dorul inimii Scris pe faţa perinii, Cu mătasa genelor şi cu roua ochilor.

Ând deschise ochii din leşinul în care căzuse, Ileana Cosinzeana se văzu într-o încăpere largă cu pereţii de safir, în mijlocul căreia se găsea un havuz. Zeci de tinere, una mai plină de gingăşie decât cealaltă, o înconjurau.

— A deschis ochii! auzi un glas.

Vorbise o tânără cu cosiţele negre pe spate, care, deşi se silea să zâmbească, avea o cută adâncă de amărăciune pe chip.

— Unde sunt? Ce s-a întâmplat cu mine? murmură Ileana, venindu-şi încet, încet, în fire.

— Te afli în palatul Zmeului Zmeilor! îi răspunse, cu blândeţe, aceeaşi tânără. Dar ştii cum ai ajuns aici?

— Ştiu numai că mă găseam în palatul tatălui meu, Dorâmpărat. Eram alături de alesul inimii mele, Făt-Frumos. Aveau loc datinile de nuntă.

— Datinile de nuntă? Te căsătoreai?

— Da. Vornicelul mare tocmai rostea oraţia peţirii.

Mi-a rămas în minte şi n-o voi putea uita niciodată.

— Tare mi-ar fi plăcut s-o pot asculta şi eu! bătu din palme aceeaşi tânără.

Iar celelalte fete adăugară, cu mâhnire:

— Noi nu vom fi peţite niciodată.

— Pentru ce? nu înţelegea Ileana.

— Pentru că noi am fost înjosite de Zmeul Zmeilor! ziseră cele care o înconjurau. Şi suntem roabele lui.

— Veţi scăpa! O să vedeţi, le asigură Ileana. După ce va veni iubitul meu, Făt-Frumos, se va lupta cu Zmeul Zmeilor şi-l va învinge. Atunci veţi fi iar libere şi veţi întâlni dragostea adevărată ca mine.

Tinerele priveau fără speranţă; totuşi stăruiră:

— Nu vrei să ne rosteşti şi nouă cum sună oraţia peţirii!

— Uite-aşa: vine vornicelul şi zice:

„*Bună vreme la cinstita adunare, Cum trăiţi*? *Cum vă aflaţi*?”

I se răspunde:

„*Dar şi dumneavoastră seamă să daţi, Pe la noi ce căutaţi*?”

Vornicul ia din nou cuvântul:

„*Al nostru tânăr împărat*
De cu seară ne-a chemat.
Noi cu toţii ne-am supus.
La vânătoare ne-am dus.
Iar împăratul zări o urmă uşoară
De sprintenă fiară.
Unii ziseră

Că-i urmă de pasăre din rai, Să fie împăratului de bun trai; *Alţii ziseră că-i urmă de zână, Să fie împăratului grădină, De frumoase roade plină*. *Şi vrând noi trei voinici*.

Să ajungem pe-aici, Cu suflarea vântului, Pe faţa pământului, Am zărit căzând pe casă o stea mândră, luminoasă, şi-am mai văzut o floricea Mai mândră decât o stea, Care-n flori înfloreşte, Dar de rodit nu rodeşte. *Împăratul nostru o vrea şi ne-a trimis după ea, ia să i-o ducem mireasă să* şi-o facă *împărătească*”.

— Însă, continuă Ileana, în timp ce se rostea oraţia, iar muzicile cântau, a izbucnit deodată, din senin, o furtună puternică însoţită de fulgere, tunete şi trăsnete.

— Ne-nchipuim cine era! spuseră tinerele. Acesta este obiceiul Zmeului Zmeilor, când pregăteşte o faptă rea.

— Toate făcliile, suflate de vânt, s-au stins. Două braţe mari şi voinice, cu un fel de gheare în vârf, m-au prins de mijloc.

— Şi? Şi?

— Şi n-am mai ştiut de mine, m-am trezit adineauri aici.

— Te-a furat Zmeul Zmeilor.

Ileana era curajoasă. Dragostea ce i-o purta lui Făt-Frumos îi dădea şi mai multă putere. Numai că, nu era nici ea, la urma urmelor, decât tot o sărmană fată, măcar că de viţă împărătească. Şi două boabe de cleştar, fierbinţi, i se iviră la colţurile ochilor.

— Nu plânge! îi şopti tânăra cu codiţe negre. Poate va veni Făt-Frumos, pe care-l aştepţi, să te scape.

— L-am auzit chiar pe stăpânul acestui palat şi-al nostru, mai spuse altă fată, că, acum, după ce a răpit-o pe Ileana Cosinzeana, adică pe tine, va trebui, desigur, să se războiască, pe viaţă şi pe moarte, cu Făt-Frumos. Zmeul Zmeilor zicea că-l va răpune. Noi însă nădăjduim cu toatele să fie el răpus.

— Dar voi cine sunteţi?

— Noi suntem cele o mie şi una de fete răpite din palatele şi casele părinţilor şi fraţilor noştri, despărţite de logodnicii noştri şi silite a-i fi soţii Zmeului Zmeilor.

Fetele îi povestiră apoi Ilenii Cosânzenii, în taină, câte ştiau şi ele despre cel mai puternic dintre toţi zmeii care, tocmai de aceea, era numit Zmeul Zmeilor. Acesta stăpânea un tărâm întreg, unde se putea ajunge numai coborând printr-o groapă foarte, foarte adâncă. Tărâmul era despărţit printr-un râu de foc de întreg restul lumii. Zmeul Zmeilor avea însă şi alte nenumărate păduri, livezi, eleştee şi sute de palate în care îşi ţinea închise roabele. Toate-l urau, dar niciuna nu se încumeta a-i nesocoti

vrerea, deoarece Zmeul Zmeilor mai avea alături şi pe mama sa, o soră a Irodesei Doamna. Şi ea cunoştea vrăjile cele mai cumplite cu ajutorul cărora putea face pe oricine să piară în chinuri.

Pe când fetele povesteau, răsunară nişte bubuituri năprasnice.

— Ce se aude? întrebă Ileana Cosinzeana.

— Sunt paşii Zmeului Zmeilor pe podelele de marmură ale palatului! îi răspunseră fetele.

Şi toate fugiră care încotro să se-ascundă.

Inima Ilenei se strânse şi mai mult. Venise clipa când era silită să dea faţă cu cel care o răpise din braţele iubitului ei. Şi de clipa aceasta puteau depinde multe.

Îşi făcuse curaj şi rămase pe loc fără să se ascundă.

Bubuiturile crescură şi, deodată, uşa înaltă a încăperii unde era, se trânti în lături. Zmeul Zmeilor se ivi şi Ileana-l văzu pentru întâia oară.

Ceea ce i se înfăţişa era însă cu totul şi cu totul de neînchipuit. O matahală de fiinţă cu chip omenesc, ce-i drept, însă pocită, având nişte buze groase, boţite şi împletite ca o frânghie, un nas borcănat, nişte umeri cât malul, un gheb la fel în spinare, o creastă roşie pe ţeasta pleşuvă şi o coadă groasă, cu solzi, terminată printr-un fel de mătură ţepoasă ce se târa pe jos în urma lui.

Ileana, fără să vrea, deşi plănuise altfel, făcu un pas înapoi.

Zmeul Zmeilor purta peste umeri şi gheb o hlamidă stacojie de mătase, împărătească, era încălţat cu un fel de cizme cărămizii şi, în mâna dreaptă, ţinea un buzdugan ghintuit, uriaş.

— Ileană! tună el. Eu sunt cel mai tare dintre toţi zmeii câţi hălăduiesc prin pământurile, apele şi văzduhurile lumii. Toţi îmi ştiu frica. Niciun împărat nu se poate măsura cu mine. Cu buzduganul pe care-l vezi pot zdrobi, numai dintr-o singură lovitură, orice împărăţie, cât ar fi ea de puternică, oricâte oşti şi arme ar avea. Pe de altă parte, am moşii, păduri, câmpii şi ape nenumărate. Sunt putred de bogat. Cu avuţia mea pot face fericită orice

fată. Mi-am dobândit totul numai prin volnicia mea. Am, ce-i drept, o mie şi una de roabe răpite de la părinţii şi de la fraţii lor. Atâta că eu numai pe tine te doresc, fiindcă eşti cea mai frumoasă fată din câte sunt pe pământ. Mi-am jurat să fii a mea şi numai a mea. Iar când am auzit că Făt-Frumos – cel care-a făcut să piară pe Irodeasa Doamna, ca şi pe alte rubedenii ale mele, de pe pământ, de sub pământ şi din văzduh – doreşte şi este gata să te ia de soţie, m-am hotărât să te răpesc de la nuntă. Şi te-am răpit. Tot ce am va fi al tău! Vei ajunge stăpână peste tot ce se găseşte mai bun şi mai de preţ oriunde în lume. Cele o mie şi una de roabe din palatele mele te vor sluji. Şi nu va fi ceva pe care să ţi-l doreşti şi să nu-l poţi dobândi de la mine.

— Ba este, Zmeul Zmeilor, ceva pe care mi-l doresc şi tu nu mi-l poţi da!

— Ce? Spune numai un singur cuvânt şi te încredinţez că îţi voi da îndată orice, aşa cum ţi-am făgăduit.

— Dragostea. Dragostea tu nu mi-o poţi da, Zmeul Zmeilor…

— Ce-nseamnă dragostea în faţa avuţiei? clocoti Zmeul. Omul îmbătrâneşte, dragostea, fie ea cât de fierbinte, îl părăseşte. Puterea şi avuţia rămân.

— Dragostea mea pentru Făt-Frumos nu mă va părăsi nicicând, Zmeul Zmeilor. Nici a lui Făt-Frumos pentru mine.

— Când va mai trece timpul, Făt-Frumos se va sătura de dragostea ta!

— Dragostea este un izvor fără sfârşit. Tu nu ai de unde şti asta…

— Iubitul tău, degeaba-şi făureşte nădejdi, nu va izbuti să treacă râul de foc ce desparte tărâmul meu de celelalte tărâmuri. Iar dacă va încerca numai să se apropie, se va scrumi în flăcări.

— Făt-Frumos va răzbi până aici şi te va pedepsi pentru nelegiuirile tale.

— Asta niciodată, Ileană! Sunt prea puternic şi prea măreţ, ca să nu înving oricând şi pe oricine.

Ileana îl privea pe Zmeul Zmeilor. Nu putea spune că, în urâţenia lui, Zmeul Zmeilor, aşa cum era înveşmântat în hlamidă împărătească, cu buzduganul în mână şi pe ţeastă cu creasta roşie, care-i ţinea loc de coroană, n-avea o anumită măreţie. Dar cum putea să-l alăture, fie şi numai pentru o clipă, pe cel mai frumos flăcău din lume, de cel mai hidos zmeu?

— Dacă nu te învoieşti, cu binele, să faci mâine nuntă cu mine, te voi supune cu răul. Voi porunci să flămânzeşti, să însetezi şi să fii biciuită în fiecare zi de zmeoaicele care sunt sub ascultarea mamei mele. Te voi ţine, pe rând, întâi într-o căldură de cuptor şi apoi într-un frig de gheaţă.

— N-ai decât să mă chinuieşti cât vrei. Pentru dragostea mea voi îndura orice.

Zmeul Zmeilor era în culmea mâniei. În ajutor îi veni maica sa, Zgriptoroaica. Ea era şi mai hidoasă decât feciorul. Avea un bot ca de mistreţ, colţi de urs şi limbă de şarpe. Când voia să grăiască oarece, ţipa ca o bufniţă şi fiece cuvânt al ei suna ca un blestem.

— Las-o în mâinile mele! îi ceru, cu ură, Zgriptoroaica feciorului. Am s-o preschimb într-un fluture, căruia îi voi smulge întâi aripile, apoi picioarele şi, în cele din urmă, îl voi azvârli în foc.

— Nu, nu, să mai aşteptăm! se împotrivi Zmeul Zmeilor, deocamdată vom încerca doar s-o punem la chinuri.

Zmeul Zmeilor se ţinu de cuvânt.

Porunci ca Ileana să fie scoasă din palatul unde fusese adăpostită până atunci şi închisă în staulul oilor, dându-i-se pe zi numai câte o coajă de pâine şi o gură de apă.

O ţinu aşa un timp până când, într-o zi, ca să-i sfâşie sufletul, Zgriptoroaica, săvârşi o vrajă. Făcu din lemn un cap aidoma cu al lui Făt-Frumos, îl însângeră pe de-a rândul şi, dimineaţa, când fata se trezi, i-l arătă prin fereastră vestindu-i:

— Feciorul meu, Zmeul Zmeilor, s-a dus în ţara lui Dor-Impărat, unde mirele tău te jelea. Acolo l-a găsit pe

Făt-Frumos, l-a chemat la luptă, l-a învins şi i-a tăiat grumazul. Iată, priveşte!

Capul de lemn însângerat semăna atât de bine cu-acela al mirelui său, încât Ileana începu să plângă cu deznădejde. Plânse, plânse, plânse trei zile şi trei nopţi de aproape să-şi piardă lumina ochilor. În cea de-a treia zi, ostenită peste măsură, aţipi câteva clipe.

Se trezi udă de lacrimi. Era aproape miezul nopţii. Razele pătrundeau până la ea, prin fereastra staulului.

Una din raze se apropie de fată, şi-i susură la ureche:

— Nu mai plânge, Ileană, Zgriptoroaica a făcut, prin vrajă, un cap asemănător cu-acela al mirelui tău, anume însângerat, şi te-a minţit că Zmeul Zmeilor l-a biruit pe Făt-Frumos, ca să te silească să te supui… Acesta-i adevărul!

Iubitul tău trăieşte şi va veni să te scape! – îţi mulţumesc, rază de Lună, şopti Ileana. Şi, mai liniştită, izbuti să aţipească gândindu-se la mirele ei, aşa cum îl văzuse ultima oară, în tunica lui strălucitoare, bătută în mărgăritare, cu încălţările albastre, sabia strămoşească la brâu şi purtând la gât un micuţ giuvaier în care razele de Lună încrustaseră, într-o piatră de rubin, la rugămintea lui, chipul ei.

13. Soseşte Fât-Frumos în pădure duce-m-aş Frunză verde rupere-aş Pe genunche pune-o-aş Slovă neagră scriere-aş la mândra trimite-o-aş ia să vază şi să crează

Că precum e slova neagră, Aşa mi-i inima-ntreagă, şi precum e slova scrisă Aşa mi-i inima-nchisă.

după ce Ileana Cosinzeana fusese răpită de Zmeul Zmeilor, palatul unde trebuia să aibă loc nunta rămăsese

cufundat în întuneric şi durere.

Făt-Frumos se repezi şi, ciocnind oţelul sabiei de măciulia buzduganului, făcu să ţâşnească scântei. Cu acestea aprinse o feştilă. Luminând cu feştila, toţi o căutară pretutindeni pe fată. Ileana Cosinzeana nicăieri.

Dor împărat îşi cufundase obrazul în palme şi stătea zdrobit de durere, în timp ce împărăteasa îţi rupea inima cu gemetele ei.

mr

— Unde e fetiţa mea? Unde e? Ce s-a întâmplat cu ea? Cine altcineva putea s-o fi răpit în afară de Zmeul Zmeilor? striga.

— De multă vreme tâlharul îi dădea târcoale şi-i purta sâmbetele. A şi îndrăznit o dată să-mi trimită peţitori, însă i-am izgonit cu ruşine! glăsui, amărât, împăratul.

Făt-Frumos n-avea. timp de vorbe. El ştia că-l aşteaptă cea mai primejdioasă dintre călătoriile sale, de unde trebuia să se întoarcă, *neapărat*, biruitor, laolaltă cu draga lui.

Alergă în grajd să-şi caute calul. Îl găsi ronţăind ca de obicei, de pe o tavă mare, nişte jăratic.

— Bine-ai venit, stăpâne! spuse. Uite, mă hrăneam şi eu puţin, ca să prind puteri. Ştiu că vom avea cale lungă şi grea. Mă tem că mai târziu n-oi mai găsi timp pentru aşa ceva. Plecăm în căutarea Zmeului Zmeilor?

— Plecăm!

Fără să-şi mai ia merinde de drum sau schimburi de primeneală, atât de cătrănit şi cu grabă cum era, Făt-Frumos sări îndată în şa. Din treacăt le strigă socrilor:

— Rămâneţi cu bine. Mă voi întoarce cu Ileana sau nu mă voi mai întoarce deloc.

— Du-te şi să te întorci neapărat cu izbândă, dragul nostru! îi urară din toată inima, înlăcrimaţi, zâna ocrotitoare a dragostei şi împăratul Dor.

Şi porni Făt-Frumos. Zmeul Zmeilor socotise că nimeni nu-i va găsi urma, fiindcă maica lui, Zgriptoroaica, avusese grijă să facă o vrajă cu o sită plină de bobi, pe

care o azvârlise în văzduh zicând:

— *Cum se încurcă bobii aceştia*.

Aşa să li se încurce, lui Făt-Frumos şi calului său, vederile. *Şi nu numai să nu vadă, Ci să şi cadă*

Şi răul, de pe unde umblă el, în cale să-i şadă.

Şi poate că aşa ar fi fost. Atâta că socoteala de-acasă nu se potriveşte cu cea din târg.

Vraja Zgriptoroaicei s-ar fi împlinit.

!

O pânză de ceaţă i se şi aşternuse lui Făt-Frumos înaintea ochilor.

O ameţeală îl cuprinsese. Degeaba îşi mâna înainte calul. Sub puterea vrăjii Zgriptoroaicei acesta începuse să se rotească în loc.

Făt-f-umos era gata să cadă.

— Floarea de ferigă, stăpâne! îi reaminti calul, deşi Făt-Frumos avusese şi el, tot atunci, acelaşi gând.

Opri e; îteya clipe calul în văzduh, unde se găsea. Se ţinu drept în şa-Duse floarea de ferigă, fermecată, la buze şi şopti:

— Floare albă de ferigă, ajută-mă! Inima mi-e neagră de supărare. Fă ca urzelile oricărui vrăjmaş să nu-i poată pricinui nicio stricăciune ilenei mele. Ci, dimpotrivă, ce e pus la cale rău să se întoarcă în bine. Şi eu să găsesc drumul spre draga mea ca s-o eliberez.

Cum rosti aceste cuvinte flăcăul, floarea tresări între degetele lui şi albeaţa ei strălucitoare scânteie.

Mai scoase de la piept năframa, pe care iubita sa o ţinuse în mână la logodna lor şi care rămăsese la el, şi o sărută.

Mâhnirea nu mai fu atât de pătrunzătoare, ci ea se preschimbă de asemenea în putere. Puterea lui Făt-Frumos dinainte şi cu cea nouă, adăugată după ce-i şoptise florii de ferigă dorinţa, amândouă izvorâte însă din durere, o simţi şi calul.

— Stăpâne! îi spuse. Te-ai îngreunat dintr-odată şi mâna ţi-a devenit de oţel.

— Nu este altceva decât mânia împotriva Zmeului

Zmeilor! răspunse Făt-Frumos.

Zburau. Treceau din nou printre stele, străbătând văzduhul şi depărtarea se împuţina văzând cu ochii.

Călăuză le era un fulger neîntrerupt, albastru, care-i ducea către hotarul dintre tărâmul Zmeului Zmeilor şi restul lumii.

În cale, trimise de Zmeul Zmeilor, se ridicau mereu cete înarmate de zmei. Numai că fiecare ceată era îndată spulberată de sabia lui Făt-Frumos.

În ceasul acela, Zmeul Zmeilor se dusese din nou în staul unde o ţinea legată cu un lanţ pe Ileana Cosinzeana.

Venise singur, fără de tot acel alai de zmei care îl însoţea la fiecare pas. Rosti:

— Ei, Ileană, ţi-ai înmuiat glasul? Primeşti acum să fii soţia mea?

Ileana, văzându-l, se răzimă de peretele staulului, privindu-l rece şi-i spuse:

— Nu nădăjdui nimic de la mine! Făt-Frumos va veni curând şi vei da seamă pentru fărădelegile tale.

Zmeul Zmeilor îi arătă Ilenii buzduganul greu de o mie de ocale, ţinut numai pe vârful degetului mic.

— Făt-Frumos al tău nu va ajunge aici niciodată. Maica mea, Zgriptoroaica, se va îngriji de el pe drum; iar dacă va izbuti, cu toate acestea, să străbată râul de foc, ceea ce este – crede-mă! – cu neputinţă, buzduganul meu îi va veni de hac.

Îndată îşi luă însă o înfăţişare mai cuvioasă şi adăugă:

— Am venit, de data aceasta, Ileană, nu ca să-ţi poruncesc, ci să te rog din nou. Aţâţat de maica mea, m-am purtat cu tine prea aspru. Nu am cerut încă nimănui până azi iertare. Şi uite, ţie îţi cer pentru întâia oară. Te rog să ierţi toate faptele şi vorbele mele dinainte.

Şi Zmeul Zmeilor, cât era el de mătăhălos, cu creasta roşie de rubin pe ţeastă şi cu coada solzoasă, în chip de mătură ţepoasă, atârnându-i pe spate, îngenunche înaintea

Ilenei.

Niciun zmeu nu mai îngenunchease în faţa vreunui muritor şi cu atât mai mult a unei fete. Mai ales că era vorba, de astă dată, nu de vreun zmeu oarecare, ci de însuşi Zmeul Zmeilor, cel mai mare şi mai puternic dintre ei toţi.

— Ileană! urmă. Sunt bolnav şi am să pier din dragoste pentru tine.

— Dragului meu, de la braţul căruia m-ai smuls, în seara logodnei noastre, i-ai ars inima, i-ai făcut-o cărbune. Ai îndurerat şi inimile celor o mie şi una de fete, pe care le-ai răpit, silindu-le să-ţi devină roabe…

— Am vrut să te ridic pe tine împărăteasă peste ele…

— Eu doresc numai să împărătesc în sufletul aceluia ce mă iubeşte şi pe care-l iubesc. Altceva nimic.

— Sunt cel mai puternic, se sumeţi el din nou, sunt împăratul zmeilor şi maica mea este alături de mine…

Un măgăruş, dintre cei care însoţea turmele la păşune, răgi din întâmplare: I-ha!… I-ha!… I-ha!… Răgetul lui semăna a râs.

Zmeul, lipsit acum de măreţia de altă dată, se ridică deodată din praf. îl prinse pe măgăruş de grumaz şi-l gâtui pe loc. I – Na. Aşa-ţi trebuie, dacă şi tu ai ajuns să râzi de mine. În ce te priveşte pe tine, Ileană, răbdarea mea a trecut de orice margini. În acest timp, se auzi un răcnet: – Săriţi!… Săriţi!… Făt-Frumos a pătruns în tărâmul nostru şi îl caută pe Zmeul Zmeilor să-l ucidă. Zmeul, de furie, izbi piciorul de pământ. Şi unde-l izbi se căscă o prăpastie adâncă. În acelaşi timp dădu un urlet de se zguduiră toate baierile cerului. Ileana, pe clipă, se înfricoşă, gândindu-se la acele primejdii care-l puteau ameninţa pe Făt-Frumos. Inima ei însă cânta: „A venit iubitul meu! A venit…”

14. Cântăreţul

Neicuţă din depărcior, Scrie-mi carte că mi-e dor, şi nu scrie cu cerneală, Că cerneala-i multă-n ţară. Nici n-o scrie cu cărbune că şi-acela-i mult în lume, Ci mi-o scrie cu argint, S-o ştiu că-i de la iubit. Voi citi-o prin grădină şi

seara pe la lumină, Suspinând de la inimă. Voi citi-o-n pomişori, Stropită cu lăcrămiori.

n acest timp, Făt-Frumos, călare, coboară în groapa afundă, ce ducea spre celălalt tărâm.

Călătorind, se gândea că avea un foarte bun tovarăş de drum în calul năzdrăvan, care-i era ca şi-un frate. îl ajutase în toate împrejurările, ştia să şi vorbească în grai omenesc. Dar omul e astfel făcut încât simte întotdeauna lângă el nevoia unui alt suflet omenesc, mai ales când trebuie să treacă printr-o încercare de viaţă şi moarte.

Făt-Frumos avea încredere deplină în dreptatea şi în puterea lui, însă orice altă fiinţă, cu mintea întreagă, în faţa unei asemenea primejdii, s-ar fi lăsat păgubaşă.

În depărtare începuse să se zărească râul de foc care mărginea tărâmul Zmeului Zmeilor de restul lumii. Flăcări uriaşe îşi ridicau vâlvătăile până la boltă, încât lui îi era şi de mirare că aceasta nu se aprindea. Iar fumul se ridică şi se răspândea până foarte, foarte departe.

Pe acest foc se bizuia, de fapt, Zmeul Zmeilor, când rostea sus şi tare că Făt-Frumos nu va putea ajunge la el şi deci n-o va putea elibera niciodată pe Ileana Cosinzeana.

Prin focul cumplit, care cuprindea totul, fireşte că nu puteau trece nici el, nici calul, fără să se prefacă amândoi în scrum şi cenuşă.

Deodată, jos, pe pământ, nu prea departe de râul învâlvorat, dincolo de flăcări zări o fântână. Fântâna a fost – de când se ştie lumea – pentru muritori un loc de popas, de împrospătare pentru trup şi suflet.

Numai vederea ei şi le dă oamenilor tărie pentru ceea ce va trebui să urmeze, iar, când sunt deznădăjduiţi,

tot ea, prin nu se ştie ce taină a naturii, le redă speranţa.

Făt-Frumos era şi el om. Avea aceleaşi gânduri şi simţăminte ca toţi ceilalţi oameni încât, vederea fântânii, aflată în drumul călătorilor, nu prea departe de râul nimicitor, îi dădu pe dată un fel de înviorare.

Încercarea pe care urma s-o trăiască era dintre cele mai mari. Avea neapărată nevoie să gândească puţin mai adânc înainte.

Şi unde ai putea cugeta mai în linişte decât alături de o fântână, după ce ai sorbit apa ei rece şi ţi-ai curăţit mădularele, ori cămaşa de sudoarea şi praful drumului.

„Făt-Frumos coborî cu calul până lângă fântână. Bău, se spălă şi se aşeză cu spatele răzimat de ghizd.

Cum stătea aşa, îngândurat, neştiind ce trebuie să facă, auzi un geamăt slab.

Se uită în dreapta, se uită în stânga, şi nu văzu nimic. Geamătul acela stins însă continua să răsune.

Cel care descoperi de unde venea fu calul. Într-o vâlcea zări un tânăr foarte, foarte slab, lipsit de picioare şi cu cioturile însângerate.

Calul necheză şi Făt-Frumos se grăbi într-acolo. I-l arătă:

— Iată; stăpâne!

— Cine eşti tu? îl întrebă Făt-Frumos pe tânăr. Şi cum de ai ajuns să zaci aici?

Tânărul începu să-i povestească precum că fusese şi el într-o lungă călătorie, şi-anume pentru a găsi o floare de ferigă fermecată. Colindase până atunci felurite tărâmuri, căutând-o pretutindeni, fără s-o afle şi, în cele din urmă, ajunsese aici. Dacă ar fi dobândit floarea de ferigă, ar fi ridicat, cu mâinile lui, un lăcaş de închinăciune. Şi, pe altarul său, ar fi jertfit floarea aceasta, atât de nepreţuită, iubirii. Din nefericire, în timp ce se apropia de râul înflăcărat, ce despărţea tărâmul Zmeului Zmeilor de restul lumii şi se pregătea să-l treacă, un balaur îl ajunsese din urmă, îl doborâse şi îi retezase în dinţi picioarele. îi spusese, în timp ce i le ronţăia, că bucate atât de alese nu mai mâncase de mult. Aşa încât hotărâse să revină şi în

ziua următoare ca să-i reteze şi mâinile, iar în cea de-a treia zi voia să-i mănânce restul trupului.

— Astfel, povesti tânărul, sunt osândit să aştept aici, neputincios, balaurul ce trebuie să pice din clipă în clipă. Te rog însă, flăcăule, i se adresă el lui Făt-Frumos, te văd cu o sabie la brâu. Viaţa mea şi-aşa este încheiată. Scuteşte-mă cel puţin de noile suferinţe ce mi le va pricinui balaurul când îmi va reteza mâinile. Înfige-mi în piept, rogu-te, sabia şi ajută-mă să mor!

— Ba, te voi ajuta să trăieşti! îi grăi Făt-Frumos.

— Balaurul va sosi curând, vă va răpune şi pe voi doi, pe tine şi calul. Mai bine, ascultă-mă, vâră-mi în piept sabia, ia-mi viaţa şi, dacă bidiviul ţi-e bun, fugiţi, cât veţi putea mai repede, Unde vedeţi cu ochii.

— N-avea nicio teamă, flăcăule, pentru noi! îl asigură Făt-Frumos pe tânărul lipsit de picioare. Cât priveşte floarea de ferigă, eu am găsit una şi, dacă ţii neapărat să ridici un lăcaş de închinăciune, pe altarul căruia s-o jertfeşti, eu te voi ajuta. Dar de ce vrei să jertfeşti floarea de ferigă iubirii?

Tânărul îi povesti atunci următoarele:

— Deoarece eu am îndrăgit o fată. Am îndrăgit-o mai presus decât însăşi viaţa mea. Fata aceasta a fost răpită însă de blestematul de Zmeu al Zmeilor. Şi apoi, fiindcă nu i s-a supus lui, a îndurat atâtea chinuri, încât, până la sfârşit, s-a stins.

— Biata de ea şi bietul de tine, se mâhni Făt-Frumos.

— Ori, am aflat, urmă tânărul, că – reuşind să găsesc o floare de ferigă, floarea cea mai nepreţuită de pe pământ (şi jertfind-o pe altarul unui lăcaş de închinăciune, ridicat anume spre cinstirea simţământului cel mai ales al omului, care este iubirea) aş izbuti s-o revăd în vis pe fata pierdută.

— Ai putea s-o revezi în vis?

— Da. Şi, chiar dacă eu aş pieri, visul umbrei ei şi visul umbrei mele ar continua să dăinuiască în împărăţia visurilor. Şi dacă cele două visuri, al ei şi al meu, s-ar întâlni, dragostea ce ne-a legat ar continua să trăiască.

Făt-Frumos se minuna cum nu se mai poate, în sine, de cele auzite.

— Dar tu de unde ai aflat toate astea?

— Eu sunt cântăreţ, lămuri tânărul. Când mă copleşeşte aleanul, cânt cele mai frumoase cântece pe care am izbutit să le alcătuiesc în amintirea dragei mele. Cânt Soarelui, Lunii, stelelor. Şi, când adorm la lumina stelelor, acestea îmi şoptesc taine încă necunoscute oamenilor. În felul acesta am aflat şi cele pe care ţi le-am povestit mai înainte. Acum, după ce-ai ascultat toate acestea, şi ai aflat, mai ales, cât de preţioasă îmi este floarea de ferigă, mai eşti gata să mi-o dăruieşti?

— Acum cu-atât mai mult.

— Dar nu te gândeşti că poate vei avea şi tu nevoie de ea, cu acelaşi ţel?

— Ba mă gândesc. Numai că în faţa nefericirii tale,

care este mai grea şi mai dureroasă decât a mea, nu stau în cumpănă.

— Îţi mulţumesc şi îţi doresc ca tu, măcar, să nu ai parte decât de izbânzi şi de bucurii.

Un şuierat înfiorător, care ar fi făcut să îngheţe în vine sângele oricui, răsunase tocmai când tânărul fără picioare rostea cele din urmă cuvinte.

— Vine balaurul, fugiţi, strigă el.

Şi, într-adevăr, un balaur cu douăsprezece capete, fiecare cap dând şuvoaie de foc pe nări, se arătă.

— Miroase a carne proaspătă de om tânăr, şuieră el.

— Va mirosi, curând, a hoit de spurcăciune! îl înfruntă Făt-Frumos pe balaur.

Balaurul acesta, trebuie să aflaţi, nu era altul decât împăratul balaurilor.

El se ivise pe lume într-un chip cu totul neobişnuit. Şi-anume, se povesteşte că fusese cândva o mare sărbătoare a şerpilor. Cu acel prilej se adunaseră mii şi zeci de mii de târâtoare, unele venite de foarte departe. Acestea toate, într-un mare danţ şerpesc, îşi vărsaseră balele laolaltă. În acel timp, cel mai bătrân dintre şerpi sâsâise un descântec. Balele tuturor şerpilor se preschimbaseră într-o piatră scumpă. Şi, în lupta care urmase între şerpii – bărbaţi, învinsese unul. Acesta înghiţise piatra scumpă şi stătuse apoi ascuns zece ani într-o pădure. Aici se preschimbase din şarpe obişnuit, în balaur. Şi, pentru că era învingătorul tuturor şerpilor, fusese ales împărat. Ca să-şi păstreze puterea, nu se hrănea decât cu carnea oamenilor tineri. Făcuser nenumărate victime printre băieţi şi fete. Acum venise rândul aceluia pe care calul năzdrăvan şi Făt-Frumos îl găsiseră în vâlcea, cu picioarele retezate.

Feciorul împăratului Alb, ca şi altă dată, nu aşteptă mult. Şi, neţinând seama de puhoiul flăcărilor azvârlite pe nări de balaur, se prinse cu el la luptă. Sabia primită de la tătâne-său, din vremea când şi acesta fusese tânăr, făcea minuni.

Nu trecu mult şi, cât era altminteri de nebiruit

balaurul, începură să-i zboare capetele unul după celălalt. Atâta că, în locul unde-i cădea un cap, îi creşteau îndată alte trei.

— Aşa n-o să răzbeşti niciodată, stăpâne, îl sfătui calul.

Cu toate acestea balaurul începuse să ostenească.

— Hai să ne odihnim cât vom respira de câteva ori, Făt-Frumos! îi propuse el. Şi apoi, cu puteri proaspete, să vedem care pe care…

— Bine! se învoi, flăcăul nostru.

Cât timp se odihniră, calul îi şopti stăpânului său că balaurului nu i-ar mai creşte capete noi dacă el însuşi, Făt-Frumos, s-ar fi crestat în dreptul inimii, cu sabia, de trei ori, în formă de stea. Acesta făcu întocmai.

Şi, când îşi reluară lupta, cum îi tăia balaurului Făt-Frumos cu sabia un cap, altul nici că-i mai creştea la loc.

Îi mai rămăseseră dihăniei cinci capete, apoi trei, apoi unul. Şi abia acum Făt-Frumos scoase biciul dobândit de la Inimă-de-Fifer şi plesni cu el.

Balaurul rămase, la început, lat, în iarbă, cu valuri de sânge negru, urât mirositor, ţâşnindu-i din gâtlejurile retezate.

Trupul lui se strânse însă încetul cu încetul şi se preschimbă într-o moviliţă de gunoi.

Făt-Frumos îi făcu, acum, tânărului cu picioarele retezate, un pat din ierburi şi se frământa cum să-i uşureze durerile.

— Nimic nu-mi mai foloseşte! rosti tânărul. Orice mi-ai face, de-aici înainte, nu mă mai vindec şi nu mi se mai uşurează suferinţele. Mai bine hai să trecem râul de foc. Înţelesesem că vrei s-ajungi pe tărâmul Zmeului Zmeilor, ca să te lupţi cu el. Şi eu dorisem s-ajung pe tărâmul acestuia, în căutarea florii de ferigă, fiindcă numai acolo încă n-am căutat-o.

— Te voi duce eu cu calul, i-a răspuns Făt-Frumos. Numai un lucru nu-nţeleg: cum vrei tu, un flăcău cu picioarele retezate, să străbaţi râul de foc, câtă vreme eu, întreg şi-n putere, încă nu ştiu cum am să fac acest lucru!

— Am să-ţi mărturisesc ceva! a zis tânărul. Ţi-am povestit că sunt cântăreţ. Cunosc, între altele, şi un cântec de trecut râurile vrăjite, fie ele chiar şi de foc.

— Cunoşti? s-a bucurat peste măsură fiul împăratului Alb.

— Sigur că da. Trebuie numai să-mi însoţeşti şi tu cântecul cu lăuta pe care văd c-o ai la şold.

— Ţi-l însoţesc, cum de nu, a grăit, vesel, Făt-Frumos. L-a urcat apoi pe tânăr în spinarea calului. Şi-a desprins de la şold lăuta, pe care şi el o folosea, cel mai adesea când era amărât, ca să-şi cânte cu ea dorul pentru Ileana Cosinzeana. Şi-au pornit cântecul.

Cântăreţul cânta cu glasul un cântec pe care-l ştia el că are putere de vrajă:

— *Cine crede dorului Are casa cucului şi hodina vântului*...

Iar Făt-Frumos îi însoţea cântarea din lăută.

Cum a început să răsune cântecul vrăjit, râul de foc şi-a oprit curgerea. Vuietul flăcărilor s-a potolit. Acestea s-au tot micşorat, s-au tot micşorat, până ce s-au stins, ca o luminare, când îşi trage sufletul.

Ajunseseră pe malul celălalt.

— Ştiu că nu mai ai răbdare, a grăit tânărul cântăreţ. Încalecă, du-te şi salvează-ţi pe draga inimii tale din ghearele blestematului zmeu, apoi întoarce-te şi ajută-mă, aşa cum mi-ai făgăduit, să ridic lăcaşul de închinăciune, pe altarul căruia să jertfesc floarea de ferigă, dacă nu te-ai răzgândit să mi-o dai.

— Nu. Nu m-am răzgândit. Ba, dimpotrivă, ţi-o dăruiesc încă de pe-acum, a rostit Făt-Frumos. Şi, zicând aşa, a desprins-o de la cheutoarea hainei şi i-a dat-o. Iar tu, drag prieten şi frate al meu de suflet, cântăreţule, aşteaptă-mă, căci mă voi întoarce în grabă.

— Du-te – şi fii biruitor, a mai murmurat tânărul cântăreţ, zâmbind fericit, căci ajunsese să ţină floarea de ferigă, atât de mult căutată, între degetele sale slabe.

Făt-Frumos atinsese, aşa cum aţi văzut, şi capătul acestei primejdioase călătorii.

Sufletul în el ardea pentru Ileana Cosinzeana mai aprig decât râul de foc, acum stins, al Zmeului Zmeilor.

După ce găseşte şi-i lasă hrană şi apă de ajuns noului său prieten, cântăreţul, el porneşte, călare, către palatele Zmeului Zmeilor.

În cale-i ies alte şi alte oştiri de zmei, încercând să-i stăvilească avântul.

El nimiceşte pe de-a rândul toate aceste oştiri şi nu caută decât pe căpetenia lor, Zmeul Zmeilor, pentru marea răfuială.

Zmeii, risipiţi, bătuţi şi înfricoşaţi, alergaseră să-l vestească pe împăratul lor.

Şi iată-i pe cei doi luptători, cei mai vestiţi din lume, ajunşi unul în faţa celuilalt.

Zmeul Zmeilor, mătăhălos, uriaş, cu creasta de rubin pe ţeastă, şi-a lepădat hlamida. Şi-a îmbrăcat platoşa. Are în fiecare mână câte un buzdugan, iar la cingătoare o sabie.

Făt-Frumos mâncă unul din merele culese de la capătul pământului, din *mărul roşu* care-i sporea puterea, făcându-l de nebiruit.

Lumea toată îşi oprise răsuflarea. Restul de zmei, câţi mai rămăseseră cu viaţă, stăteau pitulaţi.

— Ai sosit Făt-Frumes? tună crudul răpitor al Ilenei. Poate c-ai venit să-ţi sapi singur groapa!

Zmeul Zmeilor fierbea de-atâta ură câtă adunase în el, tropăia din picioare.

— Vrei în buzdugane să ne ciocnim, în săbii să ne tăiem, ori la trântă să ne prindem? urlă.

— Cum doreşti tu, răspunse Făt-Frumos, însă de pieire nu vei scăpa.

Zmeul Zmeilor nu se gândea însă la luptă, ci la nilhicirea, prin viclenie, a lui Făt-Frumos. El începu să adune stânci, umplu o traistă uriaşă cu ele, se ridică în văzduh şi, de-acolo, de sus, se porni să azvârle cu bolovanii în creştetul lui Făt-Frumos.

Făt-Frumos sări pe cal. Călare se ridică la aceeaşi înălţime cu Zmeul Zmeilor. Şi cu sabia începu să-l lovească, silindu-l să-şi piardă din traistă toate stâncile.

Biciul nu-l putea folosi împotriva Zmeului Zmeilor, deoarece Zgriptoroaica – căreia Irodeasa Doamna, înainte de a pieri, îi dăruise toate puterile ei, pentru ca aceste-., să nu se piardă cu totul – îl învăluise într-o vrajă ocrotitoare. rt

Se luptară iar ce se luptară, de dimineaţă până-n seară. În timpul nopţii, Zmeului Zmeilor i se rupse în două sabia.

El apucă buzduganele. Se luptară până spre dimineaţă, când Zmeului Zmeilor i se frânseră şi buzduganele.

În zori Zmeul Zmeilor se prefăcu într-un munte zburător Acesta se ridică în slăvi şi, de-acolo, se azvârli asupra lui Făt-Frumos cu gândul să-l zdrobească.

Dar Făt-Frumos se încordă. Prinse în mâini muntele şi-l trânti de pământ, o dată înainte, a doua oară înapoi, a treia oară spre miazăzi şi-a patra oară spre miazănoapte.

Când îl izbi a patra oară, se făcu ţăndări. Luă ţăndările şi azvârli cu ele întâi în palatele Zmeului Zmeilor, apoi în resturile cetelor de zmei. Pe toţi şi toate îi prefăcu în praf.

Rămăsese numai Zgriptoroaica. Pe Zgriptoroaică îl rugă calul să o lase în seama lui.

Zriptoroaica se prefăcu într-o flacără verde. Calul, dacă văzu, se schimbă într-o flacără galbenă. Se rotiră unul după altul, galbenul făcând să piară verdele. După aceea, Zgriptoroaica se făcu o flacără vânătă, calul se schimbă într-una roşie. Iar şi iar se rotiră până roşul topi pe de-a-ntregul vânătul.

Zgriptoroaica alergă într-un loc unde ţinea ascunsă o ladă cu suflete omeneşti, cu gândul să le soarbă pe toate şi să recapete puteri.

Calul o ajunse din urmă şi o călcă în copite, până ce baba mai gemu o dată şi-şi dădu, sub forma unui nor otrăvit, ceea ce-i ţinea loc de suflet.

Făt-Frumos izbi abia acum cu biciul şi baba se preschimbă într-o moviliţă de noroi.

— Isprăvirăm totul cu bine! zise calul. Şi vrusei să-ţi fiu şi eu de ajutor, să nu zici, stăpâne, că m-ai luat degeaba cu dumneata! spuse calul, care era însă şi el ostenit.

Cele o mie şi una de fete răpite, pe care Zmeul Zmeilor şi le făcuse cu sila neveste, ieşiră la iveală, acum cu desăvârşire libere, aducând-o cu ele şi pe Ileana Cosinzeana.

Să vă mărturisesc bucuria pe care o trăiau amândoi? Greu, foarte greu de povestit.

Destul ar fi să vă spun, poate, că, după ce o îmbrăţişă cu nesfârşită dragoste, Făt-Frumos nu-şi uită făgăduinţa de a-l căuta şi pe prietenul cântăreţ lăsat la ţărmul fostului râu de foc.

Luând-o şi pe Ileana Cosinzeana cu el în şaua calului năzdrăvan, Făt-Frumos porni pe calea întoarsă. îl găsi repede acolo unde îl lăsase pe tânărul cântăreţ. Abia mai respira, ţinând totuşi, strâns, între degetele mâinii drepte floarea nepreţuită de ferigă.

— Repede, îl rugă tânărul pe Făt-Frumos, cât mai am puţină viaţă, te rog ridică-mi lăcaşul de închinăciune şi altarul pe care ştii că le doresc.

Făt-Frumos, ajutat de Ileana Cosinzeana, începu să adune cele de trebuinţă. Curând, pe ţărmul fostului râu de foc ce despărţise odinioară tărâmul Zmeului Zmeilor de restul lumii, se înălţă un lăcaş alb înflorit, iar în mijlocul său un altar. Ajutat de Făt-Frumos şi de Ileana Cosinzeana, tânărul cântăreţ, cu însăşi mâna lui, puse pe altar, jertfind-o iubirii, printr-o scurtă rugă cântată în şoaptă, floarea cea atât de rară şi nepreţuită de ferigă. Mulţumindu-le amândurora, lui Făt-Frumos şi Ilenei Cosinzeana, pentru ajutorul ce i-l dăduseră întru împlinirea năzuinţei sale, tânărul cântăreţ răsuflă pentru cea din urmă oară şi închise ochii.

Cine n-are dor pe lume Vie să-i dau de la mine, Că am dor cât un izvor, Seacă trupuşor de om. Şi am dor cât o fântână, Seacă-trupul făr’ de milă.

ăt-Frumos a plecat, după aceea, într-o altă călătorie. îl însoţea Ileana Cosinzeana, care n-a mai vrut să se despartă de dragul ei, cu niciun chip şi nici măcar pentru o clipită.

— Te-am aflat, îi spunea, şi vom rămâne pentru totdeauna împreună, la bine şi la rău, orice s-ar întâmpla!

Plecaseră să caute apa vie, în locul unde munţii se bat cap în cap. Doreau să-l readucă la viaţa cu-această apă pe prietenul lor cântăreţul.

15. Fraţii

Călătoria a fost, fireşte, din nou plină de piedici şi de greutăţi, pe care nu mai întârzii să vi le povestesc dar, învingându-le Pe toate, au ajuns unde doreau.

Munţii se înălţau trufaşi, pietroşi şi presăraţi cu prăpăstii, prin care îndrăzneţii îşi pierdeau întotdeauna viaţa.

Singura vreme când se odihneau era la amiază cât timp se hrăneau cu trupurile sălbăticiunilor răpuse de stâncile şi copacii ce se prăvăleau în prăpăstii atunci când se băteau ei cap în cap.

Făt-Frumos auzise că de zbuciumul munţilor s-ar fi putut apăra prin *cuvânt*. Dar cum să se apere prin cuvânt, şi prin ce cuvânt anume, nu izbutise să afle.

Voia să treacă numai el cu calul prin primejdia aceasta mare a munţilor ce se băteau cap în cap. Calul, cunoscându-i dorinţa, îşi şi întinsese aripile, zicând:

— Să pornim, stăpâne, în zbor, fiindcă eu nu mă tem. Numai câteva clipe de s-or odihni munţii, voi avea vreme să trec, tu să-ţi scoţi apa din fântână şi să ne întoarcem cu

ea!

Dar Ileana Cosinzeana l-a rugat fierbinte pe Făt-Frumos s-o ia cu el, spunând că soarta lor e una, şi ori trăiesc, ori mor, ei trebuie să fie împreună. Şi-atât a stăruit în rugămintea ei încât prea dragul ei s-a înduplecat.

Munţii tocmai erau în ceasul când se hrăneau. Se auzeau de departe zgomotele pe care le făceau când mestecau în măsele trupurile sălbăticiunilor răpuse.

Până la urmă, unul dintre munţi a rostit:

— Ei, acum cred c-au venit clipele când putem să ne dăm şi noi odihnei, măcar încă o fărâmă de timp.

— Să ne dăm! a răspuns celălalt munte. Să nădăjduim doar că în răstimpul acesta nu va încerca cineva să treacă. Şi nu ne va sili nimeni, să ne batem cap în cap, ca să-i facem de petrecanie.

— Să nădăjduim!

Auzindu-le cuvintele, Făt-Frumos – care luând-o cu el pe Ileana Cosinzeana – se şi urcase în şaua calului, i-a făcut năzdrăvanului semn, atingându-l cu palma pe grumaz.

Calul a ţâşnit, cu iuţeala gândului, în zbor.

Au trecut printre munţii aţipiţi şi au ajuns în locul unde fusese odinioară sala cea mare a tronului lui Rusalim-împărat şi unde trebuia să se găsească fântâna cu apă vie. Într-adevăr, fântâna era acolo. Găleata era şi ea pe ghizd, prinsă de funie. Făt-Frumos o lăsă în fântână. Fântâna era adâncă. Dar nu peste mult timp se izbi de fund. Trase de funie şi găleata se întoarse – sus, însă la fel de goală ca la început.

— Fântâna este secată, glăsui el. Apa vie a pierit!

— Aşa e, au răsunat atunci două glasuri îngemănate. Apa vie a pierit. S-a tras singură, nu se ştie unde, când Alexandru

P

Macedón s-a urcat pe tronul tatălui nostru, Rusalim-Impărat. Dar pentru că voi aţi cutezat să treceţi, fără voia noastră, printre noi munţii, nu veţi scăpa cu viaţă. Spuneţi însă mai întâi cine sunteţi.

— Eu mă numesc Făt-Frumos şi iau asupră-mi vina şi orice pedeapsă a voastră. Vă rog numai s-o cruţaţi pe draga mea, Ileana Cosinzeana.

— Tu eşti, cu-adevărat, Făt-Frumos, cel care ai biruit – cum a adus până aici vântul zvonul – pe Zmeul Zmeilor şi mulţime de duhuri rele de pe pământ, de sub pământ, din ape şi din văzduh? Şi ea este Ileana Cosinzeana, frumoasa lumii?

— Aşa cum ai spus!

— Iar el e calul vostru năzdrăvan, cel fără de seamăn? AH – întocmai!

I – Numele voastre se află scrise cu litere de aur pe tablele de la Curţile Dorului. Ele vă apără. Dar ca să vă putem cruţa pe de-a-ntregul am mai avea nevoie să ascultăm, rostit, de tine, Făt-Frumos, un singur cuvânt… fl-B.

— Ce fel de cuvânt?

— Acesta numai tu ar trebui să-l ştii.

Făt-Frumos îşi aminti că sunt cuvinte care au putere prin ele însele. Dar care este cuvântul ce poate să-i apere pe de-a-ntregul, în orice împrejurare şi mai cu seamă în aceea în care se găseau?

Se gândi şi apoi răspunse fără să şovăie.

— *Dragostea*! Ea este aceea care leagă, uneşte, îmblânzeşte „împlineşte şi dă tărie faptelor omeneşti. Prin ea este asigurată şi veşnicia vieţii. Fără ea ar pieri tot. Din ea izvorăsc dorul şi cântecele. Şi pentru ca să redăm viaţa unui cântăreţ, închinător şi slujitor al dragostei, am venit noi până aici şi v-am tulburat liniştea.

— Acesta este cuvântul pe care-l aşteptam de la tine! recunoscură munţii. Şi pentru el se cuvine să vă cruţăm. Însă asupra noastră zace un foarte greu blestem. Acela al tatălui nostru, Rusalim-împărat. Noi am fost doi fraţi gemeni, copii ai lui Rusalim-împărat, ca şi ielele. Numai că, în loc să ne *iubim* ca *fraţii*, ne-am *urât* ca *vrăjmaşii*. Şi asta doar fiindcă râvneam

I fiecare dintre noi să moştenim tronul părintelui nostru. De-a-l ceea, când zăcea pe patul de suferinţă,

măcar că Alexandru Mal cedon ni se apropia de hotare, în loc să ne apărăm ţara, ne-am ¡luat între noi la bătaie, cu încrâncenare, silindu-ne care mai de care să smulgem sceptrul din mâinile slăbite ale părintelui nostru. Luptându-ne între noi, l-am lovit – fără să vrem – şi pe tatăl nostru, Rusalim-împărat. El, amărât, fiindcă ne văzuse încercând să ne ucidem unul pe altul, n-a mai vrut să trăiască. A închis ochii şi s-a stins. Mai înainte însă ne-a blestemat să ne prefacem în munţi ce se vor bate veşnic cap în cap pentru cea mai preţioasă comoară a împărăţiei sale, fântâna cu apă vie.

Este adevărat, aşa cum am mai spus, că, după moartea părintelui nostru – când sceptrul şi fântâna au încăput pe mâinile lui Alexandru Macedon – apa vie a pierit în adâncuri.

Dar noi, măcar că fântâna nu mai are apă vie, supuşi blestemului, ne-am prefăcut în munţi, şi-am rămas să ne lovim veşnic unul pe altul în cap şi să ne hrănim doar cu trupurile oamenilor sau ale celorlalte vieţuitoare, animale sau păsări, răpuse în timpul luptei noastre.

— Şi apa vie nu va mai reveni niciodată?

— Nu! Nu va mai reveni decât în ziua când lumea întreagă se va afla sub semnul *dragostei*. Dar ziua aceea este încă foarte, foarte departe. De-aceea şi singurul cuvânt care v-a putut apăra este *dragostea*. Tu l-ai rostit şi astfel v-aţi binemeritat viaţa. Fără cât, fiind sub blestem, chiar dacă vrem altminteri, cu greu ne putem stăpâni pornirea de-a ne tot lovi între noi. Vă mai putem da, totuşi, încă un răgaz ca să puteţi trece şi la înapoiere, nestingheriţi.

— Vă mulţumim, munţilor! răspunse Făt-Frumos. O săltă pe Ileana. Sări şi el în şa. Şi calul care îşi întinse iar aripile, porni.

Aproape trecuseră când, munţii, nemaiputându-se stăpâni, sub greul blestem părintesc, începură din nou să se izbească unul pe celălalt.

Se feriseră, totuşi, pe cât le stătuse în putinţă, să nu le facă niciun rău celor trei călători. îi feriseră pe Făt-

Frumos şi pe Ileana Cosinzeana. Numai pe cal, fiindu-i trupul mai prelung, nu izbutiră a-l feri cu totul şi-i prinseră jumătatea cozii.

Făt-Frumos şi Ileana Cosinzeana au ajuns cu bine la *Curţile Dorului*, unde au fost primiţi cu cea mai mare bucurie, nevenindu-le celor de-acolo să creadă că-i revăd vii şi teferi.

Ca să nu păţească mai rău, calul se smuci să scape din strânsoare. Coada i se rupse în două. Din acea zi tuturor cailor din lume numai o parte din coadă le este alcătuită din carne, iar restul le este înlocuit cu păr.

Mamei, zânei ocrotitoare a dragostei, aproape că i se rătăcise mintea de-atâta fericire.

O lua în braţe pe Ileana Cosinzeana, o mângâia pe obraji, pe păr, o săruta cu foc şi spunea:

— Bine că am ajuns zilele să te mai văd!

— Măicuţă dragă, Făt-Frumos este cel care m-a scăpat din ghearele Zmeului Zmeilor.

— Fiul meu, dragul meu, îi rostea zâna lui Făt-Frumos, cum aş putea să-ţi mulţumesc pentru tot ce-ai făcut?

— O mai deplină mulţumire decât aceea de a-mi fi dăruit-o pe Ileana de soţie nu poate fi.

În acest timp, împăratul Dor şi trimisese să fie chemaţi, de îndată, pălăscaşii[7]. Şi, când aceştia veniră, le porunci să poftească lumea, după datină, la nuntă.

Înainte de toate, fireşte, pălăscaşii s-au dus în ţara lui Albâmpărat, chemându-i pe el şi-ai să-i ia nuntă.

Cu acest prilej, le-au grăit împăratului Alb, rudelor şi curtenilor săi:

— *Noi suntem cu-adevărat Strănepoţi de împărat, şi nepoţi de mari arcaşi, Dar azi suntem pâlăscaşi*.

Şi nu ne-am gătit de luptă, Ci ne-am pregătit de nuntă. *Deci, cu cinste, vă rugăm să veniţi şi dumneavoastră şi să cinstiţi nunta noastră*!

Reîntorcându-se la Curţile Dorului, cu alai şi cu bucurie mare, pălăscaşii s-au dus şi la palatul miresei, de i-au cântat, după datină, *brădarul*:

— *Tânărul nostru împărat De dimineaţă s-a sculat*
Şi tare pe unul din noi l-a rugat
Să-i fie brădar.
Ca mândru arţar.
Şi-am plecat
Cu murgu-nstrunat.
*Cu paloşu-n*tr-*o mână*.
Cu bradu-n altă mână

Şi-am *trecut văi, Am ocolit pe după clăi, Pe drumuri nebătute, Prin ape nescăzute, ia să ajungem aici, La împărăteasa mireasă*.

Şi, îndreptându-se către Ileana, a mai rostit:

— *Împărăteasă mireasă*
De împăratul nostru aleasă, Bine te-am găsit

7 Chemătorii.

sănătoasă.

Ileana a răspuns:

— *Bine-ai venit sănătos, la un brad frumos*!

Şi pălăscaşul a urmat:

— *La faţa dumneavoastră mă-nchin la la o ramură de măslin*

Şi vă aduc acest brad *înalt De împăratul nostru-mbrăcat, Să-l stăpâneşti voioasă, Cu toată casa sănătoasă*!

Au mai fost şi alte multe cântece şi datini, bunăoară la ieşirea miresei din casă:

De trei ori pe după masă, Să scoatem floarea din casă, Să rămâie binele, Să roiască-albinele.

S-au făcut jocurile pe drum când duceau mireasa la casa mirelui.

Toată lumea a cântat laolaltă frumoasele cântece „nuneasca” şi „la începerea danţului”. După care, oaspeţii s-au aşezat la masă. A răsunat „închinarea paharului”, apoi lasă, pe urmă, tinereţea!...

În voia bună, în cântecele lăutarilor, în hore şi în hohotele de râs ale celor de faţă, s-a petrecut timp de trei săptămâni, trei luni, sau trei ani, nu se mai ţine minte bine.

Nunta a fost ca-n poveşti. Mireasa, într-o rochie albă, cu cunună de mărgăritar pe părul bălai, nu s-a dezlipit de braţul dragului său, care şi el purta o haină bătută tot în mărgăritare, semnul curăţiei şi cinstei.

Când s-a sfârşit nunta, mireasa şi-a luat ziua bună de la părinţi, mulţumindu-le pentru tot ce făcuseră, înduraseră şi nădăjduiseră în folosul ei. Pe tabla cea mare de la Curţile Dorului, numele lor – al ei şi-al lui Făt-Frumos – în litere de aur, au rămas să strălucească de-a pururi. Alb-împărat şi împărăteasa lui i-au îmbiat pe Făt-Frumos şi Ileana Cosânzeana să se urce pe tron şi să împărăţească în locul lor. Făt-Frumos n-a primit, zicând că încă nu s-au terminat călătoriile lui în numele adevărului, al dragostei de oameni şi-al păcii, pentru ca, îndepărtând urâciunile şi lucrurile strâmbe, măcar o parte din lume să fie frumoasă şi dreaptă. Iar împăratul, curtenii şi întreg poporul aflat de faţă au jurat că-i vor păstra şi-i vor împlini întocmai

cuvintele.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ (în ordine alfabetică)

— *Balade populare româneşti*, Bucureşti, 1964;

— *Valori etice în basmul fantastic românesc*, Bucureşti, 1979;

— *Mica enciclopedie a poveştilor româneşti*, Buc., 1976;

— *Antologie de poezie populară* (ediţie îngrijită de George Ivaşcu), Buc., 1966;

— *Izvoare mitice*, Buc., 1980;

— *Triumful lui Fât-Frumos*, Buc., 1979;

— *Estetica mitului*, Buc., 1975;

— *Aspecte ale mitului*, Buc., 1978;

— *Istoria credinţelor şi ideilor religioase*, Buc., 1981.

— *Datini şi eresuri populare la sfârşitul secolului al XIX-lea*, Buc., 1976;

Izvodiri din bătrâni, Buc., 1973;

Literatura populară, Buc., 1976;

— *Nunta la români*, Buc., 1977;

— *Creaţie şi frumos în rostirea românească*, Buc., 1973;

— *Mitologie românească*, Buc., 1944;

— *Mic dicţionar folcloric*, Buc., 1979; *Basmele românilor*, Buc., 1978;

Amzulescu I. Al. Andrei Al.

Bârlea Ovidiu Blaga Lucian

Constantinescu Mircea

Dorfles Gilo

Eliade Mircea

Eliade Mircea

Fochi Adrian

Furtună D.

Gorovei Artur

Moanţă I. Prefaţă de M. Beniuc)

Noica Constantin

Olinescu Marcel

Papahagi Tache

Şăiineanu Lazăr
Zbiera I. G.
Şerb Ioan
— *Poveşti şi poezii populare româneşti*, Buc., 1971; *Flori alese din poezia, populară*, Buc., 1960;

CUPRINS

Redactor: ADA FAKTAIŞ Tehnoredactor: MIHAI BUJDEI
Îi întreprinderea poligrafică V SOCIALISTĂ